

II-Festi Tagħna

SENA 2007

GHADD NRU. 31

**“Kulma smajt mingħandi quddiem ħafna
xhieda, ghaddieh lil nies ta’ fiduċja, li huma
stess ikollhom il-ħila jgħallmuh ukoll lill-
ohrajn.” – Tim. II; 2, 2**

B'din il-frażi **San ġorġ Preca** beda t-tahdita tieghu fuq l-Appostlu Missierna San Pawl fi tmiem ta’ pellegrinaġġ li spicċa fil-Kolleġġjata tar-Rabat u li ġie organizzat mis-Soċjetà tal-MUSEUM, nhar id-**29 ta’ Mejju 1960**. Kienu dawn l-ewwel kelmiet li l-istess fundatur tal-MUSEUM kiteb fl-ewwel *draft* tieghu ghall-Kostituzzjoni ta’ l-istess Soċjetà. (Ara *Il-Festi Tagħna* ghadd nru. 28, sena 2004.)

Programm u Tagħrif migbur mill-Kumitat Festi Esterni Corpus Domini u l-Martirju ta’ l-Appostlu Missierna San Pawl iċċelebrati fil-Kolleġġjata ta’ San Pawl Rabat - Malta

Qoxra:

L-istatwa qadima ta’ San Pawl fl-irham li llum tinsab irrestawrata u konservata fil-Mużew tal-Kolleġġjata. (ritratt: Omar Camilleri)

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

werrej

Kumitat Festi Esterni

Corpus Domini u San Pawl	2
Messagġ mill-President.....	3
Il-Kelma ta’ l-Arcipriet	4
Editorjal.....	5
PAULUS SERVUS CHRISTI IESU –	
Merħba lil Arcisqof il-ġdid	
Mons. Pawlu Cremona OP	6
Kewkba Mqaddsa li Ddawwal l-Istorja tal-Knisja.....	7
PAOLO APOSTOLO MART – Il-Qabar	
ta’ l-App. Missierna San Pawl fl-Aħbarijiet.....	8
Dun ġorġ - Dikjarat Qaddis filwaqt li	
tal-M.U.S.E.U.M. jagħlqu 100 sena!.....	9
Mons. Pawlu Attard – L-Ewwel Arcipriet	
tal-Kolleġġjata Tmintax-il sena ta’ parrokkat	10
L-Istorja tal-Kolleġġjata ta’ San Pawl	
fl-Iskrizzjonijiet Tagħha (3)	17
San Pawl f’Toronto	25
Iż-Żgħażagh Rabtin Pawlini fil-Festi Tagħna	26
Il-Proġett ta’ Restawr li sar fuq l-istatwa	
antika ta’ San Pawl mahduma fl-irham	
li kien hemm fil-faċċata tal-knisja	29
Harsa lejn id-djarju tas-Soċjetà S. Pawl u	
l-Kalendarju Mužikali tal-Banda Konti Ruġġieru	
bejn Jannar 2006 sa April 2007	33
Il-Festi ta’ l-Imghoddi	41
Imfakkar Mastru Carmelo Vassallo	45
Programm tal-Festi Solenni	
ta’ Corpus Domini 2007	49
Festi f’gieh il-Martirju ta’ l-Appostlu	
Missierna San Pawl 2007	51
Ix-Xbiha fl-Irham ta’ San Pawl –	
Storja, Simbolizmu u Arti	55
L-Istorja tal-Banda Konti Ruġġieru	
bl-Istandardi u l-Bandalori tagħha	59
Radju Pawlin	67
Il-Hidma Pastorali fil-Knisja Parrokkjali	
ta’ San Pawl tar-Rabat fis-seklu XIX (19)	69
Xhieda	73
Xogħlijiet ta’ Restawr u Opri ġoddha	74
Shab San Pawl fil-Vjaġġi	76
Xogħlijiet ta’ Restawr u Opri ġoddha	
fil-Proto-Parroċċa Tagħna	78
Is-Seqhem tat-Tfal fil-Festi Tagħna	80
Il-Mużew Wignacourt f’Dawn l-Aħħar Snin	81
Patri Mark Said	84
Bhal-Lum	84
Nifirhulhom	85
Nifirħu lil	85
Sena Ohra ta’ Hidma fil-Kumpless tan-Nar San Pawl	86
Żjara mill-Isqof tad-Djoċċesi ta’ Meki	87
Apprezzament: Patri Alessandro Bonnici OFM Conv	87

Kumitat Festi Esterni

Corpus Domini u San Pawl

A.D. 1963

President Emeritus
Pio Scerri

President Onorarju
Paul Borg

Arċipriet
Kan. Louis Suban

President
John Azzopardi

Segretarju
Christian Scerri

Kaxxier
Lawrence Bugeja

Viči-President
Carmel Ch. Scerri

Assistent Segretarju
Christian Galea

Assistent Kaxxier
Peter Bonello

Rappreżentant Żgħażagh
Rabtin Pawlini
Christian Galea

**Delegat
tal-Kapitħu**
Mons. Ģwann Azzopardi

**Delegat tas-Socjetà
San Pawl Banda Konti Ruggieru**
Joseph M. Azzopardi

**Delegat
Kamra tan-Nar San Pawl**
Joseph Scerri

Awdituri
Frans Fenech
Manuel Sapiano

Membri Onorarji
Kan. Mikiel Attard
Pawla Borg
John Bugeja
Tonio Fenech
Ġużei Scerri
Martin Zahra

Membri
Jason Azzopardi
Jesmond Borg
Raymond Borg
George Camilleri
Paul Gauci
Glenn Sammut
Mario Scicluna

**Bord Editorjali
Il-Festi Tagħna**
Sean Abela
Eman Borg
Raymond Borg
Christopher Bugeja
Aristarco Cefai
Jean-Paul Mangani
Carmel Ch. Scerri
Pio Scerri
Henry Tanti

Prokuraturi
Kan. Dek. Carmelo Cefai (Corpus)
Rev. Arċipriet (San Pawl)

Proof Reading
Ġużei Scerri
Frans Borg

Messaġġ mill-President

John Azzopardi

Kumitat Festi Esterni Corpus Domini u San Pawl

Hbieb Membri Pawlini u Benefatturi

Il-Festi Tagħna reġgħu waslu. Nibda biex nifrah lil shabi tal-Kumitat, speċjalment dawk ġodda, biex f'dawn is-sentejn li ġejjin, ikunu snin ta' hidma, biex ikollna festi kbar bhas-sinu l-imghoddija.

Nifrah ukoll lill-Kummissjoni ġidha taż-Żgħażagh Rabtin Pawlini u nawguralhom li jkomplu jaħdmu bhal ma għamlu dejjem ta' qabilhom.

Nixtieq ngħid li matul is-sena jittellghu attivitajiet ghall-membri u l-hbieb. Dawn isiru kemm biex niltaqgħu flimkien u anke bhala 'Fund Raising' nagħti r-ringrażżjamenti tieghi lil dawk kollha li jgħatu l-ghajnejn tagħha fil-kċina

Billi meta joqorbul-festi wieħed jibda jipproponi, u ma jersaqx biex jagħti l-ghajnejn tiegħu, il-festi ma jsirux. La darba l-festi tagħna ngawduhom flimkien, il-piż irridu ngorruh l-istess.

Għalhekk nibdew minn din is-sena, inheġġeg lill-kull membru, jiġib membru ġdid iehor miegħu, halli jkollna iż-żejed membri, speċjalment dawk nisa, li l-ammont tagħhom huwa fit-

Il-Kumitat haseb mill-ewwel biex tinhatar Kummissjoni ghall-armar fejn din mill-ewwel hadet ħsieb u bdiet tirraġġa l-armar tal-pjazza tal-

Parroċċa, u armar ieħor. Jien nghidilhom, ibqghu mexx-jin hekk.

Nagħti prosit lill-Kummissjoni tal-ktieb "Il-Festi Tagħna" li ta' kull sena, ittejjeb il-harġa tieghu, biex jibqa l-ghira ta' hafna kollezzjonisti ta' dawn il-kotba.

Napprezzha hafna x-xogħol li qed isir mill-Kummissjoni 'Radju Pawlin' li għalkemm dawn huma dilettanti, qed jaġħtu programmi ta' interess u anke kulturali tar-Rahal tagħna, matul il-jiem tal-festi.

Irrid nuri l-apprezzament tieghi lejn id-dilettanti tan-nar tagħna, li b'sagħrifċċu u sogru, jaħdmu nnar kollu li jkollna fil-festi tagħna, ġewwa l-kamra tan-nar 'San Pawl' u jaġħtu dawk l-ispettakli li jkollna fil-festi tagħna.

Grazzi mill-qalb tmur għas-Socjetà tagħna, Każin San Pawl Banda Konti Ruġġieru ta' l-ghajnejn kbira u anke tas-sehem tagħha, fil-festi tagħna.

Nirringrażza mhux inqas, lill-Wisq Rev. Arcipriest u l-Kleru tal-Parroċċa fil-hidma ta' bejnietna b'riżq dawn il-festi.

Nawgura il-Festi Pawlini Tagħna lir-Rabtin kollha u nżommuhom indaf kif għamilna s'issa.

*Il-Bord Editorjali jixtieq jirringrażza
lid-ditti kollha li rreklamaw f'dan l-ktieb;
u jheġġeg lilkom qarrejja biex tagħmlu użu
mis-servizzi tagħhom.*

*Infakkru kom li dan il-ktieb ma setax ikun possibbi
mingħajr l-għajnejn ta' dawn id-ditti.*

"Il- Hobż li aħna naqsmu m'huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?"

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Il-Kelma ta' l-Arcipriet

Kan. Louis Suban

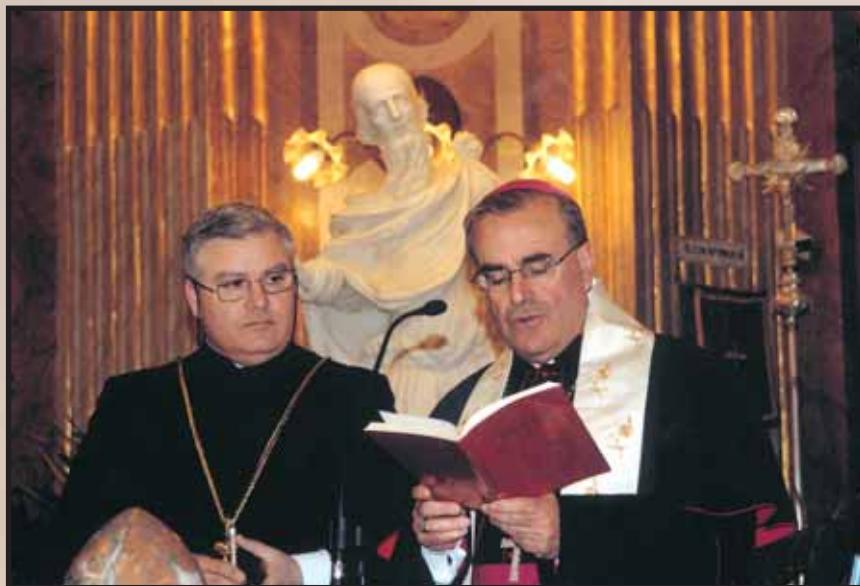
“Nghixu fid-Dinja iżda m’humiex tad-Dinja”

Il-festi nsara huma espressjoni esterna ta' reallà hafna aktar profonda u li ma nistghux nifhmu kompletament. L-insara, kif jgħidilna Ģesù stess “jgħixu fid-dinja iżda mħumiex tad-dinja”. Il-fidi tagħna ddahħalna f'kuntatt mal-misteru ta' Alla li hu mhabba. Meta kien fid-dinja, Ģesù spiss kien jiddeskrivi l-hajja ta' Alla bhala l-festa kbira ta' tiegħi fejn ikun hemm il-ferh u l-abbundanza. Għalhekk, il-festi li nagħmlu ahna huma biss dell ta' din ir-realtà kbira u misterjuża. L-iskop tagħhom huwa li jdewwquna minn qabel dak li Alla hejjha għal dawk li jixxenqu għaliex bil-fidi. Biex ikunu dawk li tassew huma, il-festi rrudu nippreparaw għalihom b'heġġa spiritwali. Jekk inbattlu l-festi mill-ispirtu nisrani nkunu qed infaqqruhom u minkejja l-hafna hoss li jagħmlu ma jħallu effett ta' xejn. It-tiżżej sabiħ, il-funzjonijiet organizzati u hsejjes tal-baned ferrieħa wahidhom ikunu bla ruh jekk ma jqarrbun ix-lejn il-misteru tal-fidi u nimitaw il-qaddisin f'hajnejha.

Il-kombinazzjoni ta' l-Ewkaristija u l-Appostlu Missierna fir-Rabat jawguraw tajjeb hafna u jghinuna biex nidħlu aktar fil-fond tar-realtà tal-fidi. Kien propju San Pawl li fil-Grotta Mqaddsa, skond tradizzjoni, li ntroduċċiena ghall-misteru ta' l-Ewkaristija bhala ghajn principali tal-fidi tagħna. Kien hu li bit-twissijiet u t-tagħlim tieghu nissilna mill-ġdid fil-fidi. Jekk ahna bhala bnedmin, niċċelebraw mumenti importanti fl-istorja ta' hajnejha, certament bhala familja nisranija għandna hafna ghala nkunu rikonoxxenti lejn Alla li haseb fina daqshekk kmieni. L-istess santwarju tal-Grotta hija xhud tar-rabta tagħna ma' San Pawl u l-Ewkaristija.

Dan kollu jpoġġi fuqna responsabbiltà kbira li fiċ-ċelebrazzjonijiet esterni li nagħmlu rrudu nkunu attenti hafna li jkunu espressjoni xierqa tal-gratitudni tagħna. L-entuż-jażmu u l-istinkar tagħna lkoll biex norganizzaw u niċċelebraw festi dinjitużi jridu johorġu mirrabta tal-fidi mxandra mill-Appostlu Missierna u mwettqa fl-Ewkaristija. Napprezzza l-kontribut ta' kulhadd u ssagħiċċi li jsiru matul is-sena kollha. Dan huwa espressjoni cara ta' dak li qed nghid. Nispera li dawn l-isforzi jwasslu biex niċċelebraw festa spiritwali li tressaqna dejjem iż-żejjed qrib ta' Alla fuq l-eżempju ta' San Pawl. Grazzi minn qalbi lil kull min ikkontribwixxa u nawgura festi sbieħ u ferrieħa lil kulhadd.

Editorjal

Verba volant, scriptum rimanet! – Hekk jghid il-qawl Latin. Huwa dan li jagħti valur lil dan il-ktejjeb li issa dahal fil-wieħed u tletin sena tiegħu. Kemm hu importanti li l-ewwelnett nieħdu hsieb li dak li jiġi kull sena fil-festa u fix-xhur ta' preparazzjoni ghaliha jiġi dokumentat, halli ta' warajna isibu storja kemm jista' jkun b'dettalji u informazzjoni ta' dak kollu li jkun ġara b'konnessjoni mal-festa tagħna, il-Kolleġjata u l-Każin San Pawl, Banda Konti Ruġġieru tar-Rabat. Dan il-ktejjeb għandu jibqa' jservi wkoll ta' mezz, li bih, dawk kollha li kapaci jikkontribwixxu b'artikli ta' informazzjoni siewja fuq l-elementi kollha li jsawru il-festi tagħna, jsibu lok fejn jistgħu jeżercitaw dan.

Din hi r-raġuni ghaliex il-Kumitat Festi Esterni minn dejjem hass li jieħu bis-serjetà din il-pubblikazzjoni. Ta' min wieħed jirrealizza li din il-pubblikazzjoni **mhix** mezz ta' qliegħ ghall-Kumitat anzi jkollna nistqarru li ġieli kien hemm snin fejn il-kumitat kellu joħrog minn ġewwa biex jagħmel tajjeb għal spejjeż żejda li jingħal qiegħi mingħajr ma' tkun qed tistenniehom.

Illum għandna il-facilità li stajna nsahhu dan il-ktieb bhala daqs u ammont ta' paġni u żidna wkoll l-istampar bil-kulur. Però irridu niftakru f'min beda dan kollu u f'min ta sehemhom matul iż-żmien biex tjiebet il-kwalità u biex dejjem kellna pubblikazzjoni ta' l-aqwa kwalità. Dawn in-nies kienu hafna u hu impossibbi li insemmuhom kollha iż-żda nieħdu din l-okkażjoni biex nirringrażżjawhom tal-kontribut tagħhom.

F'din l-ahħar sena kellna kumitat gdid u l-Bord editorjali ra wkoll učuh godda. Nixtiequ nieħdu l-okkażjoni biex nirringrażżjaw lil dawk kollha li taw sehemhom fil-passat u nagħmlu kuraġġ lil dawk li għadhom kif bdew iduqu din l-esperjenza biex jkomplu jżommu il-livell li jagħmel minn dan il-ktieb, pubblikazzjoni imfittxija minn dawk kollha li tinteressahom l-istorja tal-festi tagħna u tar-Rabat. Din is-sena bhas-soltu ppruvajna wkoll nintroduċu xi innovitajiet li nisperaw li jintlaqgħu tajjeb.

Nittamaw li filwaqt li tapprezzaw l-isforzi tagħna tieħdu pjäċir b'dak li ser taqrar.

Domed by HSBC Bank Malta p.l.c., 233 Republic Street, Valletta VLT 1119

An open mind is the
best way to look at the world.

It would be a dull world indeed if we all thought the same thing about
fireworks and village bands. Or anything else for that matter.

At HSBC we listen to millions of people all over the world, every day. And one
thing we have learned is that it's best to keep our ears and minds open.

After all, it's the different way we look at things that keeps the world moving.

HSBC
The world's local bank

"Il-Hobż li aħna naqsmu m'huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?"

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

PAULUS SERVUS CHRISTI IESU

Merħba lill-Arċisqof il-ġdid

Mons. Pawlu Cremona OP

Is-Sibt 2 ta' Dicembru 2006, gie mhabbar ufficjalment li Patri Pawl Cremona, Dumnikan, gie magħżul l-Arċisqof ġidid ta' Malta. Hafna minna r-Rabtin għandna x-xorti li nistgħu nghidu li naħfu mill-qrib. Dan ghaliex fid-diversi karigi li okkupa fl-Ordni Dumnikan qatta ħamsa u tletin sena fil-kunvent tad-Dumnikani fir-Rabat. Fir-Rabat kien viċin ta' hafna nies permezz tal-qrar u s-sagamenti, il-priedki tieghu u fuq kollox il-karatru tieghu li kapaċi jkun viċin ta' kull persuna hu x'inhu l-istat tagħha fil-ħajja. Kemm il-darba ta' daqqa ta' id ukoll fit-tqarbin tal-morda u f'xogħol iehor relatat mal-parroċċa. Fil-fatt Patri Pawl minbarra għas-snin li għamel bhala novizz fil-kunvent tar-Rabat serva f'dawn il-karigi:

Provinċjal 1981 – 1985 u 1985 – 1989

Pirjol 1974 – 1980 u 1997 – 2003

Surma tan-novizzi 1993 – 1997 u 2004 – 2005

Mons. Cremona twieled fil-belt Valletta fil-25 ta' Jannar 1946, festa tal-Konverżjoni ta' San Pawl. Fl-1963 dahal membru ta' l-Ordni Dumnikan u fit-22 ta' Marzu ta' l-1969 gie ordnat saċerdot. Ha l-lawrja tad-dottorat fit-teologija fl-Università ta' San Tumas d'Aquinas f'Ruma fejn kiteb it-teżi tieghu; Il-Kunċett tal-Paċi fil-Papa Ģwanni XXIII. Fl-1994 il-Papa Ģwanni Pawlu II onorah bil-midalja Pro Ecclesia et Pontifice bhala apprezzament għad-dedikazzjoni tieghu lejn il-knisja Kattolika.

L-ordinazzjoni episkopali tieghu saret fil-Kon Katidral ta' San Ģwann il-belt Valletta nhar il-Ġimgħa 26 ta' Jannar 2007 mill-Arċisqof Ĝużeppi Mercieca, in-Nunzju Appostoliku għal Malta Mons Arċisqof Felix del Blanco Prieto u Mons Isqof Ġorġ Frendo OP. Lejlet l-ordinazzjoni tieghu għiet organizzata velja ta' talb fil-katidral ta' l-Imdina. Mal-wasla tieghu fir-Rabat sab jiġi jidher il-kunventi u l-istessi tiegħi. Rabtin flimkien mal-Baned Konti Ruġġieru u L'Isle Adam li wassluh sal-Katidral fost l-entuzjażmu ta' ghadd kbir ta' nies li honqu t-toroq ta' l-Imdina filwaqt li l-Katidral u l-pjazza kienu digħi mimlija nies bil-qiegħda li kienu ilhom siegħat jistennew dan l-avveniment daqshekk importanti.

L-istemma ta' l-Arċisqof il-ġidid għiet iddisinjata mill-Arcipriet tal-Bażilika ta' San Paolo Fuor le Mure, il-Kardinal de Montezemolo li iddisinja wkoll l-istemma tal-Papa Benedetto XVI. Tirrapreżenta il-kunjomijiet Cremona u Cauchi (tal-ġenituri tieghu) u ta' l-ordni Dumnikan filwaqt li taħt jidher il-motto ta' l-Arċisqof Cremona; “**Hejju t-Triq għall-Mulej**”.

L-Ewwel Żjara fir-Rabat!

Fit-8 ta' Frar 2007 l-Arċisqof Pawl Cremona gie ufficjalment bhala arċisqof

l-ewwel darba fir-Rabat biex fis-santwarju iddedikat lil Appostlu Missierna mibni fuq il-grotta ghaziża ta' San Pawl jiltaqa' mar-Rabtin filwaqt li f'serata organizzata ghall-okkażjoni bierek statwa replika ta' San Pawl, li ser titqiegħed fil-faċċata tal-knisja flok dik ta' l-irham, li issa wara r-restawr tinsab fil-Mużew Wignacourt. L-Arcisqof ġie milquġħ mill-Arcipriet u l-Kapitlu fil-bieb tal-knisja filwaqt li l-Banda Konti Ruġġieru daqqet l-Innu Pontificju u dak ta' San Pawl. Il-Kumitat Festi Esterri ha hsieb li jinramaw tlett trofex u l-istatwa ta' San Pawl fil-pjazza tal-Kollegjata filwaqt li d-dilettanti tan-Nar Rabtin Pawlini harqu salut mal-wasla ta' l-Arcisqof.

Il-knisja ta' San Pawl kienet imballata bir-

Rabtin kif fil-fatt kienet il-pjazza wkoll mal-wasla u t-tluq ta' l-Arcisqof. Lejn tmiem is-serata l-Arcisqof libes l-istola tal-Beatu Papa Ģwanni XXIII li kienet ingħatat mill-ex segretarju tal-Papa qaddis, Mons Loris Capovilla, u bierek l-istatwa ta' San Pawl. Wara mexa sal-Mużew Wignacourt u hemm fetah esebizzjoni ta' inciżjonijiet u litografiji antiki dwar in-Nawfragju ta' San Pawl. Hu stess stqarr li diffiċċi jinsa t-tifikiriet sbieħ li għandu tar-Rabat u heġġeg lir-Rabtin biex jibqghu jgħożzu t-tagħlim ta' l-Appostlu Missierna San Pawl li għażel dan il-lok biex fiċċi jgħallem u jippriedka l-Evangelju lil-missierijietna.

Minn dawn il-paġni nerġghu mill-ġdid nawgurawlu mill-qalb u nwegħdu it-talb tagħna!

Kewkba Mdaqqa- li Ddawwal l-Istorja tal-Knisja

San Pawl fi kliem Benedittu XVI

Il-QT il-Papa Benedittu matul is-sena 2006 kompla bl-udjenzi tiegħu mal-poplu li jinżammu kull nhar ta' Erbgha. Fl-udjenzi tal-25 ta' Ottubru, u tat-8, 15 u 22 ta' Novembru għażel li jitkellem fuq l-Appostlu Missierna San Pawl. F'dawn l-erba' diskorsi irnexxielu janalizza kull sentenza li hemm fil-Bibbja dwar il-hajja ta' l-Appostlu u l-ittri tiegħu. Qasamhom taht erba' titli. Dawn huma sinteżi żgħira ferm tad-diskorsi kollha li wieħed jista' jsibhom fuq il-website tal-vatikan: www.vatican.va

Fost studju dettaljet il-Papa jibda biex jikkwota kif hafna irreferew għal San Pawl. Isemmi kif Dante fid-Divina Commedia, jsejjahlu; *vas electiones* – ghodda magħżula minn Alla, San Ĝwann Krisostmu – jsejjahlu bhala persunaġġ “aqwa minn l-angli u l-arkanġli”. Ohrajn irreferew għalihi bhala “it-tlettax-il apostolu” jew “l-ewwel wara l-wahdieni”. Il-Papa qal li wara Gesù, Pawlu huwa l-persunaġġ tal-bidu tal-knisja li fuqu għandna l-aktar informazzjoni. Mhux biss għandna ir-rakkonti ta' Luqa fl-atti ta' l-apostoli iż-żda wkoll ghadda ta' ittri li ġejjin direttament minn idejh. Il-Papa jsejjahlu bhala l-kewba imdaqqa li ddawwal l-istorja tal-knisja filwaqt li jirrifletti fuq il-bidla li saret f'Sawlu fit-triq ta'Damasku biex wara naraw lil Pawlu jikkonverti l-missjoni tiegħu f'wahda universali. Naraw lil San Pawl fil-vjaġġi tiegħu biex jagħmel mill-ġnus – kristjani - jiġifieri nies li jemmnu fi Kristu.

Il-Papa josserva li fl-Appostolat ta' Pawlu ma naqsu qatt id-diffikultajiet. San Pawl stess jikteb fuq it-tahbit li kellu jgħarrab, swat, habb u spiss sab ruhu f'halq il-mewt. Hu affronta dan kollu ghall-imħabba ta' Kristu. Il-Papa jikkonkludi “*kif nistgħu ma' nammiraw bniedem bħal dan? Kif nistgħu ma nirringrazzjawx lill-Mulej li tana Apostlu hekk kbir?*”

Inheġġu biex kull min jinteressah ikun jaf fid-dettal dak kollu li qal il-QT il-Papa fuq l-Appostlu Missierna San Pawl jakkwista kopja ta' dawn id-diskorsi li kif ghidna aktar il-fuq jinsabu fuq il-website uffiċċiali tal-vatikan.

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

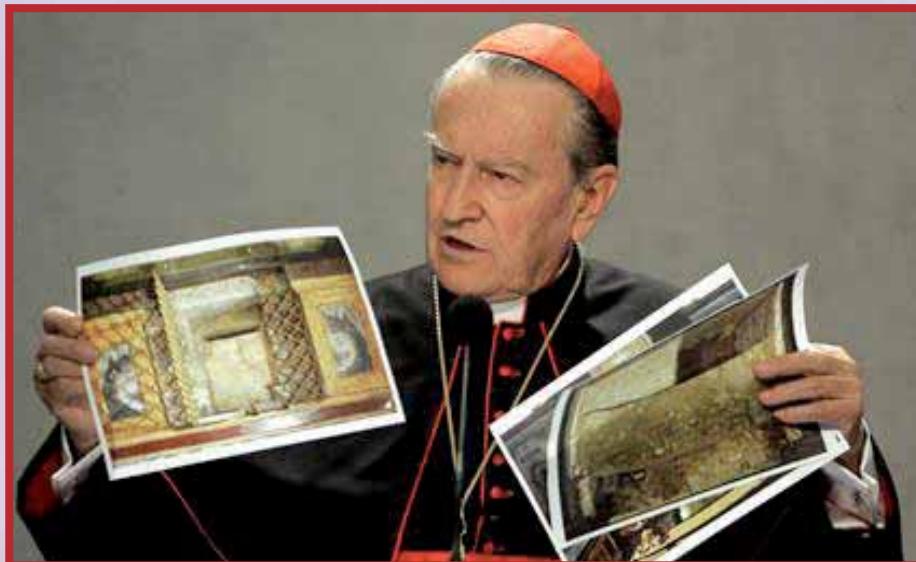
PAOLO APOSTOLO MART

Il-Qabar ta' l-App. Missierna San Pawl fl-Aħbarijiet

Nhar il-Hamis, 7 ta' Dicembru il-mezzi ta' l-ahbarijiet madwar id-dinja habbru li kien "instab" is-sarkofagu li fihem il-fdaliżiet ta' l-Appostlu Missierna San Pawl. Erbat ijiem wara, fil-11 ta' Dicembru, il-Kardinal Andrea Cordero Lanza di Montezemolo, Arcipriet tal-Bażilika ta' San Paolo Fuor Le Mura f'Ruma habbar f'konferenza stampa li kien qiegħed jigi studjat jekk għandux jigi miftuh dan is-sarkofagu u fuq kollox xejjen rapport tal-medja li kien jghid li dan hu l-ewwel darba li dan is-sarkofagu gie skopert.

Fil-fatt dan is-sarkofagu li hu mahsub li sar fis-sena 390 WK, hu ta' 2.55 cm tul b'1.25cm wisā' u għoli ta' metru, jinsab immarkat b'irħama li fuqha iġġib il-kliem: *Paolo Apostolo Mart.* (Ara wkoll Il-Festi Tagħna 1993, pàg 43 artiklu miktub minn Joseph Zammit).

L-iskavi twettqu minn grupp ta' nies immexxija minn Giorgio Filippi, li kien fostna fir-Rabat fis-simposju li sar fis-26 u 27 ta' Ġunju 2006 f'għeluq il-25 sena mill-ftuħ tal-Mużew Wignacourt.

L-Arcipriet, il-Kard Montezemolo waqt il-konferenza stampa juri ritratti ta' l-iskavi li kixfu mill-ġdid il-qabar ta' San Pawl.

Dakinhar hu tkellem fuq is-suġġett *La tomba di San Paolo alla Luce delle Recenti Ricerche* u inqeda wkoll b'għadd ta' ritratti u pjanti dwar il-lok u l-iskavi tas-sarkofagu. Dan id-diskors jinsab stampat fil-ktieb mahruġ ghall-istess okkażjoni, editjat minn Mons. Ĝwann Azzopardi bl-isem *The Cult of St Paul in the Christian Churches and in the Maltese Tradition*.

Inheġġu minn dawn il-paġni biex kull min hu devot ta' l-Appostlu Missierna San Pawl u l-kult Pawlin jakkwista kopja ta' dan. Dawn il-kopji jistgħu jinxraw mill-Mużew Wignacourt.

THE GILDER

*For any kind of gilding:
Maltese Clocks, Gilded Mirrors, Furniture etc.*

Arthur Vassallo

70, Doni Str., Rabat - Malta
Tel.: 21459828 Mob.: 99821006

Dun ġorġ - Dikjarat Qaddis filwaqt li tal-M.U.S.E.U.M jagħlqu 100 sena!

Nhar il-Ġimġha 23 ta' Frar 2007 il-QT il-Papa Benediċċu XVI laqqa' Konċistorju fil-Vatikan li għaliex barra l-Kardinali kienu preżenti wkoll l-Arċisqof Emeritus Gużeppi Mercieca u l-Isqof ta' Ghawdex Mario Grech flimkien mas-superjuri tal-Mużew. Kien f'din l-okkażjoni li l-Papa iddiċċi jara lil Dun ġorġ Preca bhala l-ewwel qaddis Malti u habbar ukoll li ċ-ċerimonja tal-kanonizazzjoni kellha ssir fil-Vatikan nhar il-Hadd 3 ta' Ĝunju 2007. Il-Kardinal Saraiva Martins, il-Prefett tal-Kongregazzjoni ghall-Kawżi tal-Qaddisin qal li: "Dun ġorġ Preca kien Apostlu tal-Fidi u wara San Pawl kien Missier il-Maltin fil-fidi". Fuq dan l-avveniment ikollna l-opportunita li nelaboraw jekk Alla jrid fil-harġa tal-Festi tagħna tas-sena d-dieħla.

Inkunu qed nonqsu jekk inhallu din is-sena tħaddi mingħajr ma' nifirhu minn qalbna lis-Soċjetà tal-MUSEUM fl-okkażjoni ta' dan l-ewwel centinarju mit-twaqqif tagħha. Din is-Soċjetà tad-duttrina ġiet imwaqqfa mill-Beatu Dun ġorġ Preca fl-1907. L-ewwel qasam fir-Rabat ġie uffiċjalment miftuh fis-7 ta' Frar 1933 minn tlett soċji mis-Siggiewi li mgħejjuna mill-Kappillan Anton Buhagiar, bdew jgħallmu d-duttrina fil-knisja ta' San Bastjan li serviet bhala l-ewwel centru għal tal-Mużew fir-Rabat.

Illum għandna fostna centru għat-tfal subien f'Taċ-Ċagħki u iehor ghall-bniet fi triq il-Katakombi. Ix-xogħol li wettqu u għadhom iwettqu s-soċi tal-Mużew, hafna drabi mingħajr l-ebda daqq

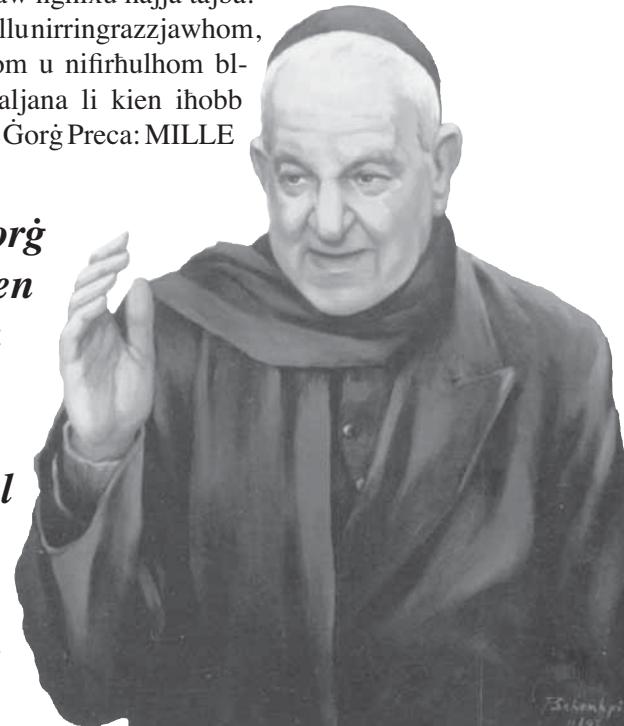

Society of Christian Doctrine M.U.S.E.U.M.

ta' trombi ma tistax tkejju, iżda żgur kull wieħed minnha fidallu go' fi xrar minn dak in-nar li rnexxielhom ikebbsu fina snin ilu, li għadu jgħinna biex nippuvaw nghixu hajja tajba.

Ta'dankollunirringrazzjawhom, nawgurawlhom u nifirħulhom bl-istess frazi taljana li kien ihobb jużà l-Qaddis ġorġ Preca: MILLE PROSIT!

**"Dun ġorġ
Preca kien
Apostlu
tal-Fidi
u wara
San Pawl
kien
Missier
il-Maltin
fil-fidi"**

Il-Qaddis ġorġ Preca fuq l-artał tal-knisja parrokkjali ta' San Pawl tar-Rabat fi tmiem il-pellegrinaġġ Pawlin li sar fir-Rabat mis-Soċjetà tal-MUSEUM nhar id-29 ta' Mejju 1960. Fin-nofs jidher is-soċju Rabti Nazju Azzopardi. (Hajr lil Mario Muscat, Superjur Qasam tas-Subien tar-Rabat).

(Kopja ta' dan ir-ritratt qed titqassam flimkien ma' dan il-ktieb għall-okkażjoni tal-kanonizzazzjoni ta' San ġorġ Preca.)

"Il-Hobż li aħna naqsmu m'huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?"

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Mons Pawlu Attard

- L-Ewwel Arcipriet tal-Kolleġjata

Tmintax-il sena ta' parrokkat Joseph G. Scerri

L-ewwel ġranet ta' Dun Pawl fir-Rabat, 1960.

Nhar id-9 ta' Mejju 2006, jum il-festa tal-Beatu Ġorg Preca, ġriet l-ahbar li kien miet fid-dar tieghu fi Triq Santa Rita Rabat, Mons. Pawl Attard. Ir-rabta ta' Dun Pawl mar-Rabat bdiet 47 sena ilu meta flimkien mal-familja tiegħu ġie joqghod f'nru 37 triq ir-Rjal (illum id-dar ta' l-Arcipriet fi triq il-Kbira) wara li minn kappillan tas-Siggiewi ġie mahtur kappillan tal-paroċċa tagħna. Kellu jqatta' fostna l-kumplament ta' hajtu jiġifieri 46 sena ohra li minnhom għal tmintax-il sena serva bhala r-raghaj spiritwali tagħna. Huwa imposibbli li niktbu dak kollu li wettaq Dun Pawl f'dawn is-snin li qatta magħna iżda ser insemmu biss l-aktar avvenimenti mportanti.

Dun Pawl twieled f'Hal Qormi nhar il-21 ta' Marzu 1919 minn Gużeppi u Marija mwielda Muscat. Kien l-ewwel wild fost hdax-il ahwa. Fl-1933 dahal is-seminarju minuri ta' Malta u fl-1938 kompla fis-seminarju maġġuri ta' Ghawdex. Fil-5 ta' Awissu ta' l-1945 ġie ornat saċerdot mill-Arcisqof Gonzi fil-Katidral ta' l-Imdina. L-ewwel quddiesa solenni tiegħu

saret fil-knisja Arċipretali ta' San Ġorġ f' Hal Qormi. Il-heġġa spiritwali tieghu waslet biex mill-ewwel ġie fdat bir-responsabbilità ta' prefett u surmast tas-seminarju, kariga li baqa' jokkupa għal tlettix-il sena. Matul dawn is-snin kien hafna dawk iż-żgħażaq li sabu fihi sors ta ispirazzjoni u nkoraġġiment u wieġbu għas-sejha tal-Mulej biex isiru saċerdoti.

Fl-1957 ġie mahtur Kappillan tas-Siggiewi filwaqt li fis-6 ta' Marzu ta' l-1960 ha l-pussess ta' Kappillan tal-paroċċa ta' San Pawl tar-Rabat. Il-parrokat tiegħu fir-Rabat beda wara l-mewt hesrem tal-Kappillan Lia li seħħet fit-30 ta' Dicembru ta' l-1959 u meta kulhadd kien qed jistenna li tiftah is-sena taċ-ċentinarju l-kbir: id-dsatax-il mitt sena minn Nawfraġju ta' San Pawl u mill-fundazzjoni tal-Knisja ta' San Pawl bhala il-Proto-Paroċċa ta' Malta. Fi djarju miktab minnu stess jghid li fid-9 ta' Frar 1960 fit-8.30am, ġie msejjah il-kurja fejn l-Arcisqof fil-preżenza tal-Vigarju ordnalu jaċċetta li jiehu f'iddejha it-treġija tal-paroċċa Rabtija. Fil-fatt hu obda u fit-12 ta' Frar irċieva in-nomina.

Jghid ukoll li nhar il-Hadd 14 ta' Frar minflok il-katekiżmu sejjah lill-poplu tas-Siggiewi u filwaqt li nfurmahom b'dak li kien ġara talabhom jirrassenjaw ruhhom mieghu ghall-volontà ta' Alla. L-ghada t-Tnejn 15 ta' Frar, laqa' għandu d-dar lil kleru tar-Rabat u rappreżentanti mill-Kazin tal-Konti Ruġġieru. Imbagħad kien fit-23 ta' Frar li ġie joqghod ufficjalment fir-Rabat. L-ewwel attivitā pastorali tiegħu seħħet il-Hadd 28 ta' Frar, billi kien il-Karnival kif kienet l-abitudini dak iż-żmien, mexxa adorazzjoni bil-priedka.

Il-pussess tiegħu ta' kappillan sar

Dun Pawl dieħel fil-Paroċċa ġidida tiegħu għall-pussess, 1960.

*L-Isqof Galea
ufficjalment jaġtih
il-pusseß ta'
Kappillan, 1960.*

*Waqt li jieħu
I-ġurament
ta' ħatra
tiegħu bhala
Kappillan tar-
Rabat.*

nhar il-Hadd 6 ta' Marzu 1960. Fl-4.15pm mexxa korteo mid-dar tal-Kappillan sal-Parroċċa. Kien akkumpanjat minn żewġ ex kappillani tar-Rabat, Mons Anton Buhagiar u Mons. Lawrenz Spiteri flimkien ma' Mons. Muscat u l-kleru u r-religiūzi tar-Rabat. Quddiem imxew il-Boy Scouts u l-membri tas-St John's Ambulance Brigade. Il-Banda Kont Ruggieru daqqet marci fil-pjazza tal-parroċċa u wara l-funzjoni akkumpanjatu lura lejn id-dar. Il-Hadd ta' wara imbagħad gie milquġi għal riċeviment fil-każin San Pawl fejn il-kumitat f'isem il-membri irreggalawlu messal sabih. Dun Pawl irreciproka billi ppreżenta tazza tal-fidda lil Każin.

Fis-26 ta' Marzu filghaxija mbaghad għiet organizzata akkademja ad unur tiegħi mill-Kunsill Parrokkjali fis-sala parrokkjali li kienet għadha kif tlestiet mill-bini.

Dun Pawl mill-ewwel xammar il-kmiem ghall-hidma billi sejjah flimkien lil għaqdiet kollha tar-Rabat u heġġeg lil kulhadd biex jiġi iċċelebrat bil-kbir iċ-ċentinarju Pawlin. Hu gie mahtur Patrun tal-Kumitat immexxi mill-Imħallef A Montanaro Gauci li fassal il-programm tal-festi centinarji. Dan il-kumitat kellu fih rappreżentanti tal-fratellanzi u s-soċjetajiet u għaqdiet tar-Rabat. Matul is-sena 1960 kien hemm diversi pellegrinaggi u attivitajiet organizzati fuq bazi nazzjonali. Saret ukoll akkademja mužiko letterarja u

l-kappillan Attard laqa' fostna numru kbir ta' Isqfijiet li żaru Malta għaċ-ċentinarju. Hafna minn dawn kien jistedinhom biex wara l-funzjoni jew iż-żjara fil-knisja kieni jgħadu għandu fid-dar tal-kappillan fi Triq il-Kbira fejn kieni jmorrha hafna Rabtin biex jiltaqgħu magħhom u jakkwistaw l-awtografu tagħhom. Kien hu wkoll li laqa' lit-tlett kardinali li ġew għaċ-ċentinarju fir-Rabat, jiġifieri lil Kardinal Gracias, Arċisqof ta' Bombay, lil Kardinal Marella u lil Kardinal Traglia u fuq kolloks lil Kardinal Legat tal-Papa Muench. Żgur li s-suċċess ta' dawn il-festi centinarji kieni wkoll frott ta' l-impenn u s-sostenn ta' Dun Pawl f'idmietu.

Fid-29 ta' Mejju ta' l-1960 kellu x-xorti wkoll li jilqa' fil-parroċċa tagħna lil Dun Ġorġ Preca (illum Qaddis) waqt l-attività msejha Jum Pawlin li organizzaw is-Socjetà tal-MUSEUM (ara Il-Festi Tagħna ghadd nru 25 sena 2001 pg 62). Ta' min jghid li fi tfulitu u f'żgħożitu, Dun Pawl kien attiv f'din is-Socjetà.

Ftit wara għiet is-sena 1963 sena importanti fejn wara hidma kbira mir-Rabtin, il-parroċċa għiet mghollija għad-dinjità ta' Kollegjata mill-Papa Ģwanni XXIII li fid-digriet tiegħi tal-24 ta' Novembru 1962 rega' għaqeqad il-Grotta mal-knisja Parrokkjali ta' San Pawl u għolliha għad-dinjità ta' Kollegjata. Fil-fatt nhar is-Sibt 23 ta' Marzu, Dun Pawl ingħata mill-Arċisqof Mikkel Gonzi, il-pussesta' kanonku u dak ta' l-ewwel Arċipri flimkien mal-kanonċi l-ohra. Meta fl-1978 spiċċa minn Arċipri tar-Rabat, Dun Pawl id-deċċieda li jirregala il-kappa manja tiegħi bhala kanonku tal-grotta lil Każin San Pawl. Din fil-fatt għadha esebita fis-sala ta' fuq fil-Każin. Fil-fatt f'diskors ta' l-okkażjoni jghid hekk:

"jen dejjem kont ammiratur tal-Banda Konti Ruġġieru. Għax kienet waħda mill-aqwa baned ta' Malta. Il-Programmi kbar li kienet tesegwixxi, dejjem għamlulha unur. Mhux ta' b'xejn ġadet isem ta' banda serja u kbira. Dan aktar

Ma' l-Arċisqof Gonzi u l-Isqof Galea u l-kleru Rabti fis-Sagrestija tal-Parroċċa.

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għażiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Milqugħ fil-Każin San Pawl fl-24 ta' Marzu 1960 flimkien mal-ex Kappillan Buhaġiar.

stajt nikkonfermah, matul it-18-il sena tiegħi bħala Arċipriet tar-Rabat..... iżda kemm domt arċipriet ... ammirajt fuq kolloks is-sehem kbir li l-Banda tagħti fil-festi ta' Korpus u ta' San Pawl. (ta' min ifakkar li Dun Pawl kien dilettant kbir tal-mužika klassika)

Prova kbira ta' kemm il-każin tal-Banda Konti Ruġġieru jħossu magħquq mal-Knisja ta' San Pawl, hu l-fatt storiku li minn ħdanu ġareġ kumitat patrijottiku, li ħabrek fuq li ħabrek, biex isseħħi il-ħolma tar-Rabtin ġenwini, li jaraw il-Knisja tal-Grotta magħquda mal-knisja Parrokkjali u din issir Kolleġjata. U l-ħolma seħħet fi żmieni. U kelli x-xorti li nkun jien l-ewwel Arċipriet kanonku u l-ewwel dinjità tal-Kolleġjata l-ġidida..... biex nirringrażza ja-każin ta' kemm għamel mal-Knisja ta' San Pawl u miegħi personalment ukoll ridt noffri l-aktar ħaġa storika u sabiha li tfakkar it-twaqqif tal-Kolleġjata. Din il-ħaġa li hi wisq għażiżha għalija, hi l-kappa manja tiegħi..... qed nagħti dan ir-rigal mhux biex ir-Rabtin jiftakru fija, għax jien fit-twaqqif tal-Kolleġjata m'għandi l-ebda mertu, iżda biex il-Każin jkollu ssodisfazzjon li jipposedi l-Kappa Manja ta' l-ewwel Arċipriet tal-Kolleġjata”.

Ta' min isemmi wkoll li l-pittura li turi lill-Arċipriet Attard, liebes l-istess kappa manja, li wieħed jista' jilmah fis-sagristija tal-Kolleġjata illum kienet ġiet

*Imexxi għall-ewwel darba
I-purċissjoni ta' Corpus Domini
filgħodu.*

mogħtija mis-sinjuri Pawlu Tanti u Pawlu Tonna lill-Arċipriet Kan Benny Tonna waqt il-kunċert annwali tal-Banda Konti Ruġġieru li sar fil-Pjazza Parrokkjali nhar il-Hadd 30 ta' Mejju, 1982.

Fl-1963 kien strumentali wkoll biex jghin u jinkoragi xxi grupp ta' żgħażaq pawlini u xi whud akbar fl-età biex jiffurmaw il-Kumitat Festi Esterni. Dan il-kumitat sostnū minn ghadd ta' pawlini ohra kien strumentali biex il-festi tagħna speċjalment dik ta' San Pawl tibda tīgi cċelebrata kif jixraq lill-festa titulari (ara *Il-Festi Tagħna*, ghadd nru 12, sena 1988). Dun Pawl kien ukoll ippresieda l-ewwel laqgħa tal-Kumitat li saret nhar il-Hadd 28 ta' Settembru, 1963. Fil-minuti tal-Kumitat Festi Esterni sa mit-twaqqif tiegħu insibu l-inkoraggiment tiegħu biex aktar żgħażaq jissieħbu fil-hidma favur il-festa. Insibu it-twiddib tiegħu biex noqoghdu attenti u nzommu l-festi kemm jista' jkun insara li jagħtu għieħ lill-Ewkaristija u l-Appostlu Missierna San Pawl. Nistgħu nghidu li fi żmienu l-festa ta' San Pawl kompliet hadet spinta kbira il-quddiem. Fost dawn ta' min isemmi li meta l-Kumitat Festi Esterni fil-bidu tas-sebghinijiet ippropona li l-hruġ ta' l-istatwa minn niċċa jibda jsir kif għadu jsir sa llum mill-ewwel laqa' din il-proposta u kien ukoll jipparteċipa fiha b'entużjażmu ta' wieħed żgħir.

Fl-1964 imbagħad kellu x-xorti li jmexxi żjara tal-missjoni bid-driegħ ta' l-Appostlu Missierna San Pawl fl-Australja. Kien waqt dan il-vjaġġ li kellu x-xorti

Mad-dilettanti tan-nar Rabtin Pawlini, Ċentinarju 1960.

Waqt il-purċijsjoni ta' Hadd il-Palm filghodu jmexxi l-purċijsjoni li kienet u għadha titlaq mill-Kappella ta' San Bastjan sal-Parroċċa.

li jippreżenta id-driegħ lil QT Papa Pawlu VI kif ukoll imur fil-Bażilika ta' San Paolo Fuor le Mure bl-istess driegħ fejn ġie milqugh mill-kongregazzjoni Benedittina ta' hemmhekk. Dun Pawl kien spiss isemmi li din iċ-ċeremonja kienet ikkomovietu ferm.

Fl-1967 imbagħad gie cċelebrat fir-Rabat u l-Imdina d-19-il centinarju mill-Martirju ta' l-Appostlu Missierna San Pawl. Għal dan il-ghan ġie mwaqqaf ukoll kumitat nazzjonali li fis, Dun Pawl ġie mahtur bhala viċi president. Għal dan iċ-ċentinarju ukoll ġie mhixji programm imqassam fuq hmistax-il ġurnata. F'isem ir-Rabtin Dun Pawl laqa' lil Kardinal Antoniutti u lil Kardinal Pawlu Marella filwaqt li assista lil dan ta' l-ahhar meta amministra l-ewwel tħarġibha litt-fal Rabtin waqt quddiesa li saret fuq iz-zuntier tal-knisja ta' San Pawl. Waqt din l-istess quddiesa ġew ippreżentati tlett tilari deheb mogħi mir-Rabtin bil-għan li t-tabernaklu tal-knisja parrokkjali jiġi mżejjen u miksi b'dan il-materjal u haġgar prezziżju iehor. (Dan il-proġett ġie finalment realizzat fl-1981).

Fl-1969 waqt iċ-ċelebrazzjoni taċ-ċentinarju mit-twaqqif tal-Kažin San Pawl Banda Konti Ruġġieru, Dun Pawl mexxa l-quddiesa solenni De Requiem għar-ruh is-soċi u bandisti mejtin li saret it-Tnejn 2 ta' Ĝunju fil-Kolleġjata ta' San Pawl filwaqt li assista mal-kapitlu ghall-pontifikal solenni immexxi mill-Isqof Gerada li sar nhar il-Hamis 5 ta' Ĝunju, festa ta' Corpus Domini.

Dun Pawl ghalaq 25 sena bhala saċċerdot fl-1970. Għal dan il-ghan ġie mwaqqaf kumitat organizzattiv li għal darba ohra kien jinkludi rappreżentanti mid-diversi għaqdiet mir-Rabat. Il-kumitat Festi Esterni kien rappreżentat mis-sur Piju Scerri President, filwaqt li s-sur Anthony Fenech irrapreżenta liż-Żgħażieg Rabtin Pawlini u s-Sur Carmelo Borg kien ir-rappreżentant tal-Kažin San Pawl. Il-President ta' dan il-kumitat kien il-Kav Paul Saliba LP. Għal din l-okkażjoni ġie pubblikat ktejjeb żgħir b'messaġġ mill-Isqof Emm Galea u b'tagħrif ħafif fuq hajjet Dun Pawl flimkien mad-dettalji tal-programm. Dan kien jinkludi

konċelebrazzjoni fil-knisja Kolleġjata ta' San Pawl imexxija mill-Arċisqof Gonzi għal dawk is-saċċerdoti kollha li kienet qed jiċċelebraw dan l-anniversarju. Ta' min jghid li l-Kan Dun Karm Cefai ġie wkoll ordnat saċċerdot fl-istess jum ma' l-Arċipriet u allura għalihi ukoll kienet ġurnata specċjali. Din inżammet fl-anniversarju propju fit-8 ta' Awissu ta' l-1970. Attivitajiet ohra kienet jinkludi adorazzjoni u quddiesa f'nofs il-lejl għal qdusija tal-kleru, akademja mužiko letterarja, quddiesa bit-berik tal-morda bid-Driegħ Mirakoluż ta' San Pawl, konċelebrazzjoni mill-kullegġ tal-kappillani flimkien ma' Mons Arċisqof, Congregation

ghat-tfal ta' l-iskola tal-gvern tar-Rabat, adorazzjoni ghall-fratelli u folk mass għaż-żgħażaq, quddiesa ghall-familjari u benefatturi mejtin, laqgħa għas-sorijiet kollha tar-Rabat u l-Imdina, laqgħa soċjali ghax-xju fl-Ospizju Saura u laqgħa għall-ghaqdiet ta' l-appostolat tal-lajje fis-sala parrokkjali. Il-festi intemmu nhar il-Hadd 18 ta' Ottubru meta sar korteo mid-dar ta' l-Arċipriet sal-knisja Kolleġjata fejn saret quddiesa solenni mill-Arċipriet li fiha hadu sehem il-koppji kollha li kienet qed jiċċelebraw 25 sena miż-żwieġ tagħhom. Il-programm kien imfassal fuq ħdax-il jum bejn it-2 ta' Awissu u t-18 ta' Ottubru.

Kien imiss imbagħad li fl-1974 jiġi mfakkars il-50 sena mit-tiġrif tal-koppli ta' San Pawl u mill-bini ta' ohra ġidida. Fi kliemu stess Dun Pawl fisser li “Ridna infakkru u nuru s-sens kbir ta' Alla u l-Fidi Kattolika qawwija ta' missirijietna, halli dawn jikbru u jissaħħu fina u f'uliedna”. Għal dan il-ghan twaqqaf kumitat li kien ippresedut mill-Arċipriet Dun Pawl u bhala viċi president kellu lil Dun Ģwann Azzopardi (li kien il-promotur ewljeni biex ġie mfakkars dan l-anniversarju). Għal dan il-ghan ġiet imtella' esebizzjoni fil-Kullegġ (illum il-Mużew Wignacourt) li dak iż-żmien kien ghadu kif spicċa jiġi wżat bhala post fejn tiġi mghallma d-duttrina u kien qed iservi biss bhala mahżen ghall-armar u t-tiswija ta' l-istess.

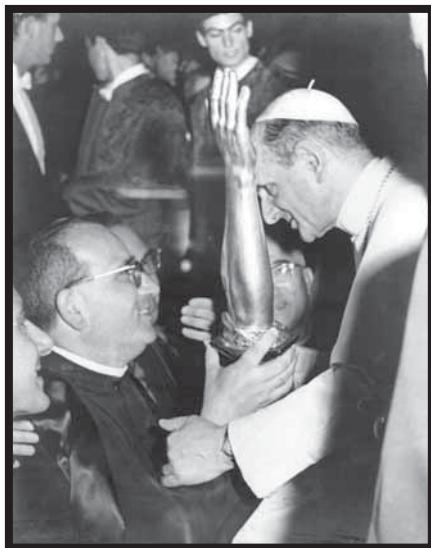

Fuq il-vapur fi triqtu lejn l-Australja waqt il-missjoni bid-driegħ ta' San Pawl.

“Il-Hobż li aħħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Jippreżenta
d-driegħ
ta' I-App.
Missierna San
Pawl lill-QT
il-Papa Pawlu
V fil-Vatikan.

Ma' I-Arċisqof Gonzi dakinhar tal-pussess tiegħu bhala
l-ewwel Arċipriet tar-Rabat 1963.

Kien f'din iċ-ċirkostanza li uhud mill-esebiti li hemm illum gew imtella' mill-foss ta' taht il-knisja u minn bnadi ohra mill-knisja biex tpoġġew għal wiri.

Fi żmien il-parrokat tiegħu saru wkoll diversi opri, fosthom ġiet mitmuma u mhalla is-sala parrokkjali, saru bankijiet ġodda fil-knisja li għadhom jintużaw sa llum, sar it-taraġ ta' l-irham tas-sala parrokkjali u t-tiswija tal-pittura fost opri ohra. Ta' min jghid ukoll li Dun Pawl kiteb ukoll il-kliem ta' l-Innu Marċ Lili Kristu Rxoxt li nkiteb mis-Surmast Vincenzo Ciappara fl-1972 u li għadu jindaqq sa llum waqt il-purċijsjoni ta' l-Għid.

Wahda mill-akbar sfidi li kellew Dun Pawl kienet biex jara li jitwettqu r-riformi mitluba fil-liturgija hekk kif stabbilit mill-Konċilju Vatikan II. Din żgur ma kienetx haġa faċċi. Niftakruh ilkoll aħna janima hu stess b'dak il-lehen sod il-quddies permezz ta' kant ġdid bil-Malti. Fi żmienu ġie ntrodott l-użu ta' l-altar mejda. Hafna żgur għadhom jiftakru l-enfasi fil-priedki tiegħu biex il-kelma ta' Alla tiġi mfissra b'mod li jifhem kulhadd, ġej mil-liema sfond ġej.

Wara li fl-1978 spicċa minn Arċipriet tar-Rabat, Dun Pawl ġie mahtur Arċipriet tal-parroċċa ta' rahal twelidu Hal Qormi fejn serva għal tlett snin biex imbagħad fl-1981 inhatar l-ewwel monsinjur onorarju tal-katidral u wara monsinjur effettiv fl-1985. Sal-

Waqt hidma pastorali jamministra l-magħmudija lil tarbija mir-Rabat.

1990 serva wkoll bhala direttur tad-Dar tal-Kleru f'B'Kara. Meta fl-ahhar saħħtu ma baqghetx tagħti u irtira xorta baqa' jkun preżenti f'kull attivitā importanti fir-Rabat. Wahda minn dawn l-ahħar kienet waqt it-tieni żjara tal-Papa Ģwanni Pawlu II fir-Rabat fl-2001 meta Dun Pawl hass li hu wkoll kellew jkun fil-bieb tal-Kolleġjata flimkien mal-kapitlu jistenna li jghaddi l-Papa, fejn kien hemm ukoll ghadd kbir ta' Rabtin li honqu l-pjazza għal din l-okkażjoni.

Sfortunatament l-età u l-mard irrendew lil Dun Pawl biex iqatta' l-ahħar snin ta' hajtu prattikament fis-sodda, ghalkemm personalment baqa' jqaddes fid-dar tiegħu sakemm saħħtu ppermettietlu. L-ghada li miet, il-katavru tiegħu ġie meħud fil-Kappella ta' San Katałd biex hekk mijiet ta' Rabtin kellhom l-opportunità li jsellmulu ghall-ahħar darba. Nhar il-Hamis 11 ta' Mejju, filghodu mbagħad sar il-funeral tiegħu proċessjonalment immexxi mill-Arċikonfraternitā tas-Sagreement sal-Kolleġjata u Proto-Parroċċa tar-Rabat, il-parroċċa li tant habb. Il-quddiesa ġiet immexxija mill-Arċipriet tal-Kolleġjata il-Kan Louis Suban, li kien mgħejjun mill-kapitlu u ghadd kbir ta' sacerdoti ohra. Fil-bidu tal-quddiesa, Mons Profs Vincenz Borg għamel diskors żgħir fuq hajjet Dun Pawl. Ghall-quddiesa, flimkien ma' l-għeżeż familjari tiegħu, assistew wkoll l-ET Mons Arċisqof Ġużeppi Mercieca kif ukoll l-ET Mons Isqof

Annetto Depasquale.
Mons Arċisqof fl-ahħar tal-quddies bierek il-katavru filwaqt li qal it-talb ta' l-ahħar. Kienu preżenti wkoll diversi membri tal-

Mal-Kardinal Paolo
Marella fuq iz-zuntier
tal-Kolleġjata, 1967.

Ma' grupp kbir ta' Rabtin f'ritratt ta' l-okkażjoni waqt il-viżita tal-Kardinal Frings fl-1970.

INNU LIL KRISTU RXOX

Nifirħu, Nifirħu, Nifirħu.
Illum Sidna Gesù
li għalina bata u miet
glorjuż qam minn bejn
l-imwiet.

Alleluja, Alleluja, Alleluja.
Tabilhaqq hu l-Iben t'Alla
nilgħuH u nemmnu fiH.
Alleluja, Alleluja, Alleluja.

Kristu rebaħ il-mewt
u rebah l-għadu tagħna.
BiH u Mieghu
irbalha ahna wkoll.
Ha jsaltan dejjem f'rueħna.
Ha jaħkem fuqna lkoll.
Christus vincit.
Christus regnat.
Christus imperat.

Kiem ta' l-Arċipriet Kan. P. ATTARD
Mužika tas-Surmast V. CIAPPARA

**Il-kliem ghall-innu
Kristu Rxox miktub
minn idejn l-Arċipriet
Dun Pawl.**

Kumitat Festi Esterni, u tal-Każin San Pawl, Banda Konti Ruggieru flimkien ma' ġħadd kbir ta' Rabtin.

Id-difna saret fiċ-ċimiterju ta' Hal Qormi fil-qabar tal-familja li jiddistingu ruhu ferm minhabba statwa kbira tal-haġar li hemm fuqu xogħol ta' l-Iskultur Marco Montebello li turi lil Appostlu tal-Ġnus.

Biex nikkonkludu hsibna li nikkwotaw dan li ġej. Meta Dun Pawl gie biex jišpiċċa minn Arċipriet tal-Paroċċa tagħna fil-fuljett *Il-festi Tagħna* ta' Diċembru 1977, Dun Ģwann Azzopardi li kien jafu mill-qrib kitem hekk:

“Tul dawn it-18-il sena li ilu fostna Dun Pawl, żgur li kulħadd kelli l-libertà sħiħa li jwettaq il-hidma kollha xierqa li jrid bla ma jsib ebda tfixxil jew bsaten fir-roti. U meta, kif spiss jiġi fost il-bnedmin, kienu jqumu xi kwestjonijiet u kultant jisħn l-irjus, Dun Pawl kelli l-ħila mhux biss iżomm il-kalma hu stess iżda jnissel il-kalma fl-oħrajin, u bil-pacenzja u l-kelma t-tajba u fuq kollo bl-eżempju tajjeb iżomm il-moral għoli sakemm tirritorna il-paci”.

Dwar il-predikazzjoni u l-hidma pastorali ta' Dun Pawl li dawk minna li jiftakruha jistgħu jikkonfermaw b'liema heġġa, żelu u energija kien iwettaqha, Dun Ģwann jghid hekk: *“Kienet tolqotna f'Dun Pawl il-perswazzjoni qawwija u s-sincerità fil-predikazzjoni tiegħi li tidħol fil-qalb, kif ukoll id-dedikazzjoni tiegħi li għall-konfessjonarju. In-nies kienu*

japprezzaw l-attenzjoni u r-rispett li juri fihom u l-interess għall-ġid u l-għaqda tal-familja..... Tifkir tal-ħidma tiegħi fostna mhux biss xi opri materjal (bħall-bankijiet, it-taraġġ ta' l-irħam tas-Sala Parrokkjali, it-tiswija tal-pittura) imma fuq kollo l-eżempju tiegħi ta' sacerdot dedikat, u lest għal kull sagrifċċċu fl-interess ta' l-erwieħ”.

Dan kien Dun Pawl u dan hu li ser nibqgħu niftakru u ngħożzu fil-memorja tagħna. L-ewwel Arċipriet, l-ewwel missier spiritwali tal-Kolleġjata tagħna. Ejjew nibqgħu ngħożzu l-wirt li hallielna speċjalment dak spiritwali u niftakru fih fit-talb tagħna; Agħtih O Mulej il-mistrieh ta' dejjem!

Nota: Nixtieq li nirringrazza lill-familjari ta' Mons Pawl Attard speċjalment lil ħuh Geraldu ta' l-informazzjoni u r-ritratti li għoġġobhom jgħaddulna. Informazzjoni oħra għiet mgħoddija mis-Sur Piju Scerri, President Emeritus Kumitat Festi Esterni, Mons Ģwann Azzopardi u Manwel Sapiano, Każin San Pawl.

Sorsi stampati:

Il-Festi Tagħna - snin preċedenti
St Paul's Grotto Church and Museum - 1990, Can John Azzopardi ed.

Ġubilew tal-Fidda tal-WR Arċipriet tar-Rabat - 1970, P Saliba Programmi tal-festi li saru fiċ-ċentinarji ta' l-1960, 1967 u t-tifkira tal-hamsin sena mit-tiġrif tal-koppla ta' San Pawl Rabat, 1974

Programmi tal-Kunċert Vokali u Strumentali imtella' mill-Banda Konti Ruggieru ta' l-1978 u ta' l-1982.

Mal-Kumitat li organizza l-festi f'għeluq il-50 sena mit-tiġrif u l-bini mill-ġdid tal-koppla ta' San Pawl.

“Il-Hobż li aħna naqsmu m'huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Collins

Stationery
Booksellers
Newsagents
Toy Shop &
Colour Photocopier

St Rita Street, Rabat

2145 5019

ESS

Electrical Supplies & Services Limited

*Importers of
Domestic & Industrial
Electrical Products*

104, J Sciberras Street, Hamrun

Tel: 2125 5777, 2125 5888

Fax: 2125 5999 Mob: 9982 5523

email: duncan@ess.com.mt

L-Istorja tal-Kolleġġjata ta' San Pawl fl-Iskriżżjonijiet Tagħha (3)

Mons. Ĝwann Azzopardi

X'numru kbir ta' skrizzjonijiet insibu fil-kumpless tal-Knisja Kolleġġjata tagħna! Fis-snin li ghaddew għà t-traskrivenja, u qlibna ghall-Malti 293 skrizzjoni; din is-sena se nkomplu b'xi skrizzjonijiet ohra (numri 294 sa 433). Nibdew b'dawk li huma fissi u nkomplu f'dawk li jinsabu f'oġġetti prezżjużi bhall-fided ecc. li jjeznu l-Knisja Kolleġġjata tagħna fil-festi tagħna, kemm dawk principali kif ukoll sekondarji.

Ma tkunx idea hażina, kieku, bhalma għamlu ż-Żurrieq u xi parroċċi ohra, dawn l-iskriżżjonijiet jingabru fi ktieb biex b'hekk jibqghu jitfakkru ahjar il-benefatturi għeżeżeż tagħna jew l-okkażjonijiet speċċali li għaddejnej minnhom. Irridu nżommu quddiem ghajnejna li dawn l-iskriżżjonijiet gew miktuba bil-Latin jew bit-Taljan, xi wahdiet bl-Ingliz, u dawk reċenti biss inkitbu bil-Malti. Barra minn hekk bosta minnhom bilkemm għadhom jinqraw ghax jinsabu fil-gholi jew matul il-medda tas-snин tant iddeterjoraw li jinsabu kważi mhassrin.

Fil-Kappella tas-Sagament, Knisja ta' San Publiju (294-295)

294. Imnaqqxa fil-bieba tal-fidda tat-tabernaklu min-naha ta' ġewwa,

**Aere D(omi)ni Fratris Joannis Saliba /
Rectoris hujus Criptae / Anno D(omi)ni
MDCCCLI**

Bi flus is-sinjur Fra Giovanni Saliba, rettura ta' din il-Grotta, fis-sena tal-Mulej 1851

295. Imnaqqxa f'irħama fit-tond mal-pilastri tal-lemin int u dieħel fil-kappella

**Fis-sena ta' l-ewkaristija 2005 / mnedija
mill-Qdusija Tiegħi Gwanni Pawlu II / l-Arcipriet u l-Kapitlu tal-Kolleġġjata ta' San Pawl, Rabat / bil-kontribut ġeneruż ta' Paul u Angela Borg / u b'għotjet ta' benefatturi ohra / sebbhu din il-kappella tas-Sagament mibnija fl-1753 / u fethuha għall-adorazzjoni pubblika / biex f'dan l-istess post fejn fis-sena 60 wara Kristu / San Pawl Missierna għex, għalleml / u wettaqna**

bl-ewkaristija / tkompli tissahħħah il-qima u l-imħabba / lejn dan is-sagament qaddis. MMV

Fiz-Zokklatura tal-Knisja ta' San Pawl (296-300)

Fiz-zokklatura ta' rham iswed li ddur mal-hitan tal-knisja, isfel nett viċin il-paviment, hemm diversi plakki tar-ram li jfakkru lid-diversi persuni li hallsu parti minn dik iz-zokklatura. Illum jidhru ħamsa iżda dik li kienet mal-pilastru maġġur tal-kappellun ta' Sant'Anton, tul il-medda tas-snin, waqghet u ntiflet.

296. Mal-pilastru maġġur fil-kappellun ta' Stiefnu, taht l-10 stazzjon tal-Via Sagra.

**Paulus et Cruc(ifixa) conj. Muscat
Il-koppja Pawlu u Kruċifissa Muscat**

297. Mal-lemmin ta' l-altar ta' San Ģwann
Carmelus Zahra
Karmenu Zahra

298. Ma l-altar tal-Qalb ta' Gesù (hdejn il-bieb ta' Sant'Anna)

**Franc(iscus) Ciantar fil(ius) Joseph
Frangisk Ciantar bin Ġużeppi**

299. Ma l-altar tas-Sagra Familja (hdejn il-bieb tal-Kullegġi)

**Franciscus Sammut fil(ius) Petri
Frangisk Sammut bin Pietru**

300. Max-xellug ta' l-altar tal-Kunċizzjoni

**Can(on)icus V. Mangani
Il-Kanonku V. Mangani**

Fil-Kampnar tal-Knisja ta' San Pawl (301-308)

Il-Kappillan Carmelo Sammut fl-1911 habrek biex għamel hames qniepen ġoddha flok l-erbgha li kien hemm qabel. Fir-registrat tal-magħmudija rregista wkoll il-magħmudija jiġifieri c-ċeremonja bl-ghoti ta' l-isem lil dawn il-qniepen. Jghidilna li fit-13 ta' Ottubru berikhom l-Isqof Awżiżlarju Fra Angelo Portelli O.P. Jagħtina tagħrif fuq l-ismijiet mogħtija lil kull wahda minn dawn il-qniepen, min

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

kienu l-parrinijiet tagħhom u ad unur ta' liema qaddisin ġew iddedikati. Jagħtina wkoll it-tonijiet tagħhom li kienu Si Bimolle (B flat), Re (D), Fa (F), La Bimolle (A flat), Si Bimolle (B flat). Ma' l-iskrizzjoni ta' kull wahda minnhom se nżid it-tagħrif li hemm f'dan il-volum. Inrodd hajr lill-Arcipriet L. Suban li wrieni dan ir-registru (Vol. 1, pp. 620-623) kif ukoll lis-Sur Robert Cassar li kkupjali l-iskrizzjonijiet minn fuq il-qniepen.

301. Fuq ix-xoffa ta' kull qanpiena

Premiata Fonderia Pontificia Daciano Colbachini e Figli Padova Anno 1911

Il-Fonderija Pontificja premjata Daciano Colbachini e Figli, Padova, fis-sena 1911

302. Fuq il-qanpiena l-kbira: (isem Pawla; parrinu l-Kappillan Sammut; qaddisin protetturi San Pawl, il-Qalb ta' Ģesu u San Ġorġ martri)

Paulo Apostolo / Coelesti Melitensium Patrono / quinque campana aera / totidem vocibus sonibus distincta / quae conflari curarunt / curiales Rabatani / solemini ritu D.D.

Il-kleru tar-Rabat b'rit solenni ddedikaw ħames qniepen tal-bronz, kollha b'ilħna u ħsejjes distinti, li ħadu ħsieb li jsiru, lill-Appostlu Pawlu, il-patrun tas-sema tal-Maltin.

303. Fuq ir-raba' qanpiena: (isem Ĝużeppa; parrinu l-Konti Francesco Piscopo Macedonia; qaddisin San Ĝużepp, il-Kunċizzjoni u

Sant'Anglu martri). Inżid li minhabba l-mard li kien hemm fl-Italja l-qniepen waslu Malta aktar tard milli hemm fl-iskrizzjoni u tbierku fit-13 ta' Ottubru.

Josephi e comitibus Manduca / sacerdotis doctoris theologi / qui sacrum hoc aes / fecit pecunia sua / nomen posteri ne sileant / IX Kal. Octobris.

L-isem tas-sacerdot teologu u duttur Ĝużeppi Manduca li bi flusu għamel dan il-bronz qaddis ma jintesex minn dawk li jiġu warajh. 23 ta' Settembru.

304. Fuq it-tielet qanpiena: (isem Carmela, parrinu n-Nutar Francesco Catania; imbierka ad unur tal-Madonna tal-Karmnu, San Ģwann Evangelista u San Franġisk ta' Assisi)

Pio X Antistite Max.(imo) / Petro Pace Archiep(iscopo) Episcopo / Carmelo Sammut / Doctore Theologo Curione / nova campana aera / IX. Kal. Oct. A. MCMXI / Populum ad Dei laudes / primum advocarunt

Fi żmien il-Papa Piju X, l-Arcisqof Isqof Pietru Pace, il-kappillan duttur teologu Carmelo Sammut, il-qniepen tal-bronz ġodda sejħu għall-ewwel darba lill-poplu biex ifahħar lil Alla, nhar it-23 ta' Settembru 1911

305. Fuq it-tieni qanpiena: (isem Cosmana; parrinu Francesco Pace Asciak; qaddisin S. Cosma martri, Kristu msallab u San Pietru Appostlu)

Cosmanae Navarra / de hoc curiali templo / feminae egregie merita / cuius munificentiam commemorant / sacra turris et veterae nolae / clara merita nulla delebit oblivio

Qatt ma jintesew il-merti kbar ta' Cosmana Navarra mara ta' siwi kbir għal dan it-tempju parrokkjali li jfakkru l-ġenerożitā tagħha dan il-kampnar qaddis u l-qniepen il-qodma

306. Fuq l-istess qanpiena hemm l-arma tal-benefattriċi Teresa Muscat u l-iskrizzjoni **Teresiae vid(uae) Muscat Philippique Privigni laudes a me non recedent**

Ma jwarrab qatt minni t-tifħir ta' Teresa Muscat l-armla ta' Filippu Privigni

307. Fuq il-qanpiena ż-żgħira (isem Victoria; parrinu Salvatore Cutajar; qaddisin Il-Vitorja, San Alwiġi u Sant'Antnīn ta' Padova) **Antonius Aloisius Salvator/fratres Cutajar cum Victoria sorore / sacro hoc aere / curialem aedem Paullianam / ditarunt**

L-aħwa Antonio Luigi Salvu Cutajar u oħθom Vitorja għannew din il-parroċċa ta' San Pawl b'dan il-bronz qaddis

308. Fil-qanpiena ż-żgħira ta' l-arloġġ,
† M CCCCC XXV / 1525

Nota: Id-data 1525 tindika li din il-qanpiena saret hames snin qabel ma ġew il-Kavallieri f'Malta, u għalhekk tappartjeni lill-kampnar il-qadim. M'hemm ebda skrizzjoni fil-qanpiena l-kbira ta' l-arloġġ.

Fil-Kampnar tal-Knisja ta' San Publju (309-310)

309. Fuq il-qanpiena l-kbira:

1685

310. Fuq il-qanpiena tan-nofs:

1797

Nota: F'dan il-kampnar hemm tliet qniepen, m'hemm ebda skrizzjoni fil-qanpiena ż-żgħira.

Fuq Oġġetti ta' l-Injam li Jintużaw fil-Festi Principali jew Sekondarji (311-313)

311. Fiċ-ċentru tal-ventaltar ta' l-injam indurat li jintuża fil-festi sekondarji.

Altare / de terra / facietis / mihi //// et / offeretis / super eo / holocausta / Exod. XX Tagħmluli altar tal-ġebel u toffruli fuqu sagrifċċju / Eżodu 20

312. Fil-bankun tal-forċini:

Joseph et Maria Anna / Sammut conj(uges) / donavere / anno MCMLII

Il-koppja Ĝużeppi u Anna Marija Sammut taw (dan il-bankun) fis-sena 1952

313. Fl-istess bankun hemm targetta bl-isem tal-mastrudaxxa li hadmu

Roger Aquilina and Sons / furniture makers

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

/ show room at 8 Inguanez St. Rabat /
 workshop at 70 Inguanez St. Rabat
*Roger Aquilina u wliedu li jagħmlu l-għamara,
 b'vetrina fi 8 Triq Inguanez, ħanut f'70 Triq
 Inguanez, Rabat*

Fil-Pedestalli ta' l-Istatwetti li Jintramaw fl-Altari fi Żmien il-Festi (314-385)

Fl-altar maġġur fil-prima u fis-sekonda nhar fil-festa titulari, jintremghu l-istatwetti tat-tnejx il-apostolu, b'dawn l-iskrizzjonijiet:

314. Fil-ktieb li jżomm f'idu San Pawl:
Absit / a me / hoc / peccatum / in Domino // ut / cessem / orare / pro / vobis
'Il bogħod minni dan id-dnub fil-Mulej li nieqaf nitlob għalikom

Fl-pedestalli tat-tnejx il-statwa:

315. **S. Paulus / San Pawl**
 316. **S. Petrus / San Pietru**
 317. **S. Mattaeus / San Matthew**
 318. **S. Joannes / San Ģwann**
 319. **S. Thaddaeus / San (Ġuda) Taddew**
 320. **S. Jacobus M. / San Ġakbu Martri**
 321. **S. Andreas / Sant'Andrija**
 322. **S. Simon / San Xmun**
 323. **S. Barthol(omaeus) / San Bartilmew**
 324. **S. Mattias / San Mattija**

Fl-altar ta' San Stiefnu

325. **S. Ambrogius / San Ambrog**
 326. **S. Hierony(m)us / San Ġlormu**
 327. **S. Chrisosti(m)us / San (Ġwann) Krisostmu**
 328. **S. Augustinus / Santu Wistin**
 329. **S. Gregorius / San Girgor**
 330. **S. Beda / San Beda**

Fl-altar ta' San Anton

331. **S. Trophimus / San Trofimu**
 332. **S. Lucas / San Luqa**
 333. **S. Publius / San Publju**
 334. **S. Aristarc(us) / San Aristarku**
 335. **S. Barnabas / San Barnaba**
 336. **S. Timotheus / San Timotju**

Fl-altar tal-Kunċizzjoni

337. **S. Fecundus. E.M.**
San Fekundu Isqof u Martri
 338. **S. Crescens Ep / San Krexxenju Isqof**
 339. **S. Antipas M. / San Antipas Martri**

340. **S. Herodion M. / San Erodjon Martri**
 341. **S. Ananias M. Ep.**
San Ananija Isqof u Martri
 342. **S. J(oan)nes Marcus / San Ĝwann Mark**

Fl-altar tal-Grazza

343. **S. Asynevilus / San Asinevilu**
 344. **S. Ampliatus Ep. / San Amplijatu Isqof**
 345. **S. J(ose)ph ab Arimathea**
San Ĝużepp minn Arimatea
 346. **S. Nicodemus / San Nikodemu**
 347. **S. Lucius Ep. / San Luċju Isqof**
 348. **S. Priscus / San Prisku**

Fl-altar tas-Sagra Familja

349. **S. Lucius / San Luċju**
 350. **S. Martiales Ep. / San Marzjali Isqof**
 351. **S. J(osep)h Justus / San Ĝużepp il-Ġust**
 352. **S. Lusipater / San Lusipater**
 353. **S. Lazarus Ep. / San Lazaru Isqof**
 354. **S. Anivonicus M. / San Anivoniku Martri**

Fl-altar ta' San Mikiel

355. **S. Navosius M. / San Navozju Martri**
 356. **S. Apelli M. Ep. / San Apelli Isqof u Martri**
 357. **S. Manahen / San Manahen**
 358. **S. Urbanus M. / San Urbanu Martri**
 359. **S. Evodius M. Ep.**
San Evodju Isqof u Martri
 360. **S. Quartus / San Kwartu**

Fl-altar tad-Duluri

361. **S. Agabus M. / San Agabu martri**
 362. **S. Ignatius M. Ep.**
Sant'Injazzu Isqof u Martri
 363. **S. Lucas E(vangeli)sta**
San Luqa Evanġelista
 364. **S. Marcus E(vangeli)sta**
San Mark Evanġelista
 365. **S. Aristarchus M. Ep.**
San Aristarku Isqof u Martri
 366. **S. Jason / San Gasone**

Fl-altar tal-Qalb ta' ġesù

367. **S. Hermas / San Erma**
 368. **S. Stachus Ep. / San Stakju Isqof**
 369. **S. Phlagon M. / San Fligon Martri**
 370. **S. Cleophas M. / San Kleofa Martri**
 371. **S. Carpus Ep. / San Karpu Isqof**
 372. **S. Aristobolus / San Aristobulu**

Fl-altar ta' Sant'Anna

373. **S. Philologus M. / San Filologu Martri**
 374. **S. Barsimaeus M. Ep.**

Għadd 31

San Barsimew Isqof u Martri

- 375. **S. Mathias Ap.** / *San Mattija Apostlu*
- 376. **S. Ariston** / *San Ariston*
- 377. **S. Simon M. Ep.** / *San Xmun Isqof u Martri*
- 378. **S. Lilas** / *San Lilas*

Fl-altar ta' San Ģwann

- 379. **S. Patrabas M.** / *San Patrabas Martri*
- 380. **S. Ruphus Ep.** / *San Rufu Isqof*
- 381. **S. Archippus** / *San Arkippu*
- 382. **S. Barnabas Ap.** / *San Barnaba Apostlu*
- 383. **S. Clemens M. Ep.**
San Klement Isqof u Martri
- 384. **S. Alexander** / *San Alessandru*

L-altar ta' San Publju fil-knisja tiegħu għandu sett ta' sitt statwetti artistiċi li llum qed jintremgħu fl-altar tal-kor. Fil-pedestalli tagħhom m'hemm ebda skrizzjoni iżda mis-simboli tagħhom jidher ċar li l-qaddisin huma: San Pawl, San Ģwann Battista, San Luqa, San Publju stess, S. Trofim u San Artistarku.

Hawn iżda rrudu nirregistraxx kitba importanti miktuba bil-lapis f'wieħed mill-ġnub ta' ġewwa tal-pedestall, li tgħid:

- 385. Esposti la prima volta / nella festa titolare / li 27 aprile 1884**

Esposti ghall-ewwel darba fil-festa titulari fis-27 ta' April 1884.

Billi dawn l-istawetti f'dawn l-ahħar snin bdew jintremgħu fl-altar tal-kor, minnflokhom fl-altar ta' San Publju bdew jinramgħu l-istawetti inqas artistiċi li nġabru mill-knisja ta' San Katahd. Fil-pedestalli ta' dawn m'hemm ebda kitba.

Fis-Salib / Relikwarju tal-Papa Pawlu Hamsa

386. Fil-qiegħ tas-salib fuq plakka tal-fidda

SS. P. Paulus V.F.R. Divi Pauli Cryptae (in insula Maltae) / divino amore commotus, in eius memoria, ut in eodem, in Sae / cula eluceret, hanc crucem una cum reliquaeis, patri fr Ioanni / Hispano in ipsa Crypta degente postridie chalendas / Aprilis, an. D(omin)i 1611

Il-Qdusija Tiegħu l-Papa Pawlu V felicement renjanti mqanqal mill-imħabba ta' Alla, (ta) ghall-Grotta ta' San Pawl (fil-gżira ta' Malta) dan is-salib flimkien mar-relikwi tiegħu, lill-Ispanjol Patri Fra Giovanni li jgħix fl-istess Grotta biex jibqa' jżejjinha tul is-sekli bħala tifkira tiegħu, nhar it-3 ta' April tas-sena tal-Mulej 1611

Fir-Relikwarju bid-Driegħ ta' San

Pawl, mogħti mid-Duka ta' Mantova

- 387. Fuq plakka tad-deheb fil-baži tar-relikwarju, taħt mappa żgħira ta' l-Australja
In Mem. Missionis / pro Melit. Emigratis / in Australia / Jul.-Aug. 1964
B'tifkira tal-Missjoni għall-emigrant Maltin fl-Australja, Lulju-Awissu 1964

Fil-Fided li Jintremgħu fil-Festi

Se ngħibu hawn l-iskrizzjonijiet fil-fided li jintużaw fis-solennitajiet. Ta' min isemmi li barra dawn l-iskrizzjonijiet hemm ukoll minquxa fil-fided numru sabih kemm ta' l-armi (*coat-of-arms*) ta' donaturi, isqfijiet jew gran mastri, kif ukoll xbiha artistiċi ta' Kristu, tal-Madonna, ta' San Pawl jew qaddisin oħra, skond lil min kienu jappartjenu dawn il-fided.

In-numri li jidħru f'parentesi ma' l-isem ta' l-oġgett jirreferu ghall-inventarju dettaljat li kien għamlilna l-mibki Dr. Jimmy Farrugia, ex-ambaxxatur tas-Santa Sede u studjuż kbir tal-fidda Maltija, li minnu slitt ukoll l-isem ta' l-argentieri. Dan l-istess numru hu miktub ukoll fuq karti żgħar imwahħħla fil-baži ta' l-istess fided.

Dawn il-fided ġew minn diversi entijiet: il-Kolleġġjali ta' l-Ordni li kienu jofficjaw il-Grotta, il-parroċċa nfiska, u l-fratellanzi ta' l-istess parroċċa. Billi dawn illum jinżammu f'post wieħed centrali, fil-baži jew ġnub ta' bosta minnhom, inkibbet skrizzjoni bil-provenjenza originali.

Skrizzjonijiet fil-Fided tal-Grotta

(388-394)

388. Fil-baži jew ġenb tagħhom:

Crypta s. Pauli / Il-Grotta ta' San Pawl

- 389. Fuq it-tliet lampieri baxxi li kienu jinramgħu fil-Grotta (inv. 135 abc). Fil-ktajjen tagħhom iġib l-arma ta' San Pawl, l-arma ta' Carafa, u din id-data: **1680**

- 390. Fuq id-dahar ta' par plattini ta' zmien Gregorio Carafa (inv. 50)

Ex spolio F. Fulgentii Azzupard 1689

Mill-ispoll ta' Fra Fulgenz Azzopardi 1689

- 391. Fuq id-dahar ta' plattin iehor ta' zmien Perellos (inv. 51)

Ex spolio Fratris Joan(nis) Farrugia 1717

Mill-ispoll ta' Fra Ģwann Farrugia 1717

- 392. Fuq wieħed minn par impulluzzi tas-seklu 18 (inv. 81)

V (= Vinum) / Inbid

- 393. Fuq is-salib għas-sitt għandier tal-fidda ta' l-altar maġġur tal-Kullegġġ, li għandu baži

“Il-Hobż li aħħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

b'4 ġnub u armi tal-Gran Mastri Aloph de Wignacourt u Pinto, u xbieha ta' San Pawl bis-sejf u l-lifha (inv. 63)

Connivente Em(inentissim)o M(agno) M(agistro) Fra D(on) Emanuele Pinto innovata an(n)o Dom(ini) MDCCCLVIII
Imġedda bil-kunsens ta' l-Eminentissimu Gran Mastru Fra Don Emanuel Pinto fis-sena tal-Mulej 1758.

394. Fil-pedestall ġdid ghall-istatwa tal-Madonna tat-Tempju
Can. Michael Attard curante 1994
Bit-ħabrik tal-Kanonku Mikiel Attard 1994

Skrizzjonijiet fuq il-Fided tal-Parroċċa (395-414)

395. Fl-ghonq ta' l-eqdem lampier li għandha l-parroċċa, li fih ukoll 3 armi (inv. 136)

Orlando Bonello Nardo Zopard hanno fatto questo la(m)pierre co(n) la elemosina del populo 1613

Orlando Bonello (u) Nardu Azzopardi għamlu dan il-lampier bl-elemosina tal-poplu 1613

396. Fl-ghonq ta' lampier iehor tal-parroċċa li fih ukoll armi u xbihat (inv. 137)

Matteo Aquilina et Dominico Grec procuratori 1644

Matthew Aquilina u Duminku Grec prokuraturi 1644

397. Fuq il-lampier il-kbir ta' l-altar maġġur, mogħti minn Cosmana Navarra (inv. 41), li jgħib ukoll ix-xbihat ta' San Pietru u San Pawl

Divu(m) in patriae apostolum avitiae aemula religionis Cosmana Navarra erectum illi

augustum templum argentea lampade illustravit tue perenni hac flamma indefessu eius pietatis ardore agnosce mirare et celebra

Cosmana Navarra mħegġa bil-qima lejn San Pawl l-appostlu ta' pajiżżna żejnet b'lampier tal-fidda it-tempju sabiħ li waqqifitlu. B'dan id-dawl dejjiemi tiegħek u bil-ħeġġa bla għejja tal-qima lejh għaraf, ammira u cċelebra 398. Fuq kalċi tas-seklu 18 (inv. 4)

Ales † Ioannes et Paula Cuxchieri.

Alessandru, Ģwanni u Pawla Cuschieri

399. Fuq kalċi iehor tas-seklu 20 (inv. 9)
Conservatorio Vincenzo Bugeja
Il-Konservatorju Vincenzo Bugeja
400. Fuq kalċi iehor tas-seklu 18 (inv. 17)
D. Giuseppe Galea 1777
Dun Ĝużepp Galea 1777
401. Fuq kalċi tas-seklu 19 (inv. 29)
Don Carlo Zammit
Dun Karlu Zammit
402. Fuq kalċi tas-seklu 20 (inv. 9)
Conservatorio Vincenzo Bugeja
Il-Konservatorju Vincenzo Bugeja
403. Fil-baži ta' par akkolti (inv. 30)
Sacerdotes Salvator de Comitibus Manduca et Ignatius Vassallo donaverunt anno 1846
Il-qassassin Salvatore dei Conti Manduca u Nazju Vassallo tawh fis-sena 1846
404. Fuq għandier żgħir ta' l-altar, wieħed minn żewġ pari, bl-arma ta' Cosmana Navarra (inv. 32) hemm id-data
1617
405. Fil-baži ta' żewġ għandieri tal-mejda mahduma minn Gio Carlo Cassar ta' zmien De Rohan (inv. 36)

D. Carlo Gauci / Dun Karlu Gauci

406. Fuq par gandlieri ohra ta' fuq il-gradenzina tas-seklu 18 (inv. 38)

C. Gauci

407. Fuq plattin (inv. 49)

ABC

408. Fuq navetta ta' l-argentier Gio Carlo Cassar ta' żmien De Rohan (inv. 97)

Don Carlo Gauci / Dun Karlu Gauci

409. Fuq navetta ohra moderna mill-argentier Carmelo Pace (inv. 98)

1931/Malta

410. Fuq qanpiena, tal-fidda aktarx mhux Maltija (inv. 100)

Sacerd(os) Felix Dimec(sic) donavit 1842

Dun Feliċ Dimech taha (fis-sena) 1842

411. Fuq lavadita (inv. 150)

IHS

412. Fuq piṣṣidi żgħir, b'arma ta' isqof (inv. 154) hemm din id-data:

1692

413. Fuq wieħed mit-tliet fliexken taż-żjut imqaddsa ta' l-argentier Francesco Arnaud fi żmien De Rohan (inv. 156)

O(leum) Chat(ecumenorum)

Żejt tal-Katekumeni

414. Fuq flixkun iehor ta' l-istess sett (inv. 156)

Ol(eum). CH(rismatis)

Żejt tal-Grizma

Skrizzjonijiet fuq il-Fided tal-Fratellanzi tal-Parroċċa (415-428)

415. Fil-fided ta' l-Arċikonfraternitā tas-Sagament:

Archisod. SS. Sacr.

L-Arċikonfraternitā tas-Santissmu Sagament

416. Fuq buqar ta' fidda Maltija, c. 1700 (inv. 66)

Rev. D. Joseph Manduca / Sodal(itati) SS.

Sacr(amenti) / donavit

Għotja tar-Reverendu Dun Ġużepp Manduca lis-Sodalitā tas-Santissmu Sagament

417. Fuq kafettiera ta' fidda Franciża, seklu 19 tardiv (inv. 79)

Contessa Theuma Castelletti – Anna Fenech Carbott 1975

418. Fuq zukkariera ta' fidda Rumana, seklu 19 (inv. 80)

Comitissa Maria Theuma Castelletti / nata Fenech Carbott / baronum de Grau faustissimo evictionis die / ad dignitatem

Colleg(ialem) ac Can(onica)lem templi S. Pauli Ap(ostoli) Suburbii / Civitatis Notabilis / pio nota affectu / haec discum et vasculum argentea / donat / ejusque curam / arch(isodalitati) s(an)cti Sacramenti et sod(alitat)ti S. Pauli / commisit / die X Kal(endas) Apr(ilis) MCMLXIII

Il-Kontessa Marija Theuma Castelletti / mwielda Fenech Carbott / tal-barunja de Grau / fil-jum ta' ferħ l-aktar kbir / li fih it-tempju ta' l-Appostlu San Pawl tas-subborg tal-Belt Notabile ġie mgħolli għad-dinjità ta' Kolleġjata Kanonikali / bit-tjubija u b'imħabba magħrufa / tati dan il-vażett u plattin tal-fidda / u tafda l-kura tiegħu lill-Arcisodalitā tas-Santissmu Sagament u lis-Sodalitā ta' San Pawl nhar it-23 ta' Marzu 1963.

419. Fuq par vażuni
Archisodalitati SS. Sacramenti et Sod(alita)ti S. Pauli Ap. / Can. Prim. Vincentius Galea donavit / A.D. VIII Idus Junii MCMLXXXV

Il-Kanonku Primiċerju Vincens Galea ta(dawn il-vażuni) lill-Arcisodalitā tas-Santissmu Sagament u lis-Sodalitā ta' San Pawl, 6 ta' Ĝunju 1985

420. Fuq plattin iehor
a) **St Paul's Club, Rabat / Rev. A. Buhagiar Parish Priest / Silver Jubilee / 1915-1940**

Il-Każin San Pawl, Rabat / il-Kappillan Dun A. Buhagiar / Ģublew tal-Fidda / 1915-1940

- b) **Mons. Ant. Buhagiar / Archisodalitati SS. Sacramenti / 14.1.1945**
Monsinjur A. Buhagiar / lill-Arcisodalitā tas-Santissmu Sagament / 14.1.1945

421. Fuq plattin iehor

“Il-Hobż li aħħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

a) fuq naħha wahda:

Fortitudo et Vigilantia

Qawwa u Vigilanza

b) fuq in-naħha l-ohra:

Sodalitati Principi / SS.mo Sacramento

/ in hac perverusta / curiali aede creata

/ Franciscus Manduca / comes P.M. /

dono dedit / An. Dni / DMCCCI

Il-Konti Francesco Manduca P.M. ta dan

ir-rigal lis-Sodalità Ewlenijat-Santissmu

Sagament imwaqqfa f'din il-parroċċa fis-

sena tal-Mulej 1801

422. Fil-qoxra ta' messal flimkien ma' l-arma tal-kunjom Sapiano (inv. 132)

Missale Romanum / Sapiano / Sodalitati Ss.mi Sacramenti et Divi Pauli Apostoli Maria Antonia Sapiano D.D. A.D. MCMLIV

Missal Ruman / Sapiano / Lis-Sodalità tas-Santissmu Sagament u ta' l-Appostlu San Pawl / mogħti minn Marija Antonia Sapiano fis-sena tal-Mulej 1954

423. Fuq messal iehor (inv. 131) fejn hemm ukoll l-arma tal-kunjom Debono

IHS / Missale Romanum / Daebono (sic) / 1950

IHS / Missal Ruman / Debono / 1950

424. Fuq raġġiera tal-fidda ghall-istatwa titulari ta' San Pawl

Miġbura u mogħtija miż-Żgħażagh / Rabtin Pawlini / 2005 / Disinn / Joseph Scerri

425. Fuq par lampieri ta' Sant'Anna (inv. 140ab)

Anno Domin 1676 / Fis-sena tal-Mulej 1676

426. Fuq wieħed minnhom biss, hemm din l-iskrizzjoni kurjuža

Conservatorio Vincenzo Bueja Chiesa Parrocchiale San Paolo fuori le mura della Notabile

Il-Konservatorju Vincenzo Bugeja, Knisja Parrokkjali ta' San Pawl barra s-swar ta' l-Imdina

427. Fuq kruċetta tal-Konfraternitā tal-Qalb ta' Gesù (inv. 119)

D. Carlo Gauci, 1776

428. Fuq standard tal-Konfraternitā ta' San Mikiel (inv. 126)

Pietate Fidelium / Bit-tjubija tal-fidili

Fuq xi Drappijiet tal-Festi (429-431)

429. Fid-dahar tal-purtiera tal-bieb il-kbir.

Expensis Salvatoris et Rebeccae/ Coniugum Sammut / facta et Ecclesiae donata / A.D.

1928

Magħmula bl-ispiżza tal-koppja Salvatore u

Rebekka Sammut u mogħtija lill-Knisja fis-sena 1928

430. Fil-bizzilla tat-terha tal-maġġur li tintrama fil-festi titolari

Ecce ego vobiscum sum

Ara jien (ninsab) magħkom

431. Kitba meħmuża ma' terha

Contessina M. Teuma Castelletti / nee Fenech Carbott / Casa Buleben Rabat / Pasqua 18-4-65

Fil-Kannierja (432-433)

Nota: Dawn l-iskrizzjonijiet setghu jinqraw biss wara t-tindif li sar is-sena l-ohra.

432. Skrizzjoni f'lapida ta' l-irham

Carmela Cassar / Rabatensis / pietate ac prudentia conspicua / lethali morbo correpta / prope septuagenaria / operum plenior quam dierum / in urbe Valletta / X Kal. Decembris MCMIII / supremum diem explevit / inde cadaver / inter filiorum ipsius / et civium lacrimas / futuram gloriam expectans. heic / in Christi pace / quiescit.

Karmela Cassar mir-Rabat magħrufa għat-tjubija u prudenza tagħha milquta minn marda terminali, ta' kważi sebgħin sena, aktar imwettqa b'ħidmet milli b'għomor, temmet l-aħħar jum ta' ħajjitha fil-Belt Valletta fit-22 ta' Novembru 1903. Il-kadavru tagħha mbagħad jinsab jistrieħ hawn fil-paci ta' Kristu jistenna l-glorja tal-ġejjeni fost id-dmugħ ta' wliedha u tal-poplu.

433. Skrizzjoni f'cartouche tal-ġebel fil-kamra tal-Fratellanza tas-Sagament

Commvne. reqvietorivm / condendis. cineribvs. sodalium / annvente archipr. Josepho Galea destinatum / Sodalitas. augystissimi. sacramenti / rectore. Francisco. Catania / in.meliorem. formam. redigendvm. cvravit. Anno. MDCCXLV / aeternam. in. Christo. requiem / piis. animabvs. adprecare. qui. legis

Is-Sodalità tas-Santissmu Sagament fis-sena 1845, bil-kunsens ta' l-arċipriet Ĝużeppi Galea fi żmien ir-rettur Francesco Catania, hadet ħsieb ittejjeb dan il-post ta' mistrieħ komuni magħżul biex fiżi jinżammu l-fdalijiet tas-sodali. Int li qed taqra itlob ghall-mistrieħ fi Kristu ta' dawn l-erwieħ tajba.

Hajr lil: Peter Bonello, Lawrence Cefai, Joe Curmi, Mario Scicluna, John Scerri.

San Pawl f'Toronto

Fr. Karm Borg MSSP

Kappillan tal-Parroċċa S. Pawl Apostlu, Toronto

Bħala tifkira ta' l-75 Anniversarju mit-twaqqif tal-parroċċa Maltija-Kanadiża ta' San Pawl Apostlu, kien deċiż li l-ghaxar twieqi l-kbar tal-knisja jsiru *Painted Stained Glass*. Is-suġġett magħżul ghalihom kienet il-hajja ta' l-Appostlu Missierna San Pawl.

Dawn it-twieqi juru: 1: il-Konverżjoni ta' San Pawl, 2: il-Magħmudija minn idejn Ananija, 3: il-Konċilju ta' Ĝerusalem, 4: San Pawl fil-habs jikteb wahda mill-Ittri, 5: l-Appostlu fl-Arepagu ta' Ateni jippriedka dwar Alla li mhux magħruf, 6: San Pawl quddiem Festu jappella biex imur Ruma, 7: in-Nawfraġju fuq ix-xtut Maltin, 8: il-fejqan ta' Missier Publju u fl-istess hin il-konsagrazzjoni ta' Publju bhala l-ewwel Isqof, 9: iċ-Ċelebrazzjoni ta' l-Ewkaristija fil-Grotta, u 10: il-Martirju ta' l-Appostlu.

It-twieqi nhadmu minn *Artistic Glass* ta' Toronto, ditta li hi magħrufa ferm fil-Kanada u fl-Amerika ghax-xogħol fil-hgieg. Il-flus għal dawn it-twieqi li ġew jiġi wied-\$is-Suġi Madwar \$152,000 Kanadiż, ingħataw minn familji u individwi li jiffrekwentaw il-parroċċa u nġabru fi żmien ta' erba' xħur u nofs.

Fil-mużew tal-parroċċa hemm biċċa ġebla mdaqqsa mill-Grotta ta' San Pawl. Din kienet ingħata lill-parroċċa mill-mibki Arciprieta, il-Kanonku Benny Tonna. Kien deċiż, fuq parir ta' Fr. Raymond Falzon ofm li kien il-kunsulent artistiku, li tinqata' biċċa żgħira minn din il-ġebla u titwaħħal fit-tieqa li turi c-Ċelebrazzjoni ta' l-Ewkaristija fil-Grotta, biex il-komunità Maltija tibqa'iftakar minn fejn bdiet il-fidi tagħha.

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

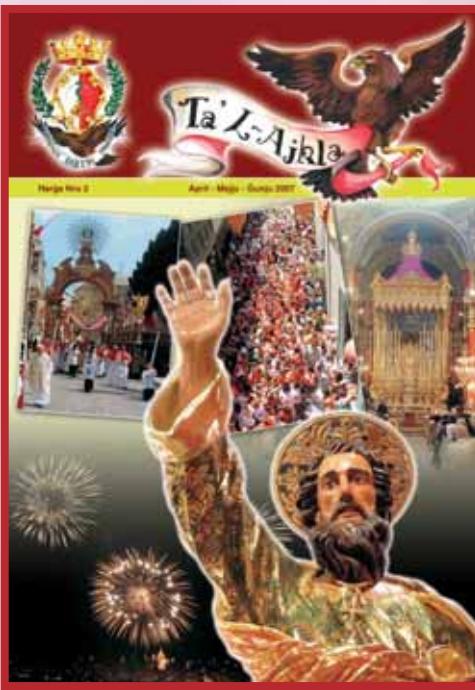
Iż-Żgħażagħ Rabtin Pawlini fil-Festi Tagħna

Iż-Żgħażagħ Rabtin Pawlini raw il-bidu tagħhom fl-1954, u tul dawn is-snin kollha, dejjem kien hemm Żgħażagħ li hadmu b'risq il-festi tant għeżej għalina r-Rabtin, dawk ta' Corpus Domini u San Pawl. Din l-għaqda llum hija kummissjoni fi hdan il-Kunitat Festi Esterni Corpus Domini u San Pawl. F'Novembru 2006 bdiet il-hidma tal-Kunitat il-ġdid ta' din il-kummissjoni, li hu kompost minn tmien membri. L-ghan ta' dan il-Kunitat f'dawn is-sentejn hu li nkomplu nahdmu fuq dak li bnew ta' qabilna, nkomplu nahdmu b'risq il-festi tagħna, u li nagħmlu diversi attivitajiet speċjalment dawk immirati lejn iż-żgħażagħ.

Bhal kull sena x-xahar ta' Dicembru kien impenjattiv hafna għalina ż-żgħażagħ, fejn bhas-soltu żejjinna t-toroq principali tar-Rabat kif inhu xieraq għaż-żminijiet tal-Milied, għamilna Lotterija tal-Milied li bhal dejjem kienet success kbir u gie ppubblikat il-Kalendariju 2007, li bhas-soltu kien mimli ritratti kkuluriti u sbieħ li jiddeskrivu l-festi tant Kbar li nagħmlu hawn fir-Rabat. Dan il-kalendariju gie mfahhar min kull min rah, u mhux ta' b'xejn li hafna ditti mhux biss Rabtin ikunu jridu jirreklamaw fih. Fit-8 ta' Dicembru sar ukoll gathering għaż-żgħażagħ dan sar fil-Punch and Judy Club tar-Rabat. Gie organizzat ukoll festin bla hlas għal-dawk it-tfal li huma qraba tal-membri taż-żgħażagħ, dan sar fi-ċentru Parrokkjali fil-15 tax-xahar u fl-istess festin gie mniegħdi il-Kids Club, li għandu l-ghan li jheġġeg aktar tfal ta' età tenera biex ikunu l-Pawlini tal-futur. Dawk it-tfal kollha membri tal-Kids Club ikollhom attivitajiet

matul is-sena kollha, u jkollhom ukoll privileġgi meta jkun hemm attivitajiet immirati lejn it-tfal. Fid-19 ta' Diċembru giet organizzata harġa filghaxja fejn żonna diversi wirjet ta' preseppi madwar Malta, fejn il-konkorrenza kienet sorprendenti, wara fl-istess jum ġiet organizzata wkoll ikla fir-Ristorante Cosmana Navarra.

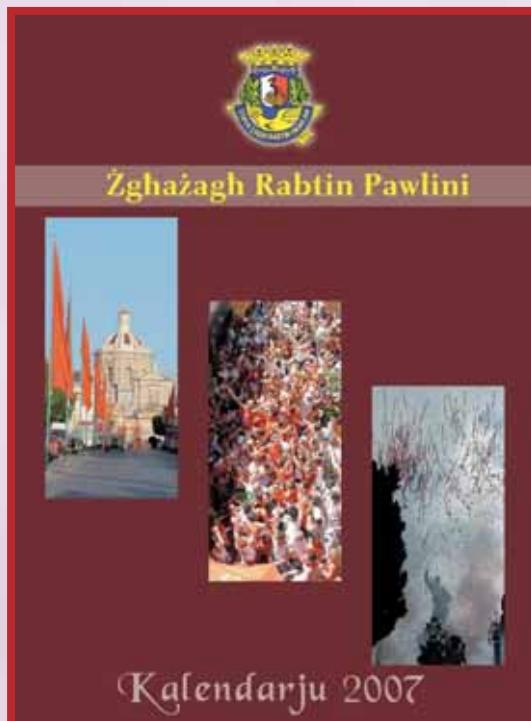
F'Jannar bdejna nahdmu fuq fuljett li beda jiġi ppubblikat kull tliet xhur, dan ġie intitolat "Ta' L-Ajkla", fejn fih jkun hemm informazzjoni dwar dak kollu li hu Pawlin fir-Rabat. F'Jannar ġiet mnedja wkoll ir-Red Tribe Promotions, fejn ġie organizzat b'succcess Red Tribe Party, fis-26 ta' Jannar fil-Bar tal-Każin San Pawl. Waqt seduta generali taż-żgħażagħ li saret fit-2 ta' Frar, fost l-ohrajn ġie deċiż li ghanda tiġi ridisinjata l-arma ufficċjali tagħna ż-Żgħażagħ Rabtin Pawlini. Id-disinn il-ġdid sar mis-sur Victor Caruana. Din l-arma l-ġidha ġiet milquġha b'sodisfazzjon minn dawk kollha preżenti għal din il-laqgħa. Kien ilu jinhass dan il-bżonn, u għalhekk issa għandna arma aktar kontemporanja għaż-żmienijiet ta' llum. Ghalkemm l-arma l-ġidha hija ferm differenti minn dik użata qabel, fil-fatt xorta wahda ntużaw l-elementi kollha li kienu jsawru dik antika. Jigifieri l-ajkla li tidher iż-żommiskrizzjoni "Żgħażagħ Rabtin Pawlini", skudett bl-emblema tal-lifgħa ta' San Pawl imdawra bir-rand tal-glorja, u l-kuruna dehebiena. Fit-8 ta' Frar iż-żgħażagħ tajna s-sehem tagħna fl-okkażjoni ta' l-Ewwel Żjara Ufficċjali ta' l-Arcisqof Pawlu Cremona O.P. fir-Rabat fejn żar il-Proto-

It-tieni edizzjoni tal-pubblikazzjoni 'Ta' l-Ajkla'.

Parroċċa tagħna. Għal din l-okkażjoni ntramat il-Pjazza tal-Parroċċa bi trofejiet u bandolori, u intrama' wkoll San Pawl f'nofs il-Pjazza. Fit-24 ta' Frar ġie organizzat party iehor mir-Red Tribe Promotions fil-Każin San Pawl, din id-darba *Flashback 80's Night*. Fiż-żmien tar-Randan reġgħu saru l-qagħaq ta' l-Appostli, fejn dawn gew msajrin kull nhar ta' sibt tul ir-Randan kollu. Fil-Ġimħa Mqaddsa reġgħet ittellghet il-wirja fil-Kappella ta' San Katald, fejn reġgħu gew esebiti ix-xogħliji artistiċi tal-Via Sagra ta' l-artist Rabti Salvinu Buġeja magħmulin minn 65,000 sulfarina. Bhas snin ta' qabel iż-żgħażagh reġgħu hadu hsieb l-organizzazzjoni tal-Purċiessjoni ta' Kristu Rxox fejn bhas-soltu din kienet succcess kbir. Il-Hadd 29 ta' April ġiet organizzata *Treasure Hunt* fir-Rabat u l-madwar fejn hadu sehem numru sabiħ ta' żgħażagh li kellhom biċċa xogħol mhux hażin biex immoru fil-postijiet li kellhom isibu, li kienu jinkludu - l-Kunvent tad-Dumnikani, il-katakombi ta' San Pawl, Palazzo Vilhena u Palazzo Falson l-Imdina u Dar il-Kaptan l-Imtarfa. Kulhadd fahhar l-organizzazzjoni professionali li biha saret, fejn kulhadd iddeverta fil-ġurnata mill-isbah li harġet dak in-nhar. It-Tnejn 30 ta' April ġiet organizzata private fejn morna naraw il-Malta *Fireworks*

Kalendärju 2007

kien hawn fostna r-Rabtin, bdejna nahdmu fuq progett ta' sett Trofejiet godda għall-Pjazza tal-Parroċċa.

Hafna mill-aktivitajiet li saru u li sejrin isiru, għandhom l-ghan li jkomplu jiġi aktar żgħażagh fi hdan il-festi tagħna, għaldaqstant inheġġu aktar żgħażagh jingħaqdu fi hdan l-ghaqda tagħna. Qabel intemmu dawn il-kelmejnejn, minn hawn nixtiequ nirringrazzjaw, lil-Kumitat Festi Esterni Corpus Domini u San Pawl, lil-Arcipriet ul-Kapitlu tal-Proto-Parroċċa tagħna, lil-Każin San Pawl u Banda Konti Ruggieru, lid-ditti kollha li dejjem sibna l-ghajjnuna mingħandhom fejn kellna bżonn ta' riklamar u fl-ahħar iżda mhux l-inqas, *lil-helpers*

u dawk kollha li dejjem sibnihom ta' sostenn fl-aktivitajiet li norganizzaw. Kif tistgħu taraw iż-Żgħażagh Rabtin Pawlini qabdu rittmu ta' hidma li ma taqta' xejn. Dan kollu ghall-imħabba li ahna ż-żgħażagh għandna għal dawn il-Festi Kbar li niċċelebraw f'gieħ il-Ewkaristija Mqaddsa, u l-Martirju ta' l-Appostlu Missierna San Pawl. Minn hawn nixtiequ l-Festi t-Tajba lir-Rabtin Kollha.

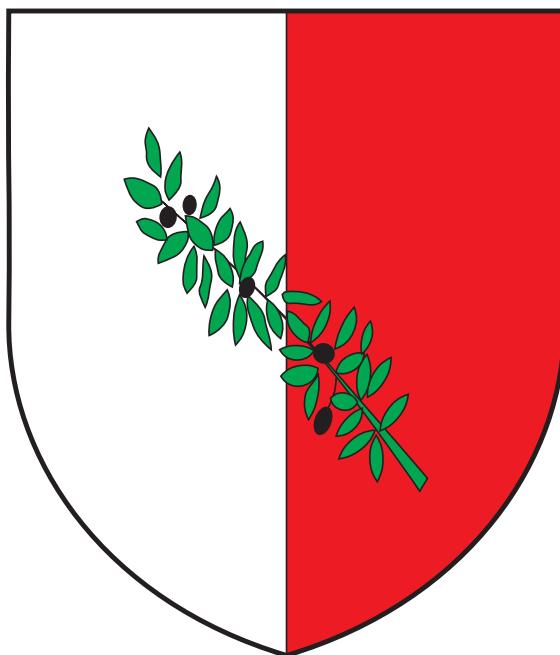
Mument waqt ir-Red Tribe Party

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

KUNSILL LOKALI RABAT

*I s-Sindku
flimkien mal-Kunsilliera
jixtiequ jawguraw il-Festi t-Tajba
lir-Rabtin kollha.*

Il-Proġett ta' Restawr li sar fuq l-istatwa antika ta' San Pawl maħduma fl-irħam li kien hemm fil-faċċata tal-knisja

Robert Cassar M.A., B.Cons (Hons), B.A. (Hons)

Kien ghall-habta ta' Awissu ta' l-2005 meta rċevejt telefonata mingħand il-Monsinjur Azzopardi jghidli kemm kien konċernat dwar il-qaghda ta' l-istatwa antika ta' l-irħam ta' San Pawl u li kienet tinsab fuq il-frontispizju tal-knisja ta' San Publju annessa ma' dik tal-Kolleġġjata ta' San Pawl. Din l-istatwa kważi minsija minn dawk mdorrija ma dawn l-inħawi kienet tihbed il-kurzitā ta' ffit studjużi li għarfu minn kif kienet tidher mill-bod, li l-istil tagħha jqarreb lejn iż-żminijiet imwiegħhera tal-medjuevu. Fost dawn l-istudjużi li interessaw rwieħhom f'din l-istatwa ghall-kwalitajiet rari tagħha nsibu lill-Monsinjur Azzopardi innifsu u lill-Professur Buhagiar u li jsemmiha fil-kitbiet tiegħi fosthom il-ktieb *The Late Medieval Art and Architecture of the Maltese Islands*. Dwar l-istatwa jghid hekk: “*This is Malta's only significant late Gothic sculpture, and the good quality of the work suggests a prestigious commission. Although the provenance is unknown, it is probable that it belonged to the church or, perhaps its sacred grotto.*” Huwa jkompli jghid, “*Sicily is a likely possibility, but the style has an international quality that makes its date and centre of production difficult to identify.*”¹

Studji Preliminari

Monsinjur Azzopardi qal li peress li l-istatwa hija ta' importanza storika, huwa xtaq li jien nitla neżaminaha mill-viċin u wara jinkiteb rapport dettaljat fuq l-istat li kienet fiha. Permezz ta' high-up, tlajt nara l-qaghda ta' l-istatwa, li aktar ma bdejt nersaq viċin, aktar bdejt ninduna bil-kundizzjoni hażina li kienet fiha. L-istatwa kienet qed issofri minn nuqqas ta' attenzjoni u manutenzjoni minhabba l-fatt li kienet qiegħda f'post fejn ma tantx tintħahaq. Fost l-aktar kawzi li kienu qed jikkäġunaw deterojazzjoni nsibu dik ta' l-erożjoni ta' l-uċu ta' l-irħam minhabba li hija kienet esposta ghall-elementi tar-riħ u x-xita. Permezz ta' dawn, hafna mid-dettalji originali ttieklu u lliixxaw.

Problema kbira kienet li l-cristalli ta' l-irħam bdew jitilfu dik l-adeżżoni ta' bejniethom u għalhekk instab li kienu qed jitfatru tant li l-wiċċ originali ta' l-istatwa kien intilef. Tip ta' hsara ohra li nstabet kienet fil-parti ta' taht il-faxx ta' mal-qadd ta' l-istatwa. L-irħam ta' mal-vina griza li hemm fl-irħama kienu qed jitfarku.

Barra mill-ħsarat li kienu qed jaffettwaw l-irħama nfisha, kien hemm hsarat ohra li kienu qed jtellfu mill-apprezzament ta' l-istatwa. Dawn kienu jinkludu l-formazzjoni ta' krosta sewdenja li normalment titrabba fil-partijiet fejn ix-xita u l-irjihat ma jilhqqu. Dawn jiffurmaw permezz tat-trab tal-ġebla nfisha li jithallat ma dhahen li jniġġsu l-ambjent bhalma huwa tal-karozzi u makkinarju iehor. Din il-krosta kienet mqabbda sew ma' l-irħam u minbarra li kienet qed toskura l-irħam, kienet qed isservi ta' agent ta' korrożjoni aċidu li jibdel l-irħam f'għibs.

L-istatwa kienet qed issofri wkoll minn attakk bijologiku minn hass u likeni li trabbew u amalqamaw b'mod aggressiv mal-wiċċ tal-ġebla. Dawn jitrabbew l-aktar fil-partijiet fejn in-nida u x-xita jistroħu fuq l-irħam u jipprovdu ambient tajjeb biex dawn jikbru. Fost dawn instabu żewġ kwalitajiet; kien hemm dawk bojod li nstabu mal-partijiet fejn l-ilma jqattar bhax-xfar tal-libsa, u ohrajn aktar skuri. Dawn ta' l-ahhar kif ukoll hass u likeni ohra ta' kuluri differenti, nstabu l-aktar fil-partijiet ta' madwar il-pedestall u s-saqajn ta' l-istatwa. Fiż-żewġ każijiet, l-likeni u l-hass kien qed jikkontribwixxi għal deterjorament tal-wiċċ ta' l-irħam minhabba l-fatt li dawn it-nejn meta jixxarbu jitilqu ġerti sustanzi aċiduži li jieklu l-irħam b'mod irreversibbli.

Minn din l-investigazzjoni preliminari innutajt wkoll aktar hsara fosthom l-id il-leminja u l-manku tax-xabla. Dawn kienu maqtugħha indipendenti għalihom mill-istatwa u kienu qed iżommu f'poshom permezz ta' pinnijiet tar-ram li kienu qed jtebbgħu l-irħam b'lewn hadrani. L-id li għandha s-swaba

“Il-Hobż li aħħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

L-istatwa qabel ma tniżżelet min-niċċa

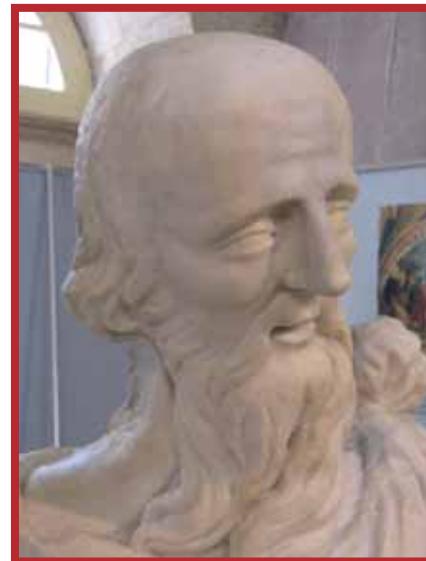
kollha mtajra kienet f'dawn l-ahhar ħmistax-il sena msewwija. Is-swaba kienu ġew mahduma b'xi cement abjad iebes li għatta hafna mill-original. Apparti minn dawn, l-istatwa soffriet minn daqqiet permezz ta' hbit minn oġġetti ohra. Sinjali ta' dan jidhru f'diversi forom bhal grif fond u partijiet mtajra bhal fix-xfar tal-libsa.

Minhabba l-hsarati li kienu nstabu, ġie deċiż li l-istatwa titniżel minn postha biex barra li jkompli jsir studju dettaljat tagħha, titwaqqaf l-hsara li kien qed jiġi rilha, permezz ta' intervent ta' restawr. Ir-rapport tal-kundizzjoni ta' l-istatwa tressaq flimkien marrikors lill-Kummissjoni ta' l-Arti Sagra fi hdan il-Kurja Arciveskovili ta' Malta. Ir-rikkors ġie aċċettat

u l-istatwa tniżżelet minn niċċa fejn kienet permezz ta' krane bil-ghajnuna tas-Sur Ronnie Pisani nhar il-Ġimħa, 13 ta' Jannar 2006. L-istatwa tpoġġiet fil-Mużew Wiganacourt minn fejn stajna nistudjawha aktar mill-qrib. Minhabba l-istat ta' konservazzjoni li l-istatwa kienet fiha u peres li l-istil ta' l-istatwa huwa uniku u rari ghall-gżejjjer Maltin, ġie deċiż li ssir kopja fidila ta' din l-istatwa biex titpoġġa fil-faċċata tal-knisja u għalhekk ma jintilef xejn mill-oriġinalità tal-faċċata. Mill-banda l-ohra, l-istatwa restawrata tista' tibqa tiġi apprezzata ahjar mill-vičin u fl-istess hin tkun preservata ghall-futur ġewwa l-Mużew Wignacourt.

Skoperti Ġodda

Peress li l-istatwa kienet fin-niċċa tagħha u l-parti ta' wara ma kienx daqshekk aċċessibbli waqt li kienet f'posta, wara li tniżżelet, skoprejna xi dettalji li jagħtu hjiel ghall-origini ta' l-istatwa. Indunajna li dd-dahar ta' l-istatwa ma hux irfinut speċjalment fil-parti ta' l-ghonq. Dawn juruna li probabbilment l-istatwa kienet minn dejjem intenzjonata għal-ġo xi niċċa u għalhekk id-dahar ta' l-istatwa ma ingħatax hafna importanza. Barra minn hekk fil-parti ta' fuq tar-ras, sibna toqba li probabbilment fiha kienet mwahħħla xi tip ta' dijadema. Però l-aktar skoperta nteressanti hija li fuq in-naha tax-xellug ta' dahru deher parti minn fregju magħmul mill-weraq ta' l-akantu. Dawn ma għandhom x'jaqsmu xejn kemm ma' l-istil ta' l-istatwa u aktar u aktar mat-tema tagħha. Però din l-iskoperta tagħtina hafna nformazzjoni. L-istatwa hija mahduma minn xi gwarniċ kbir ta' l-epoka Rumana u li xi darba kien jagħmel parti minn xi bini kbir. Fl-epoka tal-medjuvu, din kienet xi haġa komuni fejn jutilizzaw materjali mir-rovini ta' epoki preċedenti. Jekk thares lejn l-istatwa mill-ġenb, wieħed jista' jieħu ideja ta' kemm kienet wiesa l-blokk. Din l-informazzjoni mportanti titfalna dawl ukoll dwar ir-restrizzjonijet li l-iskultur kelli biex johroġ il-figura ta' San Pawl. Kien

*Waqt ir-restawr**Dettall: Disinn fid-dahar ta' l-istatwa – fregju bil-weraq ta' l-akantu**Dettall tal-wiċċ*

L-id il-leminija ta' l-istatwa – mhux mill-istess irħama

ghalhekk li 1-id ix-xellugja harīgħa minn biċċa rħama separata u mhux mill-istess blokka.

Din 1-informazzjoni tista' titfa' dawl dwar il-provenjenza ta' l-istatwa jew ahjar minn fejn ingab dan il-gwarniċ u fejn inhadem, ... jekk hux Malta stess, jew xi post viċin bħal Sqallija jew l-Italja ta' ifsel. It-tip ta' rħama li hija mahduma minnha tidher li nqatqhet mill-Greċċa sewwa sew mill-Għolja ta' Imetto². Dan it-tip ta' rham tant u hekk huwa magħruf bhala *Marmo dell' Imetto* jew *Marmo Cipolla*. Dan għandu vini grizi li normalment jimxu paralleli ma' xulxin bħalma nsibu fl-istatwa ta' San Pawl. Dan l-irħam beda jinqata' u jintuża fi kwantitajiet kbar mir-Rumani għal xi binjet imponenti wara s-sena mijha qabel Kristu³.

Il-Proġett ta' Restawr u Konservazzjoni

Il-proġett ta' restawr u konservazzjoni ġie fidat f'idjejn il-Koperattiva ta' Restawr ReCoop. Ix-xogħol kollu sar fil-Mużew Wignacourt bejn Frar u April ta' l-2006. Qabel ma nbeda l-proġett sar studju tal-ħsarat permezz ta' dokumentazzjoni grafika u fotografika. Hawnhekk stajna naraw l-estensjoni tad-danni li sofriet l-istatwa tul is-snin u kif stajna nikkontrollawhom permezz ta' l-intervent tagħna. Ix-xogħol beda billi sseparajna l-id il-leminija u l-manku tax-xabla. Minnhom qlajna l-pinnijiet tar-ram li kien hemm fihom.

L-istatwa mbagħad kienet mnaddfa mill-hmieg superficjali, l-aktar li kien jikkonsisti fi trab li qabad sew ma' l-uċeh ta' l-irħam. Wara dan saru xi testijiet ta' tindif b'kimiċi jew ahjar tahlitet ta' kimiċi differenti

biex naraw liema l-ahjar minnhom tirreagixxi tajjeb fit-tindif. Dan kien jinkludi t-tnejħiha tal-materjal bijologiku bħal-likeni u l-hass li semmejt aktar 'il quddiem kif ukoll il-krosta sewda li kienet qiegħda ttappan diversi bnadi mill-wiċċa ta' l-irħam. Fil-partijiet fejn il-likeni kienu hoxnin hafna, bdejna nneħħuhom permezz tas-sikkina sergħikali. Dan ix-xogħol kollu sar bl-idejn u b'hafna paċenzja biex inkunu żguri li l-wiċċa originali ta' l-irħam ma jiġi lu ebda hsara. Wara dan bdejna nużaw kimika biex nkunu certi li l-materjal biologiku eliminajni għal kollo. Dan qed nghidu minħabba l-fatt li l-likeni u l-hass li jkunu jidhru niexfin u mejta jerġgħu jieħdu l-hajja hekk kif jixxarbu. Biex eliminajna l-partijiet li bdew jidhru hodor, kien hemm bżonn ta' diversi applikazzjonijiet tant li xi drabi, l-applikazzjonijiet thallew għal hafna ġranet biex stajna nerġgħu nkomplu nahdmu fuq l-istatwa.

Faži oħra fix-xogħol kienet it-tnejħiha tal-krosta sewda. Hafna minnha bdejna ntaffuha bil-hasil ta' ilma deionizzata. Intużaw ukoll xkupilji żgħar biex nilhqu dawk il-partijiet li kienu aktar mhaffra u mimlijiż hmieg. Fil-biċċa l-kbira però, l-aktar fuq wara u taht il-komma ta' 1-id ix-xellugja kien hemm bżonn ta' applikazzjoni fit-tul b'kimika apposta. Biex 1-effett jkun aktar positiv din il-kimika thalltet ma' tafal fin li ġie applikat fuq il-partijiet konċernati. Bhal fil-każ ta' qabel, dawn ġew applikati għal diversi drabi sakemm il-krosta bdiet iċċed u għalhekk segħet titnejha.

Wara dan kollu, bdew il-preparamenti biex tittieħed il-forma minn fuq l-istatwa originali. L-istatwa tnaddfet sewwa bl-ilma deionizzat biex jitnejha kull residwu ta' kimika użata fil-process ta' tindif. Wara li l-istatwa thalliet tinxfew sewwa, sar il-konsolidament ta' l-istatwa speċjalment fil-partijiet fejn l-irħam kien qed jitfarfar. Wara ingħatat tmien passati ta' resina transparenti u reversibbli biex il-lastiku li jintuża għall-forma ma jtebbax jew jagħmel hsara lill-irħam. Sadanittant, ttieħdet il-forma mis-Sur Joe Chetcuti u li minnha fonda replica fidila ta' din l-istatwa. Fl-ahħarnett, l-istatwa ġiet irfinuta minn xi residwi tal-forma u ingħatat xema sintetika bhala protezzjoni finali. L-id u l-manku tax-xabla twahħlu b'mod li jistgħu jerġgħu jinjalghu permezz ta' pinnijiet tan-nylon li huwa materjal newtru imma fl-istess hin b'sahħtu.

Nixtieq nieħu din l-okkażjoni biex nirringazzja lill-Monsinjur Dun Ģwann Azzopardi ta' l-inizjattiva li ha biex jirrestawra din l-opra tas-sew unika u tal-fiduċja u interess ġenwin li kontinwament wera fija u l-Koperattiva tar-Restawr ReCoop waqt li kien qed isir ix-xogħol.

¹ Mario Buhagiar, *The Late Medieval Art and Architecture of the Maltese Islands*, Fondazzjoni Patrimonju Malti, Malta, 2005, p.199.

² Attribuzzjoni personali.

³ Gabriele Borghini (ed.), *Marmi Antichi*, Edizione de Luca, Roma, 2001, p. 249.

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Penuel

HARDWARE & D.I.Y.

31A, Riebu Well Street, Rabat RBT 08

Tel: 2145 0481

- Furniture Fittings • Paints • Tools (Power)
- Electrical & Water Fittings • Households • Garden Equipment
- Building Materials • Gifts

Opening Hours:

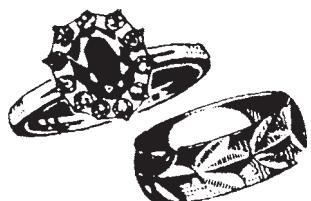
Mon - Fri: 07.00 - 19.00 hrs / Sat: 07.00 - 13.00 hrs

Thurs. 07.00 - 12.00 hrs

Over 5000 paint colours instantly available

Gerald Jewellery

Hinijiet tax-xogħol:

Mit-Tnejn sal-Ġimgħa:

9.00am - 12.30pm

3.30pm - 7.00pm

Is-Sibt:

9.00am - 12.00am

L-Erbgħa:

Magħluqin

Nacċetta Tiswijiet

26, St Rita Street, Rabat

Tel: 2145 5786

TIME ZONE JEANS

GYMNASIUM - NIKE

RAEL BROOK - RIP CURL

35, MAIN STREET, RABAT – 2145 4374

mmr@onvol.net

Harsa lejn id-djarju tas-Socjetà S. Pawl u l-Kalendorju Mużikali tal-Banda Konti Ruġġieru bejn Jannar 2006 sa April 2007

Mark Fenech Vella

Segretarju - Socjetà San Pawl - Banda Konti Ruġġieru (A.D. 1869)

Is-Sena 2006

Jannar 2006 - Il- Programm Mużikali u Vokali ta' l- Epifanija

Għalhekk, bhalma sar f'dawn l-ahhar snin, nhar l-Ewwel tas-Sena, l-President tas-Socjetà, il-Konti Paul Tonna, laqa' l-awguri tas-Soċċi, bandisti u membri tas-Socjetà kif ukoll mistiedna ohra, fis-salott tal-każin (s-sala tat-Tazzi) u hemmhekk ingħata grokk lil mistiedna, soċċi u bandisti.

F'din is-sena kien imiss lil Banda tagħna, c-Ċittadina u Popolari Banda Konti Ruġġieru sabiex tesegwixxi l-Programm ta' l-Epifanija. Dan hu finanzjat u mtella' mill-Kunsill Lokali Rabat u jkun ipprezentat miż-żewġ Baned tar-Rabat, sena kull wieħed.

Dan il-Programm ta' mužika sagra u għanjiet tal-Milied u biċċiet mužikali relatati sar fis-Santwarju tal-Madonna ta' l-Għar tal-Patrijet Dumnikani, r-Rabat, nhar il-Hadd 8 ta' Jannar 2006 u beda fis-7.20 ta' filghaxxija. Il-banda kienet diretta mid-direttur tagħha, il-Prof Joe Vella. Il-banda daqqet dawn il-biċċiet mužikali:

Christus Regnat tal-bandist Carmel Borg; **Sinfonia Pastorale** ta' Mro Emmanuel Galea fuq

arrangament ta' Carmelo Caruana; **How Great Thou Art** ta' Stuart K. Hine fuq arrāngament ta' Ralph Hermann; **Concerto di Natale** ta' Salvatore Mauro; **Pastorale** ta' Carlo Diacono; **Gloria** ta' Antonio Vivaldi (arr. Alberto R. Manzalini), **Pavane** ta' Gabriel Faurè (arr. H. Hessling); **Motivi Natalizi** ta' Salvatore Mauro u **We are the World** ta' Michael Jackson (largo). Il-Banda għalqet il-Programm bit- **Tè Deum** ta' Giacomo Puccini (arr. Raffaele Cravaglios) u l-Innu tal-Madonna ta' l-Għar - kompożizzjoni ta' Giuseppe Casapinta fuq arrāngament

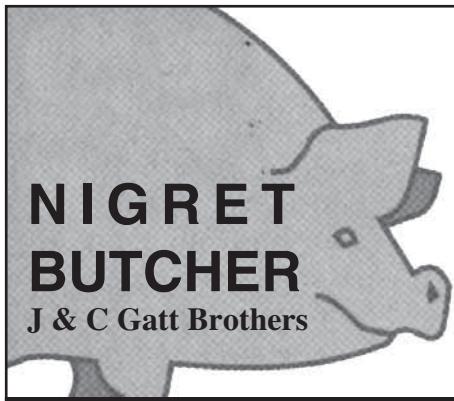
ta' Mro Vincenzo Ciapara. Tajjeb li jingħad li f'bosta minnhom, fosthom f'**We are the World**, mal-Banda ingħaqdu l-kantanta Rabtija Debbie Scerri u l-Kor ta' tfal ta' l-iskola tad-drama tas-soċjetà San Pawl - Banda Konti Ruġġieru.

Hawn ta' min isemmi d-diskors ta' l-okkażjoni li sar mis-Sur Charles Arrigo - persuna ġentloma u maħbuba sew. Wisq probabbli dan kien l-ahħar diskors pubbliku tas-Sur Charles Arrigo peress li ftit tal-ġimħat wara, Charles Arrigo ingabar mal-Hallieq. Fid-diskors tiegħu Charles Arrigo kien tkellem fuq il-memorji tiegħu tar-Rabat fi tħalli, il-Milied fl-antik u l-Banda Konti Ruġġieru f'dawk

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

**NIGRET
BUTCHER**
J & C Gatt Brothers

Opening hours	
Monday	- closed
Tuesday	(morning) - 7.00am till 12.00pm
Wednesday	(afternoon) - 4.00pm till 7.00pm
Thursday	(morning) - 7.00am till 12.00pm
Friday	(morning) - 7.00am till 12.00pm (afternoon) - 4.00pm till 7.00pm
Saturday	(morning) - 6.30am till 12.00pm

Riebu Well Street, Rabat, Malta

We offer FREE deliveries! Call us on 2145 2445 or 9982 3005 & we will deliver your order right to you

Lucy Store

3, St. Agatha Street, Rabat – Malta

Il-Festi t-Tajba lir-Rabtin Kollha

**PAUL
GIORDIMAINA**

Keyboards & Vocals
for Weddings,
Parties & Church

20, Virtù Road,
Rabat RBT 02,
Malta

**Tel: 2145 4610
Mob: 9942 1898**

A.P.C. TRAVEL BUREAU LIMITED

47, Main Street,
Rabat RBT 02, Malta.

Tel: (+356) 2145 1158/9
Fax: (+356) 2145 0597
E-mail: coppola@waldonet.net.mt

For all your travel requirements

iż-żminijiet. Charles minn dejjem kelli stima kbira lejn il-Banda Konti Ruġġieru u dan kont narah meta huwa kien jaċċetta bil-qalb l-istedina sabiex jiġi jippreżenta l-Programm il-Kbir jew jagħmel diskors ta' l-okkażjoni bħal dan fl-Epifanija.

Kien ta' sodisfazzjon ukoll li ġiet ippreżentata ufficjalment lis-Sindku, għan-nom tal-Kunsill Lokali Rabat, il-Compact Disk ta' l-ewwel recording live li qatt sar tal-Programm Mużikali ta' l-Epifanija fir-Rabat. Dan ir-recording sar b'inizjattiva tal-Kumitat tal-Banda Konti Ruġġieru fil-Kunċert ta' l-Epifanija tal-2004 u milli jidher hu ta' l-ewwel taxxorta tieghu (Programm ta' l-Epifanija) fil-gżejjer maltin. Preżentazzjoni ta' l-istess kopja tas-CD ġiet ippreżentata lis-Sur Paul Magro - President tal-Banda L'Isle Adam, lill-Pirjol tad-Dumnikani Patri Frans Micallef u lis-Sur Charles Arrigo.

Frar - Festa ta' San Pawl Nawfragu

Bhal kull sena, l-Banda Popolari Konti Ruġġieru daqqet fil-festa nazzjonali ta' San Pawl Nawfragu fil-Belt, Valletta, nhar 1-10 ta' Frar. Ovvjament, il-pubbliku Malti tpaxxa bis-sett ta' marċi brijużi li l-Banda tagħna jkollna kull sena. Dan ghaliex barra minn marċi miktuba ġodda, ikollha marċi klassici tar-Re tal-Marċi Maltin Mro V. Ciappara u l-magħruf Gużeppi Azzopardi.

Marzu u April

Ix-Xhur ta' Marzu jew April huma x-xhur tal-Ġimħa l-Kbira u l-Għid il-Kbir. Il-ladies circle reġgħu tellgħu l-wirja tal-Mejda ta' l-Appostli bir-riti Lhudi, fis-sala tal-Każin. Din il-wirja nfethet nhar Hadd il-Palm bi programm ta' marċi funebri mill-Banda Konti Ruġġieru fil-pjazzetta ta' quddiem il-Każin. Nhar Hadd il-Ġħid il-banda

żammet l-appuntament annwali tagħha billi f'nhar hadet sehem waqt il-purċissjoni ta' l-Għid billi akkumpanjat fil-purċissjoni ta' l-Għid b'daqq ta' marċi sagri u valzi.

Mejju - il-Festa tal-Mad. Tal-Bon. Kunsill u l-Programm il-Kbir

F'Mejju saret il-festa tal-Madonna tal-Parir it-Tajjeb meqjum fil-kappella tas-Socjetà. Din il-Festa tiġi cċelebrata ta' kull sena. Tajjeb li jingħad li kuljum f'din il-kappella, fil-5.15pm tingħad ir-recita tar-rużarju. Kulhadd hu mistieden li jattendi. Din il-festa saret permezz ta' quddiesa fis-Sala l-principali tal-Każin u li ġiet animata minn orkestra ta' vjolinisti Rabtin Pawlini kif ukoll element bandistiku mill-Banda Konti Ruġġieru, akkumpanjati mill-kor tas-soċi u t-tfal tal-MUSEUM. Dakinhar filghodu issir green day fil-każin mil-ladies Circle, u l-qliegħ li jibqa' imur b'riżq il-progetti tal-Ladies Circle.

Bhalma sar sa mit-twaqqif tal-Banda Konti Ruġġieru, f'eħluq snin il-Banda Konti Ruġġieru, l-Kumitat tas-Socjetà flimkien mal-Kummissjoni Banda jtellgħu u jippreżentaw l-Programm Annwali tal-Banda. Din is-sena kien jahbat eħluq il-137 sena mit-twaqqif ufficjalji tal-Banda. Il-provi għal dan il-programm impenjattiv kien ilhom li bdew minn Frar u kienu taht id-direzzjoni ta' l-Ass. Surmast Joe Muscat, filwaqt li l-ahħar hames provi ġenerali saru taht is-surmast direttur tal-Banda, l-Prof. Joe Vella.

Il-programm annwali sar nha il-Hadd 28 ta' Mejju, 2006 fil-Bitha ta' l-Iskola Primarja 'Pawlu Xuereb', Triq il-Kullegġ, Rabat, fis-7.30 ta' filghaxxija. Il-banda daqqet il-biċċiet mužikali taħt id-direzzjoni tas-Surmast Direttu tagħha, Mro Prof Joe Vella. Il-biċċiet mužikali kienawn:

Ballet	A Night at the Ballet	Pyotr Ilyich Tchaikovsky Arr: James Curnow
Theme	The Pink Panther	Henry Mancini Arr: John Ivan Borg
Selection	Turandot	Giacomo Puccini Arr: Antonio d'Elia
Selection	The Lion King	Elton John Arr: Jay Bacook
Selection	Les Misérables	Claude Schonberg Arr: Warren Barker
Overture	Die Fledermaus	Johann Strauss Arr: Jamer Curnow
Inno	Conte Ruggiero	Giuseppe Vitaliti Robert Samut
Innu	Innu Malti	

"Il-Hobż li aħna naqsmu m'huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?"

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

**Paul
Photo
Studio**

*Professional
Photographers*

Photo & Video Service
Book your Wedding, Engagement
and other Parties early.

**We Care and we are Proud
of our Reputation**

24, St Cataldus Street, Rabat -Malta
Telephone 2145 6997

TA' ĠULINU

FURNITURE • FRIDGES • COOKERS
PRESENTS • PANS • HOUSEHOLD GOODS

8, St. Joseph Street,
Rabat
Tel: 2145 4379 / 2145 6049

FLAVOURS.

Herbs, Spices, Ground Coffee & Health Food

7, St Rita Street, Rabat (Parish Square) Tel: 2145 3493

Photocopy
Service
Booksellers,
T o y s

**STATIONERS &
NEWSAGENT**

Main Street, Rabat
RBT 12, Malta
Tel: 2145 4570
Fax: 2145 4569
Mob: 9949 9457

The caterers for all
occasions and functions

Jason Aquilina

St. Philip Caterers - Mdina Road Żebbuġ ZBG 07
T: 2146 6360 (Office) F: 2146 0523 M: 9949 9132/9987 0975
E: stphilipltd@onvol.net
W: www.stphilipcaterersltd.com
Caffetteria San Filippo T: 2146 4422

Ġunju - il-Festa ta' Corpus Domini u l-Programm il-Kbir

Il-Banda Konti Ruġġieru daqqet lejlet il-festa b'daqq ta' marċi kif ukoll il-Hadd filghodu billi laqghet lis-Sagament fil-hruġ u d-dħul tal-purċijsjoni bil-Fanfarri tas-Surmastijiet tagħha V. Ciappara u Prof. Joe Vella. Wara għamlet marċ qasir sal-każin.

Lulju - Sehem il-Banda l-Principali tar-Rabat fil-Festa Titulari u l-inawgurazzjoni ta' Statwa ta' S. Pawl u sistema ta' arja kondizzjonata għas-sala tal-każin

Il-Banda Konti Ruġġieru hadet sehem fil-Festa tat-Titular tar-Rabat, il-Festa ta' San Pawl - l-Appostlu tal-Ğnus, Missier il-Maltin u Patrun tar-Rabtin, billi daqqet is-solitu servizzi tradizzjonali tagħha: it-Tnejn 26 ta' Ĝunju fil-Hruġ ta' l-Istatwa min-niċċa, il-Ğimħa l-marċ ta' l-ahhar tat-Tridu, s-Sibt - l-marċ ta' lejliet u l-Hadd bil-marċ ta' filghodu. Tajjeb li jingħad li s-Socjetà San Pawl - Banda Konti Ruġġieru toffri l-marċ ta' lejliet il-festi ta' Corpus Domini u San Pawl gratis u l-bqija tal-marċi l-ohra toħroġ nofs l-ispejjeż tal-marċi li ddoqq hija mal-Kumitat Festi Esterni. Barra minn hekk, is-Socjetà San Pawl - Banda Konti Ruġġieru toffri tombla fix-xahar lill-Kumitat tal-Festa b'rīżq il-festa.

Biss barra minn hekk, fil-jiem tal-Festa kien hemm attivitajiet oħra: fost dawn insibu r-Radju Pawlin li qed isir ta' kull sena bejn is-Socjetà San Pawl Banda Konti Ruġġieru u l-Kumitat tal-Festi Esterni.

Fil-ġimħa tal-festa titulari sar ir-riċeviment tradizzjonali tal-Festa fis-Sala tal-Każin San Pawl mill-istess kumitat ta' l-istess socjetà mužikali. Hemmhekk gew inawgurati żewġ proġetti mill-isbah: l-istatwa ta' San Pawl u l-air conditions għas-sala tar-riċevimenti tal-każin. Dawn iż-żewġ proġetti gew mhalla u regalati minn Paul Borg (l-erlekk) u martu Angela u l-familja tagħhom. Din il-familja tīgi ghall-festi pawlini ta' kull sena mill-Istati Uniti ta' l-Amerika. L-istatwa hija magħmula fil-bronz u hija life size. Filwaqt li x-xogħol ta' l-imudellar tal-forma sar gratis mis-Sur Joseph Scerri, l-ispejjeż tal-materjal ta' l-istatwa fil-bronz Lm1,500. Filwaqt li s-Sur Paul Borg inawgura l-istatwa ta' San Pawl, martu Angela inawgurat s-sistema ta' l-Air Condition tas-Sala. Dawn l-inawgurazzjonijiet saru wara d-diskors tal-President Paul Tonna u l-preżentazzjonijiet u għotjiet lis-Socjetà minn Nutar

Sam Abela għan-nom tal-papà tieghu is-Seg. Parl. n-Nutar Tony Abela.

Hawnhekk ta' min jirringrazza lis-Sur Martin Zahra, soċju onorarju u ex-bandist tas-Socjetà ghall-ghostjet ta' strumenti li jagħti kważi kull sena, kif ukoll lid-Deputat Noel Farrugia u s-sinjuri Paul Muscat, Frankie Farrugia u Joanne Borg u l-familja tagħha għad-drinks li jagħtu ta' kull sena lill-Banda waqt il-ġranet tal-festa.

Awissu

Il-Banda Konti Ruġġieru kienet mistiedna sabiex tiehu sehem fil-festi ta' Santa Marija fil-Mosta u Had Dingli permezz ta' marċ ta' siegha qabel il-purċijsjoni u programm strumentali fuq il-palk il-principali tal-pjazza tal-knisja. L-istess għamlet ghall-festa ta' San Pawl f' Hal Safi.

Kif wieħed jista' jinnota, tnaqqsu s-servizzi tas-sajf barra r-Rabat peress li l-Banda tagħna kien qiegħed ikollha aktar minn 30 servizz fis-sena u dan kien qed ikun ta' pressjoni żejda fuq il-bandisti tal-post.

Settembru - il-Programm Mužikali “Jum ir-Rabat” - b'tema patrijottika b'differenza

Din is-sena kien imiss lill-Banda Konti Ruġġieru sabiex tippreżenta l-Programm ‘Jum ir-Rabat’. Dan sar fl-Auditorium ta' Sant’Agata, r-Rabat.

Din is-sena, l-Kummissjoni Banda hasbet li tkompli tippreżenta mužika b'tema patrijottika bhas-snini ta' qabel, imma b'differenza. Dan sar billi sar programm mužikali permezz ta' **vjaġġ mužikali fl-istorja tar-Rabat**. Il-kordinazzjoni tas-slides saret minn Emanuel Sapiano, membru fil-Kummissjoni Banda. It-test ġie mibni fuq l-istorja tal-Banda li tinsab fil-ktieb tal-125 sena tas-Socjetà S. Pawl - Banda Konti Ruġġieru, xogħol ta' Mark Fenech Vella, kif ukoll minn Artikli fuq il-bidu tal-Banda Konti Ruġġieru, xogħol tas-Sur Aris Cefai. F'dan il-vjaġġ mužikali stajna nisimghu diversi biċċiet mužikali li nkitbu lill-Banda Konti Ruġġieru sa mit-twaqqif tagħha u li kienu b'tema patrijottika, civika jew soċjali bhal nghidu ahna *La Campaniola*, L-Innu ta' l-Assedju *Ir-Rebbieħa ta' l-1565*, u *l-Emigrant Malti*. Bejn silta u ohra nqraw siltiet mill-istorja tal-Banda Konti Ruġġieru sa mit-twaqqif tagħha. Hawnhekk stajna naraw r-rabta u l-involviment tal-Banda Konti Ruġġieru fl-istorja soċjo-religiża tar-Rabat u ta' Malta. Stajna ukoll napprezzaw l-kontribut li tat is-Socjetà Mužikali fl-iżvillup Ċivili, kulturali u relġuż, bil-Programmi Annwali tal-Banda u l-festi principali u titulari

“Il-Hobż li aħħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

tar-Rabat, Corpus Domini u San Pawl, bhala l-appuntament annwali u prinċipali tal-Banda Konti Ruġġieru. Filwaqt li n-narraturi ta' l-istorja kienu tlieta: is-Sinjuri Alan Fenech, Peter Paul Ciantar u Frans Coleiro, is-slides b'ritratti antiki tal-Banda Konti Ruġġieru ddoqq f'diversi okkażjonijiet, kienu xogħol tas-Sur Manwel Sapiano, membru tal-Kummissjoni Banda.

Il-biċċiet mužikali li daqqet il-Banda kienu dawn: Polka Mazurca *La Campagnola* ta' Epifanio Agius (din il-biċċa mužika ndaqqa fl-ewwel programm tal-Banda fl-1869), *Inno Grande per il Corpus Domini* ta' Antonio Lanfranco (solisti: Baxx Anthony Montebello u t-Tenur Bernard Busuttil), *Inno Marcia Conte Ruggiero* (fl-okkażjoni tal-Festa Nazzionale lill-Konti Ruġġieru) (marċ miktub fl-1893), Marcia Sinfonica *Campane a Feste* ta' Mro Giuseppe Vitaliti (surmast tal-Banda bejn 1-1920 u 1-1927). I-marċ immortali *Victory - 1944* (marċ li bih il-banda ingħatat rikonoxximent uffiċjali wara l-immarċjar tagħha fi Triq ir-Repubblika l-Belt, fl-okkażjoni tar-Rebh ta' l-Alleati fl-1944), Aria *Lil Emigrant Malti* (Baxx - Anthony Montebello) ta' Mro V. Ciappara (tfakkar lill-eluf ta' emigrant Maltin fil-hamsinijiet), u Suite *Fanfares for an occasion* ta' Prof Joe Vella. Fl-ahħar tas-siltiet ġie mżanżan Innu ġdid f'forma ta' piccolo omaggio lill-Banda Konti Ruġġieru b'kitba tal-Prof. Joe Vella, surmast direttur ta' l-istess Banda Konti Ruġġieru. Dan 1-innu ntlaqà tajjeb hafna mill-pubbliku numeruż li attenda dan il-programm.

Filwaqt li l-programm kien ipprezentat mis-Sur PP Ciantar, sar diskors ta' l-okkażjoni minn Michael Spiteri, magħruf ahjar bhala Kilin. Huwa tkellem fuq il-memorji sbieħ bhala bandist mal-Banda Konti Ruġġieru fiż-żmien is-Surmast Vitaliti (1920 - 1927).

Bhas-soltu, l-Banda Konti Ruġġieru daqqet fil-festi ta' żewġ irħalla tar-Rabat: fl-Intahleb ghall-festa tal-Vitorja u f'Tad-Dahla ghall-festa ta' Santa Katerina.

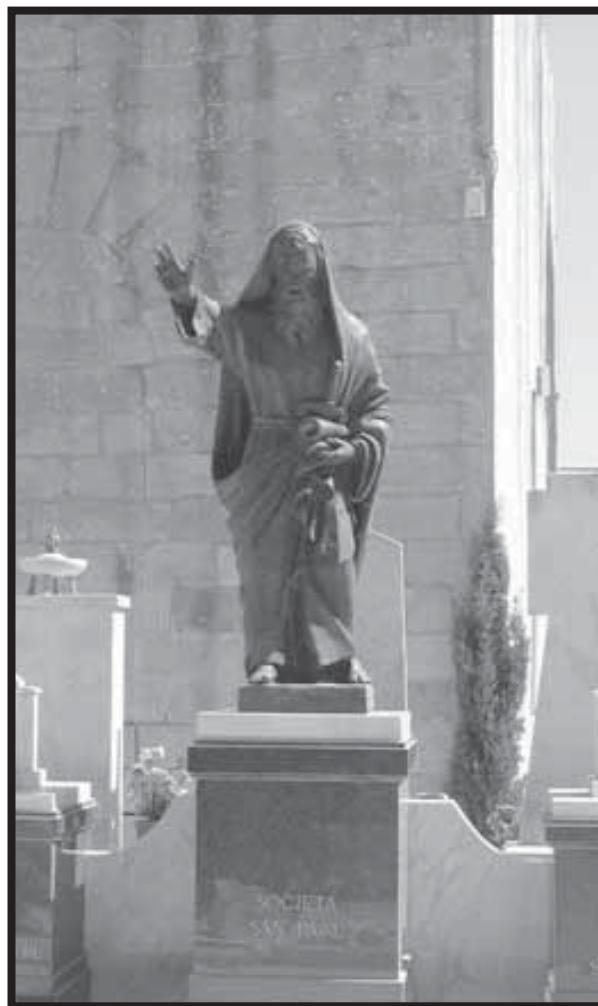
Ottubru - il-Festa tal-Madonna tas-Sahha

Bhal kull sena, il-Banda Konti Ruġġieru tkun il-Banda wahdanija li tiehu sehem fil-festa antika u devota tal-Madonna tas-Sahha li tiġi organizzata mill-Patrijiet Franġiskani Konventwali tar-Rabat. Dan is-servizz ikun jikkonsisti f'marċ mill-pjazza ta' San Pawl sa ħdejn il-knisja ta' San Franġisk. Wara l-banda takkumpanja fil-purċissjoni fl-ahħar parti tal-korteo hekk kif dan jasal fil-bidu ta' Triq Konti Ruġġieru u wara li ddoqq 1-Innijiet tal-Madonna tas-Sahha qabel il-barka sagreementali

u d-dħul ta' l-istawwa, fosthom dak tas-Surmast Vincenzo Ciappara li hu kiteb fl-okkażjoni ta' l-Inkurunazzjoni tal-Madonna fl-1948, il-Banda ddoqq progamm mužikali qasir hekk kif tidhol l-istawwa fil-knisja.

Novembru - t-Tberik ta' l-Oqbra ta' l-Irħam godda

Appuntament iehor ta' kull sena hija l-Quddiesa b'suffraġju għar-ruh is-soċi u l-bandisti mejtin. Wara l-quddiesa ġew, imbiera l-istawwa ta' San Pawl u l-oqbra mill-Kan. Mons Gwann Azzopardi, fl-assenza tal-Kan Dun Karm Cefai direttur tas-Socjetà li kien indispost. L-istawwa thallset mis-Sur Paul Borg u martu Angela (emigrant fl-USA) u tqiegħdet fuq il-pedestal li qiegħed fit-tarf ta' l-oqbra tas-Socjetà u li issa dawn saru ta' l-irħam. Il-flus għal-Irħam u l-armi tal-bronz tal-Banda u s-Socjetà ġew miġbura mis-soċi, bandisti u benefatturi tas-Socjetà. Dawn il-flus ingħabru minn kummissjoni mahtura apposta u li kienet iffurmata mid-direttur tal-każin Louis Borg, l-Asst. Seg. Ray Camilleri u l-ex kaxxier tas-Socjetà Charles Scerri. Ix-Xogħol ta' l-irħam sewa Lm1,600 u t-tqegħid tieghu ġie fdat f'idejn il-marmista magħruf, is-Sur Ronnie Pisani. L-istawwa

hi xogħol ta' l-iskultur Rabti Joseph G. Scerri, soċju tas-Soċjetà Mużikali tagħna, u x-xogħol fil-bronż sar fil-funderija ta' Joseph Chetcuti f' Hal Luqa.

Dicembru - 2006 - Il-Milied

Appuntament iehor annwali kien dak fl-irħajjal Wied Geržuma, post fil-kampanja tar-Rabat, għal festa tal-Madonna tal-Kunċizzjoni li tiġi cċelebrata hemmhekk ta' kull sena. Is-servizz qasir tal-Banda ikun jikkonsisti f'marċ minn selezzjoni ta' Bandisti tal-post tal-banda fit-triq ta' quddiem il-knisja zghira imma antika u grazzuża, u li kienet inbniet fi żmien il-Gran Mastru De Paule.

Il-Kumitat beda cċelebrazzjonijiet tal-Festi tal-Milied billi organizza riċeviment għas-soci u bandisti fis-Sala tal-Każin.

Iċ-Ċelebrazzjonijiet komplew billi bhal kull sena l-kumitat tal-Banda Konti Ruġġieru organizza kampanja ta' ġbir b'rīżq it-tfal ta' l-Ursolini. Din il-kampanja ssir waqt is-solitu Daqq tal-Carols mat-toroq tar-Rabat u li għal dawn l-ahħar snin isir il-Hadd ta' qabel il-Milied u jibda' mit-tarf ta' Hal Bajjada u jghaddi mit-toroq Mons G. De Piro Vitale, Triq Santa Rita, Pjazza tal-Parroċċa u Triq il-Kbira sal-Każin tas-Soċjetà. Bhas-soltu, mal-Banda ikun hemm il-Father Christmas li jqassam ir-rigali lit-tfal tar-Rabat, kif ukoll xi tfal tal-creche ta' l-Ursolini ta' Gwardamangia, akkumpanjati mis-Sorijiet ta' l-istess creche. It-tfal ta' l-istess creche jingħataw rigal mill-istess Father Christmas kif ukoll numru mdaqqas ta' preserves li ngħabru donazzjoni lit-tfal tal-creche waqt il-party tal-Milied għat-tfal tas-soci. Il-Banda kompliet tħarrax ir-Rabat bil-Carols tal-Milied u tiġib fondi ghall-Creche ta' l-Ursolini billi daqqet fin-naha ta' Għar Barka. Dan sar fil-ġimħha ta' wara l-Milied.

Barra dawn l-aktivitajiet, bhal kull sena l-Banda ferhet lill-anzjani fl-Ospizju Saura u daqqet fil-purċissjoni tal-Museum lejlet il-Milied.

Is-Sena 2007

Jannar 2007 - Il-Banda fl-Ingress ta' l-Isqof Pawlu Cremona u fiz-żjara tiegħi fil-Kolleġġjata tagħna

Tajjeb li nghidu li bħalma jsir ta' kull sena nhar l-Ewwel tas-Sena, l-President tas-Soċjetà, il-Konti Paul Tonna, laqa' l-awguri tas-soci, bandisti

Inħegġu lir-residenti tar-Rabat, b'mod partikulari dawk li joqogħdu fit-toroq principali sabiex iżejnu l-għalli. Għal dan il-ġhan għandna numru ta' ritratti kbar tal-vara titulari li jistgħu jinxraw mill-maħżeen tal-Festa.

u membri tas-Soċjetà kif ukoll mistiedna oħra, fis-salott tal-każin għar-riċeviment żgħir ta' l-okkażjoni.

Il-Banda Konti Ruġġieru fl-Ingress ta' l-Arcisqof il-Ġdid

Kien ta' sodisfazzjon li l-istoja rrepetiet ruħha daqquet en masse mal-Banda L'Isle Adam fiċ-ċelebrazzjonijiet tal-Pussess ta' l-Arcisqof il-Ġdid Pawlu Cremona. Dan seħħ nhar il-Hamis 25 ta' Jannar 2007 hekk kif huwa wasal fi pjazza Saqqajja sabiex hemmhekk jidhol il-Katidral ghall-Veja ta' talb, il-ġurament tal-hatra u t-tberik ta' l-abiti episkopali. Iz-żewġ soċjetajiet mużikali Rabtin ftieħmu bejniethom li jdoqqu lill-Arcisqof il-Ġdid wara laqgħa li saret fil-Każin tal-Banda Konti Ruġġieru. Għal din l-okkażjoni ndaqqu marci taż-żewġ Baned mużikali Rabtin. Hekk kif l-Arcisqof Cremona wasal fuq is-Saqqajja huwa ingħata merħba bid-daqq ta' l-Innu Pontificju. Il-Baned Rabtin akkumpanjawh bid-daqq allegri tal-marċi brijużi mis-Saqqajja sal-Pjazza tal-Katidral ta' l-Imdina, fost folol kbar ta' nies. Il-Baned Rabtin u dawk tal-Belt Valletta kienu l-uniku baned li hadu sehem f'dan l-Ingress. L-Arcisqof Cremona bagħat ittra ta' ringrażżjament lill-Banda Konti Ruġġieru rigward is-sehem tagħha fis-suċċess enormi tal-festi ta' l-Ingress

L-Arcisqof il-ġdid Mons. Pawlu Cremona fil-Kolleġġjata tagħna

Kienet l-ewwel żjara bhala Arċisqof il-Ġdid f'Parroċċa tad-djōcesi tieghu. Dan kien nhar il-Hamis 8 ta' Frar, 2007. L-Arcisqof il-ġdid kien mistieden sabiex jippatrocċinja s-serata mużiko-letterarja u jbierek l-istatwa replika ta' San Pawl fil-faċċata tal-Knisja.

Għal din l-okkażjoni, il-Banda Konti Ruġġieru laqghet lill-Arcisqof il-ġdid hdejn il-Bieb tal-Knisja tal-Kolleġġjata u Proto-Parrokkjali tar-Rabat bid-daqq ta' l-Innu Pontificju. Wara li ha b'idejn il-membri tal-kumitat huwa dahal fil-knisja bl-innu Pawlin. Il-Banda reġgħet sellmet lill-Arcisqof il-ġdid hekk kif wara s-serata mużiko-letterarja, l-Arcisqof kien dieħel fil-Museum Wignacourt (magħruf fostna bhala l-Kolleġġ) sabiex jinawgura wirja ta' inciżjonijiet u wara jattendi riċeviment żgħir fl-istess kullegġ.

“Il-Hobż li aħħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

**Triq iż-Żahar,
Rabat, Malta**
Tel: (356) 2145 5930

NIOXIN
RESEARCH LABORATORIES, INC

Joseph
spa, hair & beauty

Fiorita
Ladies, Children's Wear
Evening Wear, Hats for Hire,
and
Nursery Needs

68, Main Street, Rabat - Malta
Tel: (356) 2145 6444

21, Main Street, Rabat - Malta
Tel: (356) 2145 1916
Mob: 9924 3862

Dingli Butcher Rabat

Specialising in:

- Frozen Poultry Products
- Fresh & Frozen Meat
- Frozen Vegetables

Free Delivery Service!

Contact:
Tel: 2145 5893
Mob: 7945 5893

Location:
Dingli Road, Rabat

Business Hours:
Tuesday, Thursday, Friday and Saturday
7.00 a.m. – 12.00 p.m.
Monday, Wednesday and Friday
4.00 p.m. – 7.00 p.m.
July, August and September
Monday closed all Day

L-Erlekkin Carpenter

Għal
kull tip
ta' xogħol
fl-injam.

Joe Borg
L-Erlekkin
Triq Hal Bajjada,
Rabat - Malta
Tel: 2145 5882

Il-Festi ta' l-Imgħodd...

Ġużi Scerri jirrakkonta lil Emanuel Borg

L-ewwel tifkiriet bikrija ta' Ġużi jeħduna lura qabel ma faqqghet il-gwerra meta l-festa ta' Corpus kienet fl-aqwa tagħha. Triq Konti Ruġġieru għadu jgħibha quddiem ghajnejh bhalma narawha illum fir-ritratti l-antiki armata bil-liedna, bl-istedini bl-inċens u bil-qsari, bil-festuni, bil-kolonni bl-angli fuqhom, u erbgha kolonni bil-gastri mżejna bil-weraq tal-palm flimkien b'erba' trofejet. Il-liedna jiftakarha ssir għand Gulliermu l-Mastrudaxxa fejn illum hemm Salvinu l-Ispiżjar. Čertu Pawlu l-Bamboċċ kien jimxi quddiem is-sagament bil-qoffa f'idjeħ halli jitfa' r-rand u l-fjuri mnejn kien jghaddi s-Sagament.

Fuq iz-zuntier, l-atmosfera kienet tkun differenti fejn hemmhekk kien jinharqu t-trikki trakki marbutin ma' l-arbli. Għalhekk kien jghaddi Karmnu l-Ohxon, li jiġi z-ziju ta' Frankie Farrugia n-Nitfa, bil-borża f'idjeħ jiġbor xi haġa għan-nar bl-ghajta: "Ejja! Xi haġa! Xi haġa għan-nar! Ha naħarqu issa! Ha naħarqu issa!"

Ma' dan il-briju kollu, seba' baned kien jdoqqu u jaleggaw lin-nies fi Triq il-Kbira, fuq il-planċier, fuq iz-Zurziegħa, fejn il-bar ta' Alfie, fuq San Katald, fi Triq Konti Ruġġieru f'salib it-toroq u fejn kien hemm l-Azzjoni Kattolika qrib il-misrah. Malli tgħaddi l-festa, missier Ġużi kien jieħu lil ibnu jitwu l-bandalori fis-sala l-antika.

Wara ż-żminijiet koroh tal-gwerra meta r-Rabat far bir-refuġjati, il-festi reġgħu hadu spinta bis-sahha ta' partitarji bhal Pawlu Gauci ta' Maranton, Ġanni Cachia ta' Radoss, Gulliermu Micallef il-Mastrudaxxa, Ġużi Fenech taċ-Ċilli, Ċikku Giordaina u Ninu Ciantar. B'ċertu soħba fuq wiċċu, Ġużi jsemmi kif nies bħal dawn, illum kollha mejta, hadu l-inizjattiva biex jirrangaw l-armar. Xammru l-kmiem u, madwar bank zghir tax-xogħol fil-Foss, intefghu jahdmu b'ruħhom u ġisimhom b'rīżq il-festi titulari. Għollew iz-zokkatura tal-kolonni (ta' l-erba' kolonni kif kieni mlaqqma) ta' quddiem l-Għassa l-antika, fejn illum hemm il-kazin tal-Labour. Dan ix-xogħol sar ukoll fuq il-kolonni ta' Triq il-Kulleġġ. L-injam li ntuża haduh minn kaxxi ghall-ippakkjar tas-sulfarini pprovduti minn ġcertu Ġużeppi ta' Rokku.

Imbagħad ghajnejhom waqghu fuq Strada Rjali fejn twarrbu s-sitta u tletin kolonna antika għamlha ta' skorfina bil-pilandri ċatti u bix-shades tal-plastik.

Il-problema tat-traffiku bdiet terfa' rasha u għalhekk qiegħdu erbgha u għoxrin wahda – tħażżeen minnhom bil-ponta xewka li kien jinramaw fi Triq il-Kulleġġ u tħażżeen ohra b'gastra kbira li kien jinramaw fuq San Katald. Minn Strada Rjali neħħew it-tħażżeen il-appostlu biex jinramaw fil-pjazza li ma jmorrux jaqilgħu xi daqqa ta' karozza. Warrbu wkoll sitt trofejet u tqiegħdu wkoll fil-pjazza. Dawn suppost tpoġġew hemm temporanjament sakemm jitlestew it-trofejet il-ġoddha. B'dispjaċir, Ġużi jirrimmarkali illi dan kien proġett mhux komplut. Trofew wieħed biss tlesta sa l-ahhar fejn illum dan jinramma fi Strada Rjali quddiem Ċensu l-Hajjat.

Fuq l-ghoxrin trofew inħadmet skultura ta' muzzettuni u weraq barokk għand Gulliermu l-Mastrudaxxa. L-iskultur kien Lorenzo Zammit. Il-weraq barokk li jżejjen in-naha ta' fuq tat-trofejet huwa materjal kollu kemm hu riċiklat. B'ċertu kburija, Ġużi jsemmili kif kien imur jiġbor il-kaxxi tal-bottijiet tal-habib Libby mingħand is-Sur Antoine l-Ispiżjar.

Hidma li talbet żmien u paċenzja kien ix-xogħol fuq id-damask tal-faċċata tal-knisja. Sentejn wara l-gwerra ddecidew illi jibdlu d-damask tad-drapp l-antik għax kien tmermer. Ninu Ebejer (Joċi), li kien idoqq il-baxx, pinga d-disinn filwaqt li hafna mix-xogħol ta' l-injam tlesta għand l-Arlekkin fi Triq il-Kulleġġ. Qabel ma bdew jiżbghu, Ġużi jiftakar li d-dilettanti jixtru kwantità żgħira ta' żebġha hamra halli jaraw jekk tirreżistix għax-xemx.

Minn hawnhekk 'il quddiem, ir-ritmu mad-dilettanti Pawlini kien qabad ġmielu. Ftit ftit bdew jaħsbu kif ha jżidu d-dawl fit-toroq għal-żmien il-festi. Il-ħsieb originali kien li jagħmlu xi erba' pilandri fi Triq Konti Ruġġieru biss iżda malajr gharralhom, ghax l-entużżejjaż mu tagħħidhom rikibhom u rnexxielhom ilesitu sebġha u tħletin pilandra f'sena. Ġużi rrakkontali kif fis-sitta ta' filghodu, qabel ma kien jitlaq lejn l-iskola, huwa kien jinżel fil-Foss jaqta' l-weraq mill-pjanċi taż-żingu halli shabu kien ikollhom x'jimmar law filghaxija biex iwahħluhom mal-brazzi. Sfornatament illum, qallli Ġużi, m'ghadhomx johorgu l-pilandri kollha.

L-Ark ta' Kristu sarulu wkoll it-tibdiliet meħtieġa. Wara diskussionijiet fit-tul, nies bħal Johnnie Bugeja, missieru Wiġi u Salvu Demanuele hadmu sabiex jitneħha l-ornat l-antik li kien iżomm

"Il-Hobż li aħħna naqsmu m'huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?"

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

it-tazzi taż-żejt fejn minflok saret dekorazzjoni oħra bħall-weraq tad-dwieli, gheneb, ecc. Magħhom inhadmu wkoll żewġ linef għal ma' l-Ark. Fl-istess perjodu kien qed jahsbu biex jixtru l-affarijet tad-dawl minflok joqogħdu jikru mingħand Filletti. Il-gaj li kien jiehu hsieb jghadji d-dawl kien l-ahwa Johnnie, Robbie u Eddie Bugeja, missierhom Wiġi Bugeja, Salvu De manuele, Pawlu Pace, Żaren Farrugia u Feliċ Bugeja. Fl-istess intervall, giethom okkażjoni jixtru materjal użat mingħand kuntrattur simili illi ddeċċieda jżarma. Għalhekk l-ewwel nefqa minn ġewwa telgħet għal madwar sebghin lira. Kienet somma sostanzjali mhux hażin sittin sena ilu iżda dan ma qatax qalbhom. Tas-Sahha tawhom iċ-ċans jaħdmulhom id-dawl bi hlas fl-okkażjoni ta' l-Inkurunazzjoni biex bil-mod il-mod setgħu jifdu parti mill-ispejjeż.

Dħul iehor kien mill-ballijiet tal-każin tal-futbol fit-tennis court fil-foss ta' l-Imdina. Madankollu l-finanzi baqgħu problema. Il-bżonn iġiegħlek tfittek kull mezz ta' introjtu possibbli. Darb'ohra sahansitra krew il-mejnijiet tad-dawl biex jarmawhom mill-koppla tal-Katidral sal-minna ta' de Redin.

Spiża oħra kienet tkun in-nies tal-ġurnata sabiex jitilgħu jghinu fl-armar, sakemm dawn inqatgħu għal kollex maż-żmien. Ĝuži jiiftakar f'Ġużeppi Sammut minn Hal Qormi jħallas lil dawn il-haddiema għan-nom tal-festa. Ghalkemm kien Qormi, dan kien partitarju u benefattur kbir tal-festi tagħna. Isemmili wkoll certu Karmnu Galilej fejn kien jghidlu: "Lili hallini ghall-ahhar biex jekk ma jkunx hemm jagħtini wara." Malli jiehu flus, dan Karmnu kien irodd parti minnhom lura b'rīżq il-festa. Mhux kulhadd kien l-istess bhal Karmnu Galilej, qalli Ĝuži bid-dahka. Wieħed mill-gaj ta'

Karmnu kien jinkwetah ghax kien irid imur jixrob dejjem mill-kunvent ta' San Franġisk meta jaqbdu l-ghatx!

Bejn kelma u oħra, it-tifikriet ta' Ĝuži ġgeddu sal-memorji tar-rakkuntar ta' missieru. Interessanti l-fatt illi San Pawl kien johorġuhom min-niċċa lejlet 1-Imnarja, u kien jkunu n-nies tat-tiġrija illi jdahħlu lura. L-istatwa kienet tigħi mbragata mingħajr il-pedestall u tintrefa' fin-niċċa li ien flok il-bieb li jinfed ghall-kullegġ. Dan il-lok u l-ghaġġla kollha kienet xhieda, skond Ĝuži, tal-furja tar-Rabtin ta' dari lejn il-festa ta' Corpus bħalma jidher f'hafna mill-armar l-antik. L-iskop kien wieħed nobbli ghax l-ewwel konsagrazzjoni saret fil-Grotta, irraġuna Ĝuži. "Għahekk għamluha l-festa ta' Korpus huma. Però mbagħad saħnu fuqha biss u San Pawl ma kien jagħmlu xejn. U dik ma kinitx sewwa!"

F'Corpus kienet jsiru ghadd ta' marċijiet illi nqatgħu bħal dak tal-Hamis meta kien jtellgħu lil Kristu tal-Hobża fuq il-pedestall filwaqt li l-Ġimħa kien imiss lill-Konti Ruġġieru fuq il-planċier. L-isbah marċ ta' Corpus, skond Ĝuži, jibqa' tas-Sibt li kien jibda fl-erbgħa ta' wara nofsinhar mill-Banda Konti Ruġġieru. Ma' tniem dan il-marċ jibda iehor b'żewġ baned barranin fejn kienet jitilgħu għalih minn Haż-Żebbuġ, mis-Siggiewi u mill-Mosta. Tar-Rabat kienet jpattu ż-żjara tagħhom billi mbagħad jinżlu ghall-marċ tagħhom. Hawnejk il-finanzi reġa' kellhom rwol deċiżiv. Naqqsu l-voluntieri akkaniti bħal Karmnu Sannata u Pawlu Borg fejn kien johorġu ghall-arbular. Xi magna tal-hjata kienet jtellgħuha lotterija. Darba minnhom qalghu tliet għoġġiela. Iddeċċidew illi jtellgħuhom lotterija ghall-festa ta' San Pawl, għal Corpus u

L-ewwel grupp tan-nar li hadem fil-Kamra tan-Nar San Pawl fl-1990, Ĝuži Scerri jidher l-ewwel wieħed min-naħha tal-lemin.

ghall-Erwieħ. Din ta' l-Erwieħ kienu jirkantaw fuq San Katald.

Għall-mistoqsi tieghi rigward il-festa ta' San Katald, ġużi jiftakar lix-xjuha ż̇mienu jirrakkuntaw b'nostalgija l-istennija għal din il-festa magħrufa dari bhala l-hmira ta' Corpus. Jiftakarhom isemmu biss li kien jagħmlu banda. Però m'għandniex wisq aktar tagħrif fuqha.

Żewġ okkażjonijiet li ġużi mhu se jinsa qatt huma c-Ċentinarju u meta l-knisja ta' San Pawl barra mis-swar laħqed kolleġġjata. Fiċ-Ċentinarju ta' San Pawl Nawfragu, il-kardinal ta' Bombay, Valerian Gracias kien riekeb fil-karozza tal-gvernatur u nġibdet bil-ħbula minn San Bastjan sal-knisja halli jqaddes pontifikal. Ĝużi kien wieħed minn dawk illi ġibed il-ħabel. Wara, dan il-kardinal żar il-każin fejn ingħata donazzjoni. Il-Kardinal Paolo Morella żar ukoll is-sede tal-banda u għamel il-preċett litt-fal fuq iz-zuntier. Jispikkaw fit-tifkiriet ta' ġużi fl-okkażjoni taċ-ċentinarju, żewġ prelati tal-Knisja tal-Lvant – papas Ortodoss u, isqof Koptiku twil liebes kuruna bħal tar-rejiet minnflokk berettin kif is-soltu m'dorrijin naraw il-prelati. Sahaq miegħi illi għadu jiddispjeċċieħ talli ma attendix għall-funzjoni tal-Koptiku.

L-okkażjoni tal-kolleġġjata fl-1962 taf il-bidu ta' l-istinkar minn snin qabel. Kien inħoloq kumitat apposta, u nġabru l-firem halli tintbagħha petizzjoni l-kurja. Kienet problema politika ghax l-istat ma riedx johloq precedent billi jerhi xi haġa minn taht idejh biex jgħiddiha lill-knisja. Il-Kon Katidral ta' San Ģwann seta' jgħaddi mill-istess xorti jekk il-kullegġ jaqa' taht il-knisja. U kien hemm ukoll il-problema tal-finanzi kif se ssostni l-kumpless ta' Wignacourt u l-kanonċi.

Imbagħad ġużi qagħad jiddeskrivili l-purċijsjoni ta' l-Irxoxt. Differenti hafna milli kif naqħmluha llum. Kienet tbakkar fis-sitta u nofs ta' filghodu mingħajr banda u bla persuagġi bibliċi, u kienet itterraq lejn issuq fejn imbagħad tiġbed lejn Triq ir-Rebha għal fuq San Katald. Meta bdiet toħroġ il-banda, il-bandisti kienu jdoqqu hdejn ir-restoran tal-Cosmana sakemm biż-żmien bdew jakkumpanjaw il-vara.

Sehem iż-żgħażagh fil-preparamenti tal-festa jokkupa parti importanti fil-memorji ta' ġużi. Kien wieħed minn tal-bidu meta twaqqfet il-Kummissjoni Żgħażagh fl-1953. Fost l-ewwel progett kien hemm it-terha. Iżda xkiel ma setax ma jonqosx. Darba minnhom qam storbju shih fil-każin bil-lejl ghax hasbuhom qed jahdmu n-nar f'din il-kamra, fil-garigor tal-każin. Issejħet seduta biex jiftha jaraw x'kien hemm bla ma sabu xejn, ghax fil-fatt qatt ma kienu hadmu nar fis-sede tal-banda.

It-trikki trakki kien isir fil-Foss. Ĝużi kien joqghod jimlihom, jagħlaqhom u jwahhal il-miċċa. Ghax-xogħol aktar delikat, bhat-tqattigh tal-kulur, kienu jiġbdu lejn kamra ftit imbiegħda fil-Kalkara tal-Grun. F'Wied Liemu, ġużi qatta' hin twil jaħdem fuq il-bombi, l-iskratač, idawwar il-murtali tal-kaxxa għall-komunikazzjoni u jqatta' t-takki.

Jgħidu biex kliem ix-xiħi iż-żżomm fi. Għalikom biex tħgarblu dan li ġej minn bniedem ġenwin li hadem bla ebda interess b'rīżq il-festa:

“Jien nghidilk ħudu hsieb. Oqogħdu attenti. Tiġġieldux. Aqtgħu argument u spicċa. Mhx dak sejjjer hawn u l-ieħor ‘l hemm għax fid-dinja ma tistax taqbel mijha fil-mija ma’ kulhadd. Lanqas ġo msarnek għax jibdew igorru wkoll kultant anke meta tagħtihom jieklu. Voldieri dik nghidilkom. U ibqħu magħqudin kemm tistgħu u ppruvaw ġibu ż-żgħażagh iktar għax iż-żagħżugħ huwa raġel ta’ ghada. Anke tifel. Jien nixtieq dejjem, dik il-ħsieb, li anke kont inkun il-Foss il-Mahżen. Nieħu pjaci jiġi tifel u naħtu ha joqghod hawn. Qed tifhem? Ghax ix-xjuh jonqsu. Qed tifhem? Min jiżmanġa minn hawn. Min telaq digħi. Allura dik nghidilkom jien... Oqogħdu attenti u ara ma tweġġġħux! Qed tifhem? U rsistu kemm tistgħu. U l-festa ta’ wara mill-ghada tal-festa trid tibda tieħu ħsieb tagħha. Mill-ghada! Ghax jibdew jgħidu: ‘Il-Marija x’inti taħseb!’ Nghidilhom: ‘Mela kif ġiet?’ ‘Veru! Veru!’”

N.B.: Ta' min jinnota illi wlied ġużi – Christian u Charles – huma attivi ferm matul is-sena f'dak kollu li għandu x'jaqsam mal-festa.

Silver Lace Jewellers

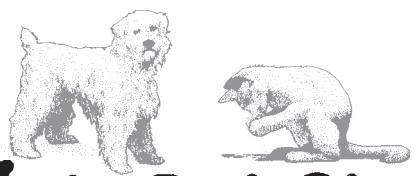
*Jispecjalizzaw fil-Filugranu, 18ct, 9ct,
Deheb Abjad u għażla kbira ta' Fidda*

40, Triq San Pawl, Rabat Tel/Fax: 2145 3083 Mob: 9944 3505, 9982 9507

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Kilo's Pet Shop

Misraħ Suffara Rabat

*AT KILO'S YOU CAN FIND
ALL YOUR PET
AND AGRICULTURAL NEEDS.
GROOMING SERVICE AVAILABLE*

Prop: Anthony D'Anastas

Mob: 9940 8633 • Tel: 2145 0467

*Vet Service: Monday
from 4.00pm - 6.30pm
& Saturday from 11.00am to 12.30pm.*

Shalis

For Women & Children

7, Main Street, Rabat
Mob: 9983 2750 - Sylvia

*Opening Hours:
Monday - Saturday
9.00 - 12.30 / 4.00 - 7.00*

CHARLIE'S CELLARS

– Proprietor Charles Micallef –

Wine, Spirits, Tobacco and Chocolate Boxes

105, St. Rita Street, Rabat
(Near Police Station) Tel: 2145 6705

61/62, Triq Santu Wistin, Rabat, Malta

Tel: 2145 0712 - 99425156

Imfakkar

Mastru Carmelo Vassallo

kitba ta' Paul Cilia

Fis-sena 2006 gie mfakkar bil-kbir il-50 anniversarju minn meta s-“Soċjetà Mużikali Santa Katerina V.M.” Żurrieq inawgurat nhar is-26 ta’ Awwissu 1956 il-PLANCIER ARTISTIKU” li jintuża mill-istess Banda sabiex tiċċelera avvenimenti u tesegwixxi programmi mužiko-letterarji ghall-gost tal-partitarji numeru zi u pubbliku miġbur fil-pjazza ewlenija taż-Żurrieq. Saret eżebizzjoni fiċ-ċentru ta’ l-istess Għaqda kif ukoll gie ppubblifikat ktieb kommemorattiv “WIRT L-IMGHALLMIN”.

Il-“PLANCIER ARTISTIKU” imsemmi nhadhem bejn is-snini 1954 u 1956 minn voluntiera mghallmin ta’ snajja’ diversi partitarji ta’ l-istess Soċjetà Mużikali fuq pjanta disinn dettaljati u direzzjoni u huma kapolavur tar-Rabti Mastru Karmelo Vassallo, bniedem ta’ talent artistiku kbir, membru attiv u prominenti tal-“Każin San Pawl” – “Banda Konti Ruġġieru”. Id-disinn/pjanti tal-planċier ġew magħżula wara sejha mill-kumitat tat-tmexxija u ġew sottomessi diversi disinji minn imghallmin Maltin.

Wieħed irid jiftakar li Mastru Karm Vassallo kien fis-sena 1949 hejja d-disinn u fassal it-taqsim tad-diversi sezzjoni tal-bandisti, naturalment fuq il-parir espert ta’ Maestro Vinċenzo Ciappara surmast Direttur Mużikali għal planċier ġdid għas-“Soċjetà Mużikali Konti Ruġġieru” tal-“Każin San Pawl” u li dan gie inawgurat nhar is-7 ta’ Mejju 1950.

Niftakar tajjeb mghallmin miż-Żurrieq kollegi tieghi fuq ix-xogħol, is-Sur Angelo Sammut, is-Sur Salvu Bugeja, is-Sur Carmelo Grixti ma’ ohrajn involuti mill-kostruzzjoni tal-planċier ghall-“Banda Santa Katerina V.M.” iżżuru l-Każin San Pawl Rabat sabiex jaraw u jsiru familjari ma’ l-istruttura u b’hekk ikun aktar faċċi ta’ kif jinhadem u jiġi armat il-planċier.

Il-pjanta u t-taqsim tal-planċier ghall-kumdità tal-bandisti kif ippreparati minn Mastru Karm Vassallo intgħoġbu tant li kull planċier ghall-banda ġdid li nhadmu minn dak iż-żmien ’il quddiem fid-diversi rħula ta’ Malta u Ghawdex ikkupjaw il-qisien u t-tifsila li hejja Mastru Karm u b’hekk saru qisien standard għal kull band-stand/plancier eżistenti f’Malta.

Ta’ min isemmi hawn xi xogħlijiet li Mastru Karmelo Vassallo holoq matul il-karriera brillanti tieghu u għadna ngawdu, fosthom:-

- a. Disinn u pittura tas-suffett tas-Sala principali tal-“Każin ta’ San Pawl” (1935)
- b. Disinn u hidma waqt kostruzzjoni ta’ plancier ghall-“Banda Konti Ruġġieru” (1949)
- c. Disinn u xogħol ta’ żewġ gwarniċċi mahduma “a Martello” fil-fidda ghall-kwadru ‘Madonna Bon Kunsill’ u kwadru ‘Qalb ta’ Ĝesù’ li jinsabu fil-Kappella tal-Każin San Pawl (1938)
- d. Disinn ta’ arkivju għal partituri tal-mužika wara kompetizzjoni u li jinstab fl-istess Każin inawgurat (1940)
- e. Disinn – antiporta tal-kewkba li jagħlaq il-ftuh ta’ l-intrata ta’ l-istess Każin wara kompetizzjoni
- f. Disinn – żewġ arbli tad-dawl li jinsabu quddiem il-“Kolleġjata ta’ San Pawl” li jinxtegħlu kuljum.
- g. Disinn għal pilandri u trofej mill-isbah li jinrammà fil-festi principali tal-Paroċċa fi Triq il-Kbira, kanturniera ma’ Triq Gużmana Navarra
- h. Disinn – Lapel/badges “Żgħażagh Rabtin Pawlini”
- i. Disinn – terha bellus irrakkmta bi hjut tad-

“Il-Hobż li aħħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

deheb għal Altar Maġgur li jintuża matul il-ġranet ta' festa (1960)

Tnejn minn ulied Mastru Karm Vassallo nistgħu nħidu li wirtu t-talent artistiku u l-kapaċitajiet straordinarji ta' missierhom, fejn insibu lil Kristinu (m.1999) u Alfonsu, ingġiniera tal-mekkanika ta' klassi, li nventaw u hadmu diversi ingenji – radio controlled model aircrafts, steamengines, photocameras u projectors u telescopes, pompi idroliċi, model jet engines, insomma kif nghidu bil-Malti, “li jaraw b'ghajnejhom jagħmlu idejhom”.

Iżda llum irrid nagħti tagħrif dwar Mastru Karmelo Vassallo li qatt ma ġie mxandar qabel u li huma xhieda tal-kapaċitajiet ta' dan l-artist. Kif kull Malti midħla ta' l-istorja ta' pajiż-żonna jaf li fi żmien il-hakma fuq Malta tal-Kavallieri ta' San Ģwann, ibda mill-Granmastru Villiers de l'Isle Adam (1530-4) sa l-ahħar wieħed il-Granmastru Hompesch (1798) kienu meqjusa bhala Sovrani fuq il-Gżejjjer Maltin u l-poplu kellu jbaxxi rasu għar-rieda tal-Kavallieri tul iż-żmien li damu jaħkmu fuq dawn il-Gżejjjer. Il-Granmastri kollha riedu juru b'mod estern il-qawwa u s-setgħa fuq is-sudditi tagħhom. Dan għamluh billi jiffinanzjaw u jikkontribwixxu għal proġetti ta' bini u monumenti, l-maġgoranza bi still barokk fejn mingħajr eċċeżżoni għandek issib f'post prominenti f'dawn il-bini s-

Terha tal-bellus irrakkmata bil-ħjut tad-deheb.

simboli jew l-arma eraldika ta' l-istess Granmastru sabiex jibqa' mfakkar għal ġenerazzjoni futuri.

Wieħed minn dawn is-simboli murija minn dawn ir-renjanti kien bla dubju x-xettru (sceptre) simbolu ta' Sovran/awtorità li nilmhu sew fil-pittura ċelebri tal-Granmastru Alof Wignacourt mill-pittur M.A. Caravaggio (1670/8) li tinsab fil-Mużew Louvre, Parigi jew l-istatwa fil-bronz Granmastru Manuel de Vilhena (1722-1736) ta' l-istatwarju L. Bouchet (c.1736) li tinsab fil-Furjana qrib l-Istitut Kattoliku.

U fuq din l-istatwa li semmejna ser nagħti tagħrif interessanti li qatt qabel ma ġie ppubblifikat, ghalkemm din l-istess statwa ġiet irrestawrata darbejnej f'dawn l-ahħar ghoxrin sena.

Kif jafu l-maġgoranza tal-Maltin, speċjalment il-poplu tal-Furjana, l-monument tal-Granmastru

Manoel de Vilhena qabel ma ġie trasferit għal pjazza preżenti, kien fil-post quddiem id-dahla tal-ġnien il-Mall iħares lejn Bieb il-Belt (qabel dan kien f'żewġ lokalitajiet ohra).

Fil-bidu tal-gwerra 1939 – 1945 din l-istatwa prezżjuža u artistika ġiet imniżżla bhala protezzjoni minn fuq il-

pedestall tagħha ta' rham u mqiegħed wara wieħed mill-bibien tal-Mall u nbena hajt bil-ġebel madwar din l-istatwa.

Ġara iżda li matul ix-xahar ta' April 1942 il-Furjana ġarrbet hsarat konsiderevoli waqt hbit mill-arju fejn hafna bini sofra tiġrif u wkoll mal-ġenb l-istatwa “Kristu Re” kif ukoll fuq il-Fosos.

Il-hajt mibni bhala protezzjoni għall-istatwa tal-Granmastru de Vilhena ukoll iġġarraf fl-20 ta' April 1942, bomba ta' kalibru għoli li laqtet eż-żgħad quddiem il-binja protettiva, iżda b'xorti tajba din il-binja tal-ġebel li kienet qed tipproteġi l-istatwa waqqhet ‘il barra u mhux fuq l-istatwa li kienet warajha u b'hekk l-istatwa ffit ġarrbet hsara.

Meta għaddew il-ġranet ostili tal-gwerra, din l-istatwa tpoġġiet mill-ġdid fuq il-pedestall originali ta' l-irham, li wkoll ġarrab hsarat. Iżda l-Gran Mastru f'dan il-konflitt tilef ir-renju tiegħi fuq il-Furjana, dan ghax tqiegħed fuq il-pedestall mingħajr ix-xettru, dik il-parti li tinstab taht l-id il-leminja kienet nieqsa għax insterqet.

U hawn fejn jidhol Mastru Karmenu Vassallo. Mhux magħruf li l-Gvern dak iż-żmien kellu xi dipartiment għażiex tis-saqi ta' Kristu? (kien għadu holma il-ħolqien għal movimenti jew dipartimenti

ta' "Fondazzjoni Wirt Artna," "Din l-Art Helwa" u "Heritage Malta"). Iżda kien jaf tajjeb bil-kapaċitajiet staordinarja tal-Mastru Karmenu Vassallo, wiehed mill-foreman impjegat dak iż-żmien stazzjonat fil-workshop tieghu fil-Furjana ma' ġenb 'Bieb il-Bombi'.

Niftakar tajjeb, ghalkemm jien daqsxejn ta' ġuvnott, u lil Mastru Karm bil-pipe/tubu tal-bronž f'iddejh joffrili sabiex immur miegħu nassistili jwahhal f'posta x-xetru li kien nieqes ma' l-id il-leminija tal- "Granmastru Manoel de Vilhena". U b'hekk jirresti twixxi r-renju li dan il-Granmastru għandu fuq is-subborg tal-Furjana.

Illum wiehed jista' jeżamina u jara t-tiswiġa kif ukoll ma trid tkun taf hafna teknika biex tagħraf il-materjal bejn metall dak originali ta' 270 sena ilu ma' dak preżenti ta' 60 sena ilu. Bl-ingewitħa ta' Mastru Karmenu

Il-Gran Mastru Manoel de Vilhena (1722-1736)

Vassallo reġa' ħoloq mill-ġdid armonija bejn is- 'Subborg tal-Furjana' mal-'Granmastru Manuel de Vilhena' għax reġa' kiseb lura r-renju u għalhekk il-ġieħ tas-sudditi tieghu.

Thomas
BARGAIN PLACE
College Str., Rabat • Tel: 27 452 629

**The Only Shop
For:-
Underwear,
Clothes,
Cleaning Material,
Make Up, Jewellery,
... and much more**

Gun & Cycle Supplier

53, 60 St. Publius Street, Rabat RBT 06, Malta
Tel: +356 2145 4242 Fax: +356 2145 5846
Stockist of: Sporting fire arms, ammunition,
fishing equipment, all types of bicycles, TVs,
car accessories and accepts all kinds of repairs.

Prop. Joe Micallef
www.guncycle.maltanet.net

"Il-Hobż li aħna naqsmu m'huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?"

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

CATACOMBS JEWELLERY

**Fejn issibu l-ikbar varjetà
ta' deheb 18ct u
settijiet tal-brillanti.**

*Prezzijiet huma l-irħas
għax nagħmluhom
aħna stess.*

**9, St Catald Street,
Rabat
MALTA**

Tel: 2145 5178

Trendy Fashion Wear

Nixtiequ nħabbru li għadu kif waslilna stock ġdid għal dan l-istaġun. Għandna sezzjoni li għandha skont ta' 50%. Mela għaddu għand Ozone biex taraw kif jilbsu l-ġuvintur u t-tfal għal dawn iż-żminijiet ta' festi.

**Ozone jixtieq jagħti
I-Festa t-Tajba lil kulħadd.**

58, Main Street, Rabat

Tel: 21 451932

e-mail: ozone@maltanet.net

Offering a wide range of
go live! vodafone

phones with 2 year Warranty

Mobile Phone Repairs
Batteries & Accessories
Pockets & Chargers

- Televisions, TV Cabinets
- Car Stereos, Speakers, Installations
- DVD Rentals
- Cordless Phones, Hi-Fis, DVD Players
- Multiplus Authorised Dealers
- Satellite Systems Sales & Installations
- Gift Vouchers
- Playstation 2, PSP
- Digital Cameras & Accessories
- Car Care Products & Accessories

25, Shepherd Street, Rabat • Tel: 2145 3595

Kappa-Skechers

68B, Main Street, Rabat • Tel: 2145 6550

Programm tal-Festi Solenni ta' Corpus Domini 2007

Il-Ġimħa, 18 ta' Mejju 2007:

Ftuħ tal-Festi

7.30pm Quddiesa tal-ftuh tal-festi fil-Grotta ta' San Pawl, bil-partecipazzjoni tal-Grupp Tiberia Familja. Wara ikla ghall-helpers u l-ħbieb.

Il-Hadd, 27 ta' Mejju 2007

9.00am Quddiesa annwali ta' l-Ewwel Tqarbina għas-subien u l-bniet.

Il-Hadd, 3 ta' Ġunju 2007:

Il-Kanonizzazzjoni ta' Dun ġorg Preca gewwa Ruma

12.00pm Ftuh ufficjali ta' Radju Pawlin 97.2FM.

It-Tlieta, 5 ta' Ġunju 2007

7.15pm Celebrazzjoni Ewkaristika organizzata mill-Kummissjoni Żgħażagħ Parrokkjali.

L-Erbgha, 6 ta' Ġunju 2007:

L-Ewwel Jum tat-Tridu

8.30am Quddiesa bi hsieb qasir fuq l-Ewkaristija. Wara tibda espożizzjoni Ewkaristika sal-quddiesa ta' filghaxija.

9.30am Laqgha Ewkaristika għat-tfal ta' l-iskola.

6.15pm Quddiesa Kantata bl-Għasar. Predikatur Patri Joseph Zahra OP. Innu tat-Tridu u Ċelebrazzjoni Ewkaristika.

8.00pm Wara l-Barka jkun hemm hruq ta' martaletti.

Il-Ħamis, 7 ta' Ġunju 2007:

It-Tieni Jum tat-Tridu

8.30am Quddiesa bi hsieb qasir fuq l-Ewkaristija. Wara tibda espożizzjoni Ewkaristika sal-quddiesa ta' filghaxija.

9.30am Laqgha Ewkaristika għat-tfal ta' l-iskola.

6.15pm Quddiesa Kantata bl-Għasar. Predikatur Patri Joseph Zahra OP. Innu tat-Tridu u Ċelebrazzjoni Ewkaristika.

8.00pm Wara l-Barka jkun hemm hruq ta' martaletti.

Il-Ġimħa, 8 ta' Ġunju 2007:

It-Tielet Jum tat-Tridu

8.30am Quddiesa bi hsieb qasir fuq l-Ewkaristija. Wara tibda espożizzjoni Ewkaristika sal-quddiesa ta' filghaxija.

9.30am Laqgha Ewkaristika għat-tfal ta' l-iskola.

6.15pm Quddiesa Kantata bl-Għasar. Predikatur Patri Joseph Zahra OP. Innu tat-Tridu u Ċelebrazzjoni Ewkaristika.

8.00pm Wara l-Barka jkun hemm hruq ta' martaletti.

8.30pm Festa Familja fuq iz-zuntier tal-knisja. Iku hemm kantanti Maltin u ikel Malti.

Is-Sibt, 9 ta' Ġunju:

Lejlet il-Festa

8.30am Quddiesa bil-kant tat-Te Deum.

9.00am Hruq ta' kaxxa Spanjola u martaletti.

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

- 4.30pm** Quddiesa.
- 5.30pm** Kan. Hon. Anton Gouder PRO Vigarju tad-Djoċesi se jmexxi l-Pussess tal-Kanonku l-ġdid Fr. Louis Farrugia.
- 6.00pm** Tibda quddiesa solenni bl-ghasar u wara Barka Sagralmentali. Imexxi l-Kan. Hon. Anton Gouder PRO Vigarju bis-sehem tal-Kapitlu.
- 8.15pm** Il-Banda Popolari Konti Ruġġieru tallegra t-toroq; Pjazza San Bastjan, Ĝorġ Borg Olivier, il-Kullegg, Santa Marija, San Publju, Konti Ruġġieru, San Frangisk u l-Kbira, b'sett ta' marci brijuži. Il-banda tikkumpanja l-istatwa ta' Kristu tal-Hobża, mill-Każin San Pawl sal-pjazza tal-parroċċa fejn tassisti għat-tluġ tagħha fuq il-pedestall.
- 10.00pm** Spettaklu ta' logħob tan-nar ta' l-ajru.
- 11.00pm** Hruq ta' logħob tan-nar ta' l-art fuq iz-zuntier tal-parroċċa.

Il-Hadd, 10 ta' Ġunju 2007: Solennità tal-Ġisem u d-Demm tal-Mulej

- 7.30am** Quddiesa ghall-benefatturi hajjin.
- 9.00am** Quddiesa Solenni Konċelebrata bis-sehem tal-Kapitlu u l-Kleru tal-Proto-Parroċċa u Kollegġjata. Proċessjoni Solenni bis-Ssmu. Sagament immexxija mill-Viċi-Parroku Kan. Louis Farrugia, b'waqfa fil-knisja ta' San Frangisk.
- 10.00am** Il-Banda Ċittadina Konti Ruġġieru ddoqq Innijiet Sagri waqt il-hruġ u d-dħul tal-proċessjoni, fuq il-palk prinċipali. Wara tagħmel marċi mill-pjazza tal-parroċċa sal-Każin San Pawl.
- 10.30am** Murtali u martaletti jakkumpanjaw il-proċessjoni.
- 6.00pm** Quddiesa Kantata konċelebrata bl-Għasar, u proċessjoni solenni bis-Ssmu Sagament, immexxija minn Mons. Tarcisio Delicata b'waqfiet fil-knejjes ta' Santa Marija ta' Ģesù u Santu Wistin. Celebrazzjoni Ewkaristika.
- 6.00pm** Il-Banda Nicolò Isouard tall-Mosta tibda marċi minn Triq

- 7.15pm** San Frangisk sal-pjazza tal-parroċċa, fejn tilqa' l-hruġ tal-proċessjoni. Wara tesegwixxi programm mużikali fuq il-palk prinċipali.
- 8.00pm** Il-Banda Peace tan-Naxxar tilqa' l-proċessjoni fi Triq San Pawl, wara tesegwixxi programm mużikali fuq il-planċier ta' Triq San Pawl. Wara d-dħul tal-proċessjoni, l-istess banda tagħmel marċi brijuž mill-parroċċa sal-Każin San Pawl.
- Murtali u martaletti jakkumpanjaw il-proċessjoni.

It-Tnejn, 11 ta' Ġunju 2007:

L-Għada tal-Festa

- 6.30pm** Quddiesa ghall-anġjani u l-morda, fil-Proto-Parroċċa u Kollegġjata.

Il-Ġimħa, 15 ta' Ġunju 2007:

Lejla Maltija

- 7.00pm** Bidu għal-Lejla Maltija fuq iz-zuntier tal-parroċċa bis-sehem ta' diversi kantanti popolari. Ikun hemm ikel tradizzjonali Malti.

Is-Sibt, 16 ta' Ġunju 2007:

Lejla Maltija

- 9.00am** Attivitā għat-tfal fuq iz-zuntier tal-parroċċa, miż-Żgħażagh Rabtin Pawlini.
- 7.00pm** Lejla Maltija fuq iz-zuntier tal-parroċċa bis-sehem ta' kantanti popolari. Ikun hemm ikel tradizzjonali Malti.

Festa f'gieħ il-Martirju ta' 2007 l-Appostlu Missierna San Pawl

It-Tnejn, 25 ta' Ġunju 2007:

Hruġ ta' l-Istatwa ta' San Pawl min-Nicċa

- 6.30pm** Quddiesa tal-Komunità Parrokkjali.
Il-Banda Ċittidina Konti Ruġġieru tallegra t-Toroq: Hal Bajjada, Dingli, Żahar, Sant'Agata, San Katald, Bir ir-Riebu, Emanuele Vitale, Santa Rita, pjazza tal-parroċċa, b'sett ta' marci brijuži. Fil-pjazza tilqa' 1-hruġ ta' l-istatwa min-niċċa bid-daqq ta' l-innijiet. Wara l-banda tkompli l-marc sal-kazin. Hruġ ta' l-istatwa titulari ta' l-Appostlu Missierna San Pawl min-niċċa. Ćelebrazzjoni Ewkaristika. Hruq ta' murtali u murgaletti u kaxxa Spanjola.
- 8.00pm**

It-Tlieta, 26 ta' Ġunju 2007:

Jum iż-Żgħażagħ

- 6.30pm** Quddiesa animata miż-Żgħażagħ Rabtin Pawlini, bil-partecipazzjoni tal-Grupp Familja Tiberia.

L-Erbgha, 27 ta' Ġunju 2007:

L-Ewwel Jum tat-Tridu

- 6.15pm** QuddiesaKantatabl-Għasbar. Predikatur Dun Dione Cutajar. Kurunella, Innu tat-Tridu u Ćelebrazzjoni Ewkaristika. Wara l-Barka jkun hemm hruq ta' murgaletti.
- 8.00pm**

Il-Ħamis, 28 ta' Ġunju 2007:

It-Tieni Jum tat-Tridu

- 6.15pm** QuddiesaKantatabl-Għasbar. Predikatur Dun Dione Cutajar. Kurunella, Innu tat-Tridu u Ćelebrazzjoni Ewkaristika. Wara l-Barka jkun hemm hruq ta' murgaletti.
- 8.00pm**
- 8.30pm** Il-Banda Nicolò Isouard tal-Mosta tibda marċi mill-inħawi tan-Nigert u tghaddi minn dawn it-Toroq: Bir ir-Riebu, Pawlu Inguanez, Emanuele Vitale, Santa Rita, pjazza tal-parroċċa, San Pawl, il-Kbira sal-Każin San Pawl.

Il-Ġimħa, 29 ta' Ġunju:

It-Tielet Jum tat-Tridu

- 9.00am** Translazzjoni Solenni tar-Relikwa ta' San Pietru u San Pawl mill-Katidral ta' l-Imdina sal-Kolleġġjata u Proto-Parroċċa ta' San Pawl tar-Rabat. Korteo mill-Knisja ta' San Katald ghall-Kolleġġjata, u cerimonja ta' l-offerti taż-żejt mill-parroċċa ta' Santa Luċija ghall-Grotta ta' San Pawl, bisehem tal-Kavallieri ta' l-Ordni ta' San Ģwann.
- 6.00pm**
- 6.15pm** QuddiesaKantatabl-Għasbar. Predikatur Dun Dione Cutajar. Kurunella, Innu tat-Tridu u Ćelebrazzjoni Ewkaristika.
- 8.00pm** Wara l-Barka jkun hemm hruq ta' murgaletti.
- 8.30pm** Il-Banda Ċittidina Konti Ruġġieru tallegra t-Toroq: Vincenzo Ciappara, San Piju V, Kola Xara, il-Kullegħ, San Publju, Għorg Borg Olivier, San Frangisk u Triq il-Kbira b'sett ta' marci brijuži. Il-banda takkumpanja l-istatwa tal-Konti Ruġġieru sal-pjazza tal-parroċċa fejn tassisti għat-tluu tagħha fuq il-planċier principali.
- 10.00pm** Hruq ta' logħob tan-nar ta' l-ajru.
- 11.30pm** Hruq ta' logħob tan-nar ta' l-art fuq iz-zuntier tal-parroċċa.

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Is-Sibt, 30 ta' Ġunju 2007:***Lejlet il-Festa***

8.30am	Quddiesa bil-kant tat-Te Deum. Hruq ta' murgaletti u kaxxa Spanjola.
9.00am	Xandira diretta fuq ir-Radju Pawlin mill-pjazza tal-parroċċa.
4.30pm	Quddiesa bis-Sagament tal-Magħmudija.
6.30pm	Quddiesa tal-Komunità Parrokkjali.
7.15pm	Hruq ta' salut, kaxxa Spanjola u murgaletti.
7.30pm	Translazzjoni Solenni tar-Relikwija ta' l-Appostlu Missierna San Pawl mis-Santwarju tal-Grotta. Għas-Solenni, <i>Salve Regina</i> u Ċelebrazzjoni Ewkaristika.
9.00pm	Il-Banda Popolari Konti Ruġġieru tallegra t-toroq: Cosmana Navarra, Pjazza San Frangisk, il-Kbira, San Pawl u l-pjazza tal-parroċċa. Matul il-marċ il-banda takkumpanja l-istatwa ta' Missierna San Pawl u tassisti għat-tal-luġħ tagħha fuq il-pedestall, bid-daqq ta' l-innijiet.
9.30pm	Spettaklu ta' logħob tan-nar ta' l-ajru.
11.00pm	Kaxxa infernali tal-kulur: sponsorjata minn M.Z. Investment Ltd. Rabat.
11.30pm	Hruq ta' logħob tan-nar ta' l-art fuq iz-zuntier tal-parroċċa.

Il-Hadd, 1 ta' Lulju 2007:***Jum il-Festa tal-Martirju Glorjuż ta' l-Appostlu Missierna San Pawl***

7.00am	Quddiesa ghall-benefatturi mejtin.
9.00am	Quddiesa Solenni Konċelebrata mmexxija mill-Kapitlu u l-Kleru tal-Proto-Parroċċa u Kollegġjata. Paniġierku minn Dun Antoine Borg.
10.30am	Il-Banda Konti Ruġġieru tallegra t-Toroq: Virtù, Kullegġ, pjazza tal-parroċċa, San Pawl u Triq il-Kbira sal-Każin San Pawl, fost il-briju u kant ta' l-innijiet mir-Rabtin Pawlini.
6.00pm	Quddiesa Kantata Solenni bl-Għasar.
6.30pm	Il-Banda Nazionale La Valette tibda l-marċ tradizzjonali tagħha mit-Toroq: il-Kbira, San Pawl u l-pjazza tal-parroċċa, fejn tilqa' l-hruġ tal-proċessjoni. Wara l-banda tesegwixxi programm mużikali fuq il-palk principali.
7.00pm	Il-Banda San Pawl ta' Hal Safi tibda marċ mill-Pjazza San Duminku tul-Triq ġorg Borg Olivier, San Vincenz

Ferreri, Tal-Virtù u tilqa' l-proċessjoni bl-istatwa ta' San Pawl fi Pjazza San Bastjan. Il-banda tkumpli l-marċ tul-Triq il-Kullegġ, fejn terġa' tilqa' l-proċessjoni. Wara l-banda tkompli bil-marċ sa l-Ark Trijonfali, fejn tesegwixxi programm mużikali fuq il-plancier ta' Triq San Pawl. Il-banda tilqa' l-proċessjoni bid-daqq ta' l-innijiet.

Proċessjoni bl-istatwa titulari ta' l-appostlu missierna San Pawl u r-relikwa tad-driegħ ta' San Pawl immexxija mill-Kan. Onor. Ivan Scicluna mat-Toroq: il-Kullegġ, ġorg Borg Olivier, Konti Ruġġieru, pjazza tal-parroċċa, San Pawl, San Ĝużepp, Pjazza L'Isle Adam, Santu Wistin, Pjazza tas-Saqqajja u l-Kbira sal-parroċċa. Waqt il-hruġ ta' l-istatwa, jinharaq salut, kaxxa infernali, baraxxi u wara murgaletti jakkumpanjaw il-proċessjoni.

Hruq ta' logħob tan-nar ta' l-ajru minn taht is-Saqqajja.

Hruq ta' murtali tal-kulur.

Dħul tal-proċessjoni, kant ta' l-Innu Popolari, Antifona u Ċelebrazzjoni Ewkaristika.

Waqt id-dħul ta' l-istatwa tinharaq kaxxa infernali tal-kulur.

It-Tnejn, 9 ta' Lulju 2007:***Dħul ta' l-Istatwa ta' San Pawl fin-Nicċċa***

6.30pm	Quddiesa ta' radd il-hajr bil-mužika u wara d-dħul ta' l-istatwa titulari ta' San Pawl fin-nicċċa. Jieħdu sehem elementi mill-Banda Konti Ruġġieru u l-kor tal-parroċċa.
8.00pm	<i>Barbecue fil-bitha ta' l-Iskola Primarja Pawlu Xuereb b'riżq il-festi tagħna.</i>

Festa ta' Corpus:

- Il-mužika tkun tas-Surmast Carlo Diacono u titmexxa mill-W.R. ġwann Galea.

Festa ta' San Pawl:

- Il-mužika tat-Tridu tas-Surmast Vincenzo Ciappara u titmexxa mis-Sur Carmel Borg.
- Il-mužika ta' lejlet u nhar il-festa tkun tas-Surmast Carlo Diacono u titmexxa mill-W.R. ġwann Galea.
- Jieħdu sehem il-kor parrokkjali u elementi mill-Banda Konti Ruġġieru.

In-nar kollu ta' l-ajru u dak ta' l-art gie mahdum mid-Dilettanti Rabtin Pawlini fil-Kamra tan-Nar San Pawl Rabat.

Let us take care of one of your Wedding's problems!

FREE DELIVERIES

FARSONS
Wholesalers, of Wines, Spirits and Alcoholic Beverages together with a variety of Snacks, Confectionery, Tobacco Products, Ice, Disposables, Soft Drinks, Mineral Water, Juices and Mixers.

Special Prices for Wedding Receptions, Parties and any other Occasion.

OPENING HOURS:
Mon - Fri: 8.00 am - 7.00 pm
Sat: 8.00 am - 1.00 pm

TA' KARLA *cellars*
WINES • SPIRITS • BEERS • TOBACCO • SNACKS
Cash & Carry
Vincenzo Ciaparra Street, Rabat.
Tel: 21 454 876, 21 459 925 Fax: 21 451 079
email: karla@waldonet.net.mt

Bar tal-Każin San Pawl

għal Drinks u Appetisers ġenwini!!!!

*Il-Barman Edward Tanti
jawgura l-Festa t-Tajba
lir-Rabtin kollha.*

Norganizzaw ukoll ikliet u fenkati

Ikollna wkoll 'live' sports is-sena kollha.

"Il-Hobż li aħna naqsmu m'huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?"

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Address:
Vjal il-Haddiem,
Rabat Malta
Tel: 21456450
Mob: 79728339

www.kvhcomputers.com
admin@kvhcomputers.com

COMPUTER
SALES
& REPAIRS

Maksims Pastizzeria

Orders for parties also accepted.

Pastizzi, timpana,
different pies,
sausage rolls, etc...

St. Rita Street, Rabat.
Mob: 9989 4880, 9928 0318

Smoothline

Health & Beauty Salon

Joanne Galea
International Beauty Therapist (IHBC)

Vjal il-Haddiem, Rabat
Phone: 2145 1831 or 2145 6787

Guinot Treatments • Mary Cohr Treatments •
Dermalogica Treatments • Hydradermie Facials •
Aromatic Facials • Catio-Lift • Microdermabrasion •
Slimming Treatments • Laser Hair Removal •
Aromatherapy Massage • Indian Head Massage •
Electrolysis • Waxing • Eyebrow Tints • Eyelash Tints •
Make-Up for All Occasions • Manicures • Pedicures •
Acrylic Nail Extensions • Nail Art •
Self make-up lessons • Physiotherapist in attendance

GUINOT
dermalogica®
INSTITUT PARIS

Ix-Xbiha fl-Irħam ta' San Pawl

Storja, Simboliżmu u Arti

Sandro Debono

Bla dubju ta' xejn, ix-xbiha antika fl-irħam ta' San Pawl hija l-frott tal-kult u l-qima lejn San Pawl f'dan il-post tant għażiż u qaddis ghall-knisja Maltija. San Pawl miexi 'l quddiem b'pass meqjus u rpużat, jwieżen lilu nnifsu max-xabla li jżomm f'idu x-xellugija. Il-mant twil li hu mistur bih hu miġmugħ mal-hżim tieghu fuq ix-xellug u fuq spalltu minn żewġ trufijiet. Huwa l-Pawlu Missjunarju li jterraq mat-toroq ta' l-iblet tal-bahar mediterran biex iwassal il-kelma tal-fidi, ihejj t-triq ghall-Mulej permezz tal-bxara t-tajba.¹

L-evidenza storika

Ftit hija l-evidenza storika li għandna fuq din ix-xbiha fl-irħam. L-awtur ta' din ix-xbiha fl-irħam jibqa' anonimu. Il-post li kellha tilqa' din ix-xbiha u ż-żmien meta din ix-xbiha ssawwret huma wkoll misturin. Azzopardi jsejjah din l-istatwa - pre-barokka, archaica u manjerista. L-istatwa hi wkoll eqdem mill-faċċata fejn kienet sa ftit tax-xhur ilu; nafu li din il-faċċata tlestit fl-1683.² Madankollu, jiusta' jagħti l-każži li l-istatwa kienet f'idejn il-kappillani tal-grotta qabel din id-data ghalkemm huwa diffiċċi ferm biex wieħed isostni li din kienet tinsab fil-grotta sal-1743.³ Hu fatt li l-istatwa ilha fin-niċċa fil-faċċata tal-knisja ta' l-inqas mill-1736 meta jsemmiha l-isqof Alpheran de Bussan.⁴ Possibilta ohra li jsemmi Azzopardi hi li din l-istatwa setghet kienet fil-grotta qabel ma din ghaddiet f'idejn l-Ordni. Profs. Mario Buhagiar jiddeskriviha bhala l-aktar statwa importanti li għandna Malta fl-istil gotiku tardiv u l-kwalità tajba tax-xogħol tindika kummissjoni ta' ġerti prestiġju.⁵ Jenfasizza l-probabilita li din ix-xbiha kienet proprieta tal-grotta (hawnhekk jaqbel fil-fatt ma' Azzopardi) u li setghet inħadmet minn

Domenico Beccafumi (1486-1551)
San Pawl (c. 1515)
Museo dell'Opera Metropolitana, Siena.

l-injam li kienu jinsabu fil-grotta kienet tabilhaqq biċċa xogħol diffiċċi. Minn numru kbir ta' relikwarji li jissemme f'diversi inventarji illum għandna biss 8 bustijet relikwarji, 4 relikwiji forma ta' dirghajn u erba' ostensorji li fihom kienu probabbilment ingħabru r-relikwiji tal-bustijiet l-ohrajn kollha.⁷ Fl-1660, ftit snin qabel il-kummissjoni ta' l-istatwa fl-irħam li għandna fil-grotta lill-iskultur Cafà, kien gie avviċinat l-iskultur fl-irħam Bartolomeo Bambaci.⁸ Dan l-iskultur iżur il-grotta u jintalab jagħmel xi thejjijiet għal statwa fl-irħam. Jissemma rħam li kien ingħab għal statwa⁹ u aktar minn pittur wieħed li jidher li telgħu fuq xi forma ta' impalkatura għal dan il-ghan.¹⁰ Nafu wkoll li xi rhamijiet ngarru lejn ir-residenza tal-Prijur Fra Luca Bueno iż-żda mhux magħruf x'sar minn dan l-irħam, jekk qatt issawwritx din ix-xbiha ta' San Pawl u l-kwalità ta' l-irħam li tissemma. Is-sekwenza tal-ħlasijiet kif imniżżla fil-kontijiet ta' l-amministrazzjoni wkoll tindika li din l-istatwa madankollu kellha tkun marbuta mal-grotta.¹¹

Fl-istess żminijiet, f'nofs is-seklu sbatax,

Skultur Sqalli. L-istil huwa madankollu kemmxejn diffiċċi biex torbtu ma' data ghaliex kien mifrux hafna.

Hekk kif il-kult Pawlin jerġa jiehu spinta friska fil-bidu tas-seklu sbatax bis-sahha ta' l-Ispanjol Juan Benegas de Cordoba, nsibu l-ewwel referenzi għal statwa ta' San Pawl flimkien ma ohra ta' San Luqa li nhadmu Napli u twasslu l-grotta f'Ottubru 1609.⁶ Dawn iż-żewġ statwi jidher li madankollu kienu nhadmu fl-injam. Fis-snin hamsin tas-seklu sbatax qam l-interess fi statwa fl-irħam; probabbilment flok dik ta' l-injam li kien ġab Benegas minn Napli. L-konservazzjoni ta' l-opri ta'

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

tissawwar xbiha oħra importanti ta' San Pawl li llum tinsab fil-knisja kolleġġjata ta' San Pawl nawfragu fil-belt Valletta, xogħol l-iskultur Melchiore Cafà.¹² San Pawl huwa l-apostlu tal-ġnus, *Doctor Gentium*, li b'idu merfugha 'l fuq jsellem lill-Maltin li laqgħuh b' huġġiega tan-nar li ttaffi l-kesha tal-lejl, il-ġamra mkebbsa mill-qalb li minnha kellha tinbet il-knisja Maltija. L-ġest ta' Pawlu jfakkarna fit-tislima Rumana li l-origini tagħha huwa mistur fiz-żmien.¹³

Aktar tard, fl-1666 Cafà żar il-grotta fejn probabbilment seta' jara l-istatwi ta' San Luqa u San Pawl li kien ġab u kkummissjona Benegas minn Napli. Cafà intaghżel biex jagħmel 'certe statue' u tlett snin wara, fl-1669, waslet minn Ruma l-istatwa ta' San Pawl. L-iskultur kien ilu mejjet sentejn u hidmietu kien intemm mill-iskultur Ercole Ferrata.¹⁴

Hawnhekk ghanda tlett xbihat ta' San Pawl; tnejn minnhom msawrin minn Melchiore Cafà u l-ohra li nafu ftit li xejn fuqha iż-żda li setghet bdiet tinhad dem mill-iskultur ftit li xejn magħruf Alessandro Bambaci.

Simboliżmu - San Pawl u l-valur tal-predikazzjoni

Minn dawn it-tlieta, jew ahjar tnejn, l-aktar xbiha li halliet impatt fuq ir-rappresentazzjonijiet ta' San Pawl f'Malta hija dik li Cafà hadem ghall-knisja kolleġġjata ta' San Pawl Nawfrāju. Fost

Reliev fl-injam ta' San Pawl xogħol ta' awtur mhux magħruf li jinsab f'kollezzjoni privata.

dawn insibu wkoll dik li l-iskultur Giovanni Caruana (?-1809) sawwar lejn tmiem is-seklu tmintax.¹⁵ F'din ix-xbiha l-valur tal-predikazzjoni huwa spjegat bis-sahha tal-ktieb li San Pawl jgħorr f'idejh. Izda l-valur tal-predikazzjoni, l-ġest li bih tithejjha t-triq għall-Mulej, huwa hafna aktar enfasizzat fix-xbiha li Cafà jsawwar ghall-grotta fejn kemm il-ktieb kif ukoll il-ġest tal-predikazzjoni huma msawwra b'mod ċar. L-iskultur juža l-id merfugha 'l fuq li jindika b'mod ċar il-valur tal-predikazzjoni.¹⁶ Din ix-xbiha kienet ukoll ta' spunt għal xbihat ohrajn tal-qaddis, l-aktar fl-inħawi tar-Rabat ghalkemm ma hallietx l-impatt ta' l-istatwa l-ohra u probabbilment aktar bikrija li Cafà hadem ghall-Belt Valletta.

Ix-xbiha antika ta' San Pawl hija wkoll marbuta mal-valur tal-predikazzjoni minkejja li dan hu spjegat biss bis-sahha tas-sejf li l-qaddis jgħorr. Is-Simboliżmu wżaż ifakkarna fl-użu tax-xabla f'bosta xbihat ohrajn ghalkemm is-sejf kien ġeneralment jingarr flimkien mal-ktieb. *Fil-Codex Evangeliorum Melitensis*, manuskritt li nsibu fil-kollezzjoni tal-mużeż tal-Katidral ta' l-Mdina, San Pawl jinsab bilqiegħda fuq tron bix-xabla fuq spallejħ mizmuma f'ido l-lemminja.¹⁷ Din ix-xbiha probabbilment ispirat ukoll il-politiku ta' San Pawl attribwit liċ-ċirku ta' l-artist katalan tas-seklu XV, Louis Borassa.¹⁸ L-istess xbiha nsibuha wkoll f'medalljun tal-ħaġgar li llum jinsab fil-mużeż Wignacourt, fix-xbiha tal-qaddis fil-bieb il-qadim tal-katidral tal-Mdina u ohrajn.¹⁹ Varjant ta' din ix-xbiha nsibuha fil-kappella ta'

Rħamijiet ta' l-istess kwalità li minnu nħadmet l-istatwa ta' San Pawl. Dawn jinsabu (8) fl-ġħatba tat-taraġ tal-grotta u (10) fl-ġħatba ta' l-intrata tal-Palazz Vilhena fl-Imdina.

Bir Miftuh f'kwadru tat-tieni nofs tas-seklu sittax fejn San Pawl jidher bix-xabla fuq spallejħ u b'idu l-leminija fuq sidru.²⁰ Xbiha f'kollezzjoni privata hija l-aktar wahda qrib fil-hsieb lejn l-istatwa antika ta' San Pawl. Nafu ftit li xejn dwar din ix-xbiha mahduma fl-injam u miżbugħha iżda jista' jagħti l-każž li setgħet kienet parti minn xi għamara jew opra fl-injam f'wahda mill-knejjes importanti ta' għażira u setgħet inhadmet lejn il-bidu tas-seklu sittax.

Huwa San Pawl stess li jagħmel użu mill-metaphora tax-xabla biex jiġi jippejha l-qawwa tal-kelma ta' Alla. Niltaqghu ma' referenzi għal dan il-hsieb fil-kitbiet stess ta' San Pawl; fl-ittra lill-Efesin (Kap 6:17), per eżempju, Pawlu jheġġeg lill-Insara biex jilbsu l-elmu tas-Salvazzjoni u jieħdu f'idjhom ix-xabla ta' l-ispirtu li hija l-kelma ta' Alla. Fl-ittra tiegħu lil-Lhud (kap 4 vers 12) jerġa' jtnni li l-kelma ta' Alla hija qawwija u taqta' iżżejjed minn xabla b'żewġ xfafar. L-istess hsieb jerġa' jitqajjem fil-ktieb ta' l-Apokaliissi kap 2 vers 12 fejn il-kliem kien jaqtar daqs sejf b'żewġt ixxfafar. Aktar l-isfel f'vers sittax insibu repetuta l-istess sejha ghall-indiema.

Din mhix għaldaqstant is-sikkina taqta' minn żewġ nahat li nirreferu għaliha fit-tahdit tagħna ta' kuljum. Li kull kif tigi ser tmissek, teffetwak jew aktar minn hekk tweġġgħek. Hijha s-sahħha u l-qawwa tal-kelma ta' Alla li tolqot fil-laham il-haj lil kull min jiftah qalbu u mohħu għaliha. Is-simboliżmu tagħha kien jidher digħi intilef f'nofs is-seklu sbatax; ix-xabla li naraw max-xbiha ta' Cafà għall-Belt Valletta tidher li dahlet wara u torbot iżżejjed mal-martirju permezz tad-dekpitazzjoni jew qtigh irras. Cafà wkoll ma jdaħħal ix-xabla fix-xbiha li huwa hadem għall-grotta u minflok l-enfasi tmur fuq il-ktieb u l-ġest tal-predikazzjoni. Dan kollu jikkonferma li x-xbiha ta' San Pawl hi mahduma fuq l-ikonografija klassika tal-qaddis patrun ta' Malta li kienet mifruxa sewwa lejn l-ahħar taż-żmien nofsani iżda li madankollu setgħet baqgħet tintuża fis-seklu sittax u l-bidu tas-seklu sbatax.

Arti

Mil-lat tekniku l-istatwa toffri spunti nteressanti partikolarmen fil-mod kif l-istatwa hija msawwra; hawnhekk jinhass li dan jista' jkun xogħol mhux mitnum. Il-wiċċi huwa rfinut minn quddiem iżda jħalli l-ġnub u wara nieqsa mid-dettall. L-iskultur jħalli l-ghonq imlahham biex ikun jista' jaħdem u jirfinha s-saqajn għaliex il-vibrazzjonijiet tad-daqqiet ta' l-iskarpell setgħu jaqtgħu r-ras minn postha. Ir-ras mahduma b'immieher prominenti iżda d-dettalji tad-daqqa u l-mudellatura ta' l-ghajnejn ma jagħtux hijel li din kienet mahduma biex tidher minn certu għoli. L-istess il-mudellatura tal-piegi li hija

delikata u b'attenzjoni kważi kemm tindika l-volum tal-figura li hemm taħbi.

Interessanti huwa l-mottiv li sirna nafu bih dan l-ahħar meta l-istatwa tniżżeż minn postha biex tkun restawrata u esibita f'dan il-mużew. Jidher li l-irħama kienet orīginarjament parti minn xi element arkitettoniku bhal nghidu ahna gwarniċa jew arkitrav għaliex jidħru xi weraq ta' l-achantus. Dan jista' jfisser li l-iskultur kien ristrett fil-hidma tiegħu u ma setax jagħti l-volum li xtaq li xbiha tiegħu ta' San Pawl. L-istatwa setgħet inhadmet minn irħam antik li bħalu, jew simili tiegħu għadna naraw fl-inħawi tar-Rabat.

Konklużjoni

L-istatwa hija intimamament marbuta mal-grotta li kienet ghaddiet f'idjejn l-Ordni fil-bidu tas-seklu sbatax bis-sahħha ta' hidmet Juan Benegas. Tiehu spunt mill-ikonografija klassika tal-qaddis li ssawwar l-valur tal-predikazzjoni bl-ghażla tax-xabla. Jidher li huwa xogħol mhux mitnum għal kollo u mahdum minn element arkitettoniku li possibilment ġej mill-perjodu klassiku. Ix-xbiha hija opra ta' l-arti interessanti li nittamaw tnebbahna iżżejjed fuq ġrajietha.

¹ Dwar il-kult Pawlin f'Malta ara awturi varji f'John Azzopardi (Ed.), *The Cult of St Paul in the Christian Churches and in the Maltese Tradition*, Acts of the International Symposium 26-27 June 2006, Malta, 2006.

² Ara J. Azzopardi, 'Melchiorre Cafa's statue of St Paul at St Paul's Grotto, Rabat' f'*Melchiorre Cafa; Maltese Genius of the Roman Baroque*, Midsea Books 2007, 115-116.

³ Ibid. Jidher li din l-informazzjoni hi msawra fuq tradizzjoni orali.

⁴ Ibid.

⁵ Ara M. Buhagiar, *The Late Medieval Art and Architecture of the Maltese Islands*, Fondazzjoni Patrimonju Malti, 2005,

⁶ Ara J. Azzopardi, 'Juan Benegas de Cordoba: l'Eremita che trasferì la Grotta di San Paolo all'Odine Gerolomitano' f'J. Azzopardi, *Acts of the International Symposium*, Malta, 2006, 191-218.

⁷ Ara S. Debono, *Relics and Reliquaries – Eight Reliquary Busts, Four Reliquary Monstrances* f' J. Azzopardi (Ed.), St Paul's Grotto and the Pauline Cult, Exhibition Catalogue, Malta, 2006, 12-13, 31-33.

⁸ Bambaci jidher li kien skultur Palermitan. Twieled għall-habta ta' l-1639 u għaldaqstant kien raġel żaghżugħ ta' l-fuq minn ghoxrin sena meta ġie avviċinat mill-Kollegjali tal-Grotta ta' San Pawl. Fi Frar 1668 Bambaci narawha jassisti lill-Vitale Covati fix-xogħol tal-pilastri Maġġuri ta' San Ģwann u aktar tard, kompla fejn halla Covati. Ara J. Debono, Art and Artisans in St John's and other Churches in the Maltese Islands ca. 1650-1800, Malta, 2005, 38. Hu magħruf li hadem bosta lapidi ta' Kavallieri ta' l-Ordni ta' San Ģwann fl-irħam. Debono, 2005, 43, 45. Hu żżewwieg Malta fl-1670 fejn ha wkoll residenza permanenti. J. Debono, 2005, 44, ft.n. 191. L-informazzjoni dwar l-età ta' Bambaci hi mibniha fuq referenza datata 1679 fejn Bambaci jingħad li kelleu 40 sena. Ara J. Debono, 55, ft.n. 214.

- ⁹ Fil-kontijiet li jikkwota Azopardi nsibu hlas li sar ‘il giorno che si portò il marmo della statua’. Ara Azzopardi f’Xiberras, 2006, 122. Azzopardi madankollu jikteb hekk ‘Two years later in 1660, Mro Bartolomeo Bambagi, a sculptor in marble then active in Malta, together with a painter whose name is not recorded, visited the Grotto to prepare a report on a marble statue. The sculptor and painter were entertained by the Chaplains. Some marbles were brought over to the Grotto and later taken to the residence of Fra Luca Bueno, Grand Prior of the Order (1650-1667; later Bishop of Malta).
- ¹⁰ Skond Dun ġwann l-istess Bartolomeo Bambaci hadem l-armi tal-Granmastru Cottoner. Bartolomeo Bambagio kkummissjonat jipprepara mudell ta’ l-injam tal-kappella ta’ San Pawl lejn 1-1679... fl-istess sena Bambagi nghata l-inkarigu li jiddekor l-kappella kollha bl-injam fi żmien sena ghall-ispīza globali ta’ 1,800 skud fuq disinn ta’ certu kavallier Lefe.
- ¹¹ Fil-kontijiet li jippubblika Azzopardi nsibu dawn il-ħlasijiet – speso il giorno che si portò il marmo della statua; Ara G. Azzopardi, Melchiorre Cafa’s Statue of St Paul at St Paul’s Grotto, Rabat, Malta f’ K. Sciberras (Ed.), Melchiorre Cafa: A Genius of Roman Baroque, Malta, 2006, 122.
- ¹² Dwar l-istawta ta’ Melchiorre Cafa ara K. Sciberras, Roman Baroque Sculpture for the Order of Malta, FPM, 2004, 15; K. Sciberras, 2003, 166-167; K. Sciberras 2006, 4; J. Montagu f’ K. Sciberras 2006, 71.
- ¹³ L-origini tat-tislima Rumana hu mistru fiż-żmien u fitit hu maghruf dwaru. Cafa seta’ kien ukoll influenzat mill-kwadru tal-pittur Matteo Perez d’Aleccio għall-knisja Kollegġjata ta’
- San Pawl Nawfragu (Belt Valletta) fejn l-qaddis jidher b’idu miftuha jfarfar l-lifa minn ma’ idejh.
- ¹⁴ Flimkien ma’ l-istawta waslu wkoll l-irhamijiet ghall-altar tal-grotta. L-ispīza telghet għal 1226 scudi mill-500 li gew miftehma. Ara J. Azzopardi f’K. Sciberras, 2006.
- Jidher li din il-bidla fit-tifsira seħħet lejn tmiem is-seklu sbatax. Fil-ktieb ta’ Thomas Boyle *Some Considerations Touching the Style of Holy Scriptures* (1661) jitqabblu argumenti b’żewġ tifsiriet ma’ armi b’żewġ ixafar; “two-edg’d Weapons ... (that) are as well applicable to the service of Falsehood, as of Truth.”
- ¹⁵ Ara J. Azzopardi, ‘L-Istatwa ta’ San Pawl’ fi Il-Festi Tagħna, Rabat, 1977; J. Debono, Il-Vara Titulari ta’ San Pawl u l-Iskultur Tagħha fi Il-Festi Tagħna, Rabat, no. 30, 2006, 9-15.
- ¹⁶ Dwar il-valur tal-predikazzjoni ara S. Debono, *In Atto di Predicare – Xbihatek u l-Kult tiegħek fiz-Żejtun tas-Seklu Tmintax* f’Għaqda Mužikali Beland, 2006.
- ¹⁷ Il-Codex huwa manuskritt illuminat li x’aktarx inhadem fi Sqallija meta din kienet taht in-Normanni. Huwa fost l-eqdem opri ta’ l-arti li għandu l-Katidral ta’ l-Imdina. Ara M. Buhagiar, 2006, 32-34.
- ¹⁸ Dwar il-polittiku tal-Katidral ta’ l-Imdina ara M. Buhagiar, 2006, 219-226.
- ¹⁹ Dwar dawn ix-xogħlijiet ara M. Buhagiar, 2006, 30, 144. L-awtur jirrferi wkoll għal xbihat ohra ta’ San Pawl li jsegwu din l-ikonografija.
- ²⁰ Dwar dan il-kwadru ara M. Buhagiar, 2006, 204.

RESIDENTIAL

Gozo

UPWARD DOOR SYSTEMS LTD. (UDS)
GARAGE DOORS / SERVICE / INSTALLATION / PARTS

UDS Malta's Leading Garage Door Fabricator
Upward Door Systems Ltd Distributor of Upwardor Corporation products of Canada, leading garage door manufacturers in North America.

COMMERCIAL

MOST ADVANCED UP & OVER GARAGE DOORS
RESIDENTIAL, INDUSTRIAL & COMMERCIAL

INDUSTRIAL ESTATE, XEWKJJA, VCT 110 GOZO, MALTA, EUROPE
TEL: 356 - 2156 4456 , FAX: 356 - 2156 4457
MOB: 356 - 9942 7391 E-mail: uds@maltanet.net

UPWARDOR

L-Istorja tal-Banda Konti Ruġġieru bl-Istandardi u l-Bandalori tagħha

kitba ta' Aristarco Cefai

Attrazzjonijiet principali li nsibu jżejnu s-swali tal-Każin San Pawl u li ghalkemm huma kollha kuluri mhux dejjem għarafna nagħtu każzhom jew napprezzawhom huma l-istandardi u l-bandalori. Dawn minnhom nfushom jagħtu identità lill-Banda Konti Ruġġieru u jfakkru xi avveniment specjalisti bhal programm mużikali, servizz lis-socjetà ċivili, żjara ta' xi persuna distinta jew mawra tal-Banda Konti Ruġġieru gewwa rahal jew pajjiż partikolari.

L-iskop ta' dan l-artiklu huwa li mmorru lura fiż-żmien sabiex madwar dawn l-istandardi u bandalori naraw kif issawwret l-Istorja tal-Banda Konti Ruġġieru. It-tagħrif miġbur se jurina x'tifsira għandhom jew xi jfakkru l-istandardi u l-bandalori eżistenti, u ppruvajna wkoll nfittxu permezz ta' manuskriti antiki dwar il-Banda u minn ritratti antiki dwar oħrajn li għal xi raġuni jew oħra m'għandhomx jinstabu fil-Każin San Pawl. L-awtur ta' dan l-artiklu, li ilu midħla tal-Banda Konti ruġġieru għal dawn l-ahħar 33 sena qed jgħib tant memorji ukoll meta bhala tfal konna nkunu kmieni l-Każin San Pawl fil-ġranet tal-festi tagħna sabiex nkunu nistghu nerfghu standard waqt il-marċi. Permezz ta' din il-kitba wkoll nsemmu lil dawk l-ammiraturi u membri ta' l-istess Soċjetà li rregħalaw, hadmu, rrestawraw u kienu responsabbi sabiex dawn l-opri baqghu miżmuma sal-lum.

L-ewwel uniformi u l-ewwel arma tal-Banda Konti Ruġġieru

Sabiex nagħrfu ahjar iż-żmien li fihom twaqqfu l-ghaqdiet mużikali kif nafuhom illum rrudu nżommu f'mohħna li ghall-ewwel il-baned ma kellhomx isem għal xi persunagg jew qaddis kif għandhom illum. Il-baned kieno jintgħarfu jew mill-isem ta' belthom jew rahalhom, jew mil-laqam jew isem tas-surma direktur tagħhom. Hekk per eżempju ż-żewġ baned tar-Rabat nafu li fis-snini sebghin tas-seklu dsatax kieno magħrufa mill-isem tas-surmastrijet diretturi tagħhom.¹ Donnu l-ewwel baned li saru eċċeżżjoni għal dan kieni l-baned tal-Belt Valletta, li sa mit-twaqqif tagħhom fl-1874 hadu l-isem ta' La Vallette u La Stella.

L-ewwel referenza ghall-isem tal-Banda Konti Ruġġieru tmur għas-sena 1881 meta għal Festa ta' Corpus Domini ta' l-imsemmija sena għet mżanżna l-ewwel uniformi bajda tas-Sajf u ġew mogħtija l-ewwel żewġ standardi min-Nobbli Sinjuri Francesco u Pasquale dei Conti Manduca, **wieħed ta' Malta u l-ieħor tal-Konti Ruġġieru**. In-Nobbli dei Conti Manduca kienu ammiraturi ta' l-istess Banda u s-Sur Francesco kien għal xi żmien ukoll jifforma parti mill-Kumitati aktar tard fis-snini disghin tas-seklu dsatax.²

Interessanti nippruvaw naraw kif kien rappreżentat l-istandard tal-Konti Ruġġieru, jiġifieri jekk kienx digħi bil-kaxxi bojod u homor jew inkella kien bl-arma ta' l-Art Mqaddsa fi sfond abjad. Qiegħed nghid dan kollu għall-fatt illi l-Konti Ruġġieru kien dejjem meqjus mill-Maltin li kien huwa li heles lil Malta mis-Seraċini u għaldaqstant kien meqjus bhala difensur tal-fidji Nisranija. Kien ukoll meqjus, u dan qiegħed jiġi kkonfermat mill-istoriċi ta' żmienna, li l-ewwel kruċjati sabiex jehilsu l-Art Mqaddsa minn idejn il-Musulmani setgħu bdew min-Normanni.³ Minn programmi antiki tal-Banda, u minn bosta ritratti li juru l-armar u bnadar fit-toroq tar-Rabat għall-Festi Principali u Titulari li jehduna għas-sen u għad-did u tħalli. Minn u bissi kienet tintħi kieni l-ewwel uniformi u l-istandardi għal-konti Ruġġieru biex minn idher kieni l-ewwel.

Standard antik tal-Banda Konti Ruġġieru bi sfond abjad bl-istemma ta' L-Art Mqaddsa.

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Mill-banda l-ohra tajjeb ninnutaw li meta fl-1885 l-pittur famuż Malti Gużeppi Cali ppreżenta lill-Każin San Pawl il-pittura ċelebri tiegħu tal-Konti Ruġġieru, il-Konti Normann jidher bil-bandiera bil-kaxxi bojod u humor.

Prezentazzjoni ta' l-ewwel Union Jack

Wara s-suċċess tal-Festi li saru tad-disa' centinarju mill-miġja tal-Konti Ruġġieru f'Malta fl-1890,⁴ is-soċi tal-Każin San Pawl kienu talbu sabiex ta' kull sena jibqghu jfakkru din il-ġrajja permezz ta' festa Nazzjonali. Skond kif naqraw fil-ġurnali ta' dak iż-żmien, din it-talba ġiet maqlugħha permezz tas-Sur Pawlu Falzon.⁵ Is-Sur Falzon kien President tal-banda Konti Ruġġieru bejn 1-1880 u 1-1885 u f'dan iż-żmien kien Segretarju. Ghall-festa ta' l-1891 fil-fatt huwa rregala l-ewwel Union Jack.⁶

Programm bl-istemma ta' L-Art Mqaddsa li l-Banda Konti Ruġġieru esegwiet fi Pjazza Saqqajja f'Settembru, 1894 sabiex tiċċeļebra I-Festa Nazzjonali lill-Konti Ruġġieru.

Jidher ukoll li s-Sur Falzon kien ukoll ippreżenta lill-Banda Konti Ruġġieru **standard iehor ta' Malta** ftit qabel il-Festa ta' Corpus Domini tas-sena 1892.⁷ Dakinhar ukoll is-Sur Mallia Tabone kien ppreżenta **standard sabiħ bil-kuluri tal-Qdusija Tieghu l-Papa**. F'dan iż-żmien tidher li digħi kienet użanza li l-istandardi tal-banda johorġu ma' l-istess Banda meta din tkun qieghda timmarċja fit-toroq.

Festa ta' rikonoxximent f'gieħi is-Surmast Direttur Antonio Epifano Agius fl-1907

Nhar il-Hadd, 27 ta' Dicembru 1907 fil-Każin San Pawl il-Konti Giovanni Messina u l-Baruni Massimiljanu Von Tucher, President Onorarju u President rispettivament tas-Soċjetà San Pawl Banda Konti Ruġġieru, ppreżentaw standard kull wieħed lis-Surmast Direttur tal-Banda Antonio Epifanio Aguis bhala apprezzament għax-xogħol li kien qed jagħmel ghall-Banda Konti Ruġġieru. Dakinhar is-Soċjetà kienet qieghda tospita lir-Reverendu Kappillan Dun Carmelo Sammut bhala parti mill-Festi tal-Pussess tiegħu bhala Kappillan

ġdid tar-Rabat. Mir-referenza li għandna ta' din il-festa ma nafux eż-żi li kien dawn **iż-żewġ standardi** ghalkemm wieħed minnhom fl-opinjoni tiegħi seta' kien dak tar-Religjon.⁸

F'din l-okkażjoni msemmija l-Banda Konti Ruġġieru laqgħet lill-Kappillan bid-daqqa ta' L-Innu tal-Papa. Eż-żi wara l-Konti Messina għamel diskors ta' merħba lill-Kappillan Sammut. Wara nofsinhar imbagħad il-Banda esegwiet programm mužikali u waqt l-intervall ġiet ppreżentata b'diversi rigali fosthom: koppa tal-fidda mill-kljenenti tar-Royal Saloon, ornament tal-fidda għas-sala mill-kumpanija drammatika 'Unione', arloġġ tal-metall mis-Soċjetà drammatika 'Amore', liżżeen tal-ward mill-kunitat tat-tejatra La Vittoria u żewgt inkwadri ghall-Kappella mill-Konti Messina. Is-Surmast Direttur Agius kien ukoll mogħi bakketta nterżjata tal-fidda mill-proprietarju tal-lukanda Point de Vue.

Il-Qniepen tal-Proto-Parroċċa ta' San Pawl u l-Kungress Ewkaristiku Internazzjonali ta' l-1913

Nhar 1-15 ta' Ottubru 1911 fir-Rabat kienu qed isiru festi kbar sabiex ifakkru il-miġja tal-qniepen il-ġoddha ghall-Proto-Parroċċa ta' San Pawl, liema qniepen inhadmu gewwa l-funderija Daciano Colbachini ta' Padova. Ma setax jonqos li l-Banda Konti Ruġġieru tesegwixxi programmi mužikali għal din l-okkażjoni. Minn ritratti ta' din l-okkażjoni naraw il-Banda Konti Ruġġieru ddoqq fuq palk armat f'nofs iz-zuntier **bl-istandardi ta' Malta u dak Irjali** fuq il-palk filwaqt illi ma trofew tal-hadid naraw **l-istandardi tas-Sagament, il-Union Jack, tal-Konti Ruġġieru bil-kaxxi bojod u humor, ta' Malta u dak tal-Papa**.⁹ Ta' min jinnota li din hija l-ewwel darba li niltaqgħu ma' l-istandard ahmar bl-isfera tas-Sagament fin-nofs.

Il-Banda Konti Ruġġieru tesegwixxi programmu mužikali fuq iz-zuntier tal-Proto-Parroċċa ta' San Pawl dakinhar tat-tberik tal-Qniepen fl-1911. Jidħru l-istandardi ta' Malta u dak Rjal filwaqt li fuq trofrew fuq il-lemin isfel jidħru l-istandardi Union Jack, tal-Konti Ruġġieru, tas-Sagament, ta' Malta u tal-Papa.

Il-Banda Konti Ruġġieru tilqa' lill-Isqfijiet Emard u Vasconcellos fil-Pjazza tal-Proto-Parroċċa ta' San Pawl għall-okkażjoni tal-Kungress Ewkaristiku Internazzjonali fl-1913. Tidher il-bandalora bl-istemma tas-Sagament.

Dawn l-istess standardi, flimkien ma' bandalora li l-istemma tagħha sfortunatament ma nistghux nidentifikaw, jidħru li kienu nhargu wkoll nhar it-Tnejen 28 ta' April 1913 meta l-Banda Konti Ruġġieru waslet lill-Isqfijiet Emard u Vasconcellos minn Pjazza Saqqajja sal-Pjazza tal-Proto-Parroċċa ta' San Pawl fil-qalba tar-Rabat wara l-gheluq tal-Kungress Ewkaristiku Internazzjonali. Dakinhar kien sar pellegrinagg internazzjonali għal Grotta Mqaddsa ta' San Pawl.¹⁰

Il-Bandalori tal-Gvernatur Leslie Rundle u l-Arcisqof Mauro Caruana

Fi żmien is-Surmast Direttur Antonio Epifano Agius (1902-1920) u l-President il-Baruni Massimiljanu von Tucher (1893-1914), l-Banda Konti Ruġġieru kienet tigi mistiedna sabiex ddoqq waqt il-Garden Parties li l-Gvernatur ta' Malta Sir Leslie Rundle kien jagħti ġewwa l-Palazz Verdala fil-Buskett. Sabiex juri l-gratitudni lejn l-Banda Konti Ruġġieru u bhala awgurju għas-sena l-goda, f'Jannar ta' 1915 huwa ppreżenta **bandalora bl-istemma tiegħu** lill-istess Banda Rabtija.¹¹ Dan il-Gvernatur kien ukoll għoġbu jaċċetta li jkun Patrun għal ghomru tas-Soċjetà. Il-Banda Konti Ruggieru fil-fatt kienet marret ddoqq ġewwa l-Belt Valletta bhala l-ahhar tislima lil dan il-Gvernatur meta dan ħalla Malta fit-12 ta' Frar 1915. Dakinhar daqqet il-God Save the King u Good Passage.¹²

F'April ta' l-istess sena, 1915, il-Banda Konti Ruġġieru kienet hadet sehem fil-Festi ta' l-Ingress ta' l-Arcisqof Mauro Caruana fl-Imdina. Bejn it-18 u d-19 ta' April il-Banda Ċittadina Konti Ruġġieru daqqet tliet programmi fir-Rabat u fl-Imdina.¹³ Hawn taht qed nikkwotaw wieħed mill-programmi li esegwiet il-Banda fi Pjazza San Pawl fl-Imdina kif ukoll qed nirreferu għal preżentazzjoni ġewwa Pjazza Saqqajja fir-Rabat tal-Bandalora bl-istemma ta' l-Arcisqof.

Programma Musicale
Da eseguirsi dalla Filarmonica Cittadina
Conte Ruggiero

Di Rabato in occasione del solenne ingresso
S.Ecc. R.ma Mons. Arc. Vesc.

Dom. Mauro Caruana
O.S.B.; G.C.S.J
Nella Cattedrale

Domenica 18 Aprile ore 5 p.m.
S.Ecc. Rma. Presenterà alla detta
Società uno standardo in Piazza Sakkaja

Ore 8.30 Piazza San Paolo Notabile

Marcia Militare	Bristol	Carlini
Pezzi Scelti	Faust	Gounod
Inno a voci puerili	Omaggio al Pastore	Aguis
	(Prenderanno parte: A Teuma Castelletti ed altri ragazzi e ragazze)	
Reverie	La Voix des Cloches	Luigini
Inno	Conte Ruggiero	Agius
	Dio Salvi il Re	

L-istandard ahmar bl-istemma tal-Konti Ruġġieru

Standard verament rikk u sabih u li għadu miżimum b'tant għoġża fil-Każin San Pawl huwa **l-istandard ahmar bl-istemma tal-Konti Ruġġieru**. Ghalkemm ma nafux kif u fejn sar, mill-minuti tal-laqha tal-Kumitat ta' nhar it-Tnejn 17 ta' Jannar 1916 ġie deċiż li l-istandard il-ġdid tal-Banda kellu jiġi ppreżentat mis-Sur Edward Ganado lill-istess Banda wara l-programm mužikali li kellu jiġi esegwit nhar it-Tlieta, 25 ta' Jannar 1916 festa tal-Konverżjoni ta' San Pawl fi Pjazza Saqqajja.¹⁴ Wara dan l-istess programm mužikali kellha tingħata ikla fil-Każin San Pawl. Is-Sur Edward

Il-Banda Konti Ruġġieru fl-1916 mas-Surmast Antonio E. Aguis. Jidħru l-bandalori tal-Gvernatur Sir Leslie Rundle u ta' l-Isqof Mauro Caruana O.S.B. Fuq il-lemin jidher il-Bandist Ĝużeppi Cefai bl-istandard Ahmar bl-istemma tal-Konti Ruġġieru. Jidħru wkoll l-istandardi tal-Papa Piju X, tar-Reliġjon, il-Union Jack, ta' Malta u dak Taljan.

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Ganado kien għal bosta snin membru fil-kumitat. Għal xi raguni dan l-istandard ma ġiex preżentat fid-data msemmija iż-żda aktar tard fl-istess sena, 1916. Skond tagħrif mgħoddi lili minn membri tal-familja Cefai l-Istandard l-ahmar kien ġie mbierek mill-istess Arcisqof Mauro Caruana fil-kista Proto-Parrokkjali ta' San Pawl tar-Rabat meta għamel l-ewwel Vista Pastorali. Il-bandist li żamm l-istandard fuq il-presbiterju waqt li qed jiġi mbierek mill-Arcisqof Caruana kien Ġużeppi Cefai (in-nannu ta' l-awtur).¹⁵

Fir-ritratt tal-Banda Konti Ruggieru bl-uniformi tax-xitwa mehud fl-1916 jidhru hafna mill-istandardi li digà tkellimna dwarhom.

L-istandardi tal-Banda kienu xi haġa ferm importanti u milli jidher kull meta l-Banda Konti Ruggieru kienet tkun mistiedna ddoqq f'xi okkażjoni barra r-Rabat kienet tieħu aktar minn standard wieħed. Hekk naqraw mis-seduta tal-kumitat ta' nhar it-Tlieta, 15 ta' Awissu 1916 fejn ġie deċiż li l-Banda kellha tnizzel erba' standardi għas-servizz mużikali li kellha tagħmel dakinhar stess ghall-Festa ta' Santa Marija gewwa l-Mosta.¹⁵

Is-Socjetà ‘Mutuo Soccorso Conte Ruggiero’

Fis-seduta tal-Kumitat tas-Socjetà Mutuo Soccorso li nżammet nhar it-28 ta' Awissu 1917 ġie deċiż li għandha ssir **bandalora ta' l-istess Socjetà**, u għal dan il-ghan ġiet maħtura kummissjoni komposta mis-Sinjuri Ġużeppi Borg, Carlo Scicluna u Ġużeppi Bartoli, biex flimkien jiġibru l-flus meħtieġa kif ukoll jistħarrgu dwar l-ghamla tagħha. In-Nutar Francesco Catania ha l-inkarigu li jagħmel hu stess id-disinn ta' din il-Bandalora, filwaqt li l-hjata u ornamenti ohra ġew magħmula mis-Sur Ġużeppi Busuttil (tal-miżżewwiegħ) li dak iż-żmien kien kuratur tal-Każin. Ir-rakkmu nhadem għand is-Sorijiet ta' Fra Diegu l-Hamrun. Din il-bandalora ġiet ipprezentata mill-Gvernatur

Il-Korteo mill-Kolleġġjata tar-Rabat sal-Każin San Pawl wara l-Pontifikal għall-okkażjoni tal-Ħamsin Anniversarju tas-Socjetà Mutuo Soccorso Conte Ruggiero f'Ġunju ta' 1967.

ta' Malta, Field Marshal Lord Methuen nhar il-Hamis tal-Festa ta' Corpus Domini tas-sena 1918. F'seduta li saret fis-16 ta' Ĝunju 1918, il-Gvenatur Lord Methuen ġie maħturi President Onorarju tas-Socjetà Mutuo Soccorso, kariga li Lord Methuen accetta bl-akbar pjacir. L-ewwel dehra ta' din il-Bandalora fil-pubbliku kienet f'Ottubru 1919 meta miet Ġużeppi Borg fil-fjur ta' hajtu. Ġużeppi Borg kien il-promotur ghall-holqien tas-Socjetà Mutuo Soccorso u kien l-istess bniedem li tant thabat biex issir il-Bandalora msemmija.¹⁶

L-ahħar darba li din il-Bandalora ħarget fil-pubbliku kien fl-1967, fil-festi li saru mill-Każin San Pawl sabiex jitfakkar gheluq il-hamsin mit-twaqqif ta' l-istess Società Mutuo Soccorso Conte Ruggiero.

Il-Bandalora tas-Sagament miġjuba minn Rheims

Għall-festa pricipali ta' Corpus Domini tas-sena 1919 il-bandist Pawlu Debattaista ppreżenta lis-Socjetà San Pawl Banda Konti Ruggieru **bandalora bis-simboli ta' l-Ewkaristija** miġjuba minnu minn Rheims. Din il-bandalora tixhed l-imhabba li dan il-bandist kellu għaċ-Ċirkolu San Pawl u l-Banda Konti Ruggieru.¹⁷

Din il-bandalora, biex nghidu hekk, ġabett fit-tmiem era ta' ghaxar snin li matulhom ġew mogħtija bosta bandalori kbar lill-Banda Konti Ruggieru. Ghalkemm qed nghidu hekk però fil-marċ tas-siegha ta' lejliet il-Festa ta' Corpus Domini fis-snin għoxrin tas-seklu l-iehor kif jixħdu bosta ritratti, naraw bandalora ta' daqs medja fuq wara tal-Banda Konti Ruggieru bl-istemma tas-Sagament. Fil-fatt ġewwa l-Każin San Pawl għadna naraw bandalora bhal din.

Bandalora ohra kienet ġiet mogħtija lill-Banda Konti Ruggieru mis-Sinjura Marianna Abela (omm in-Nutar Sammy Abela) meta din irritornat Malta mill-Australja lejn l-ahħar tas-snin erbghin. Din

Il-Banda Konti Ruggieru waqt il-marċ tas-siegha lejliet il-festa tal-Corpus Domini fis-snin għoxrin tas-seklu għoxrin. Jidħru diversi standardi fosthom dak tal-Papa bl-istemma ta' Piju X.

*Il-Bandalora mogħtija
lis-Socjetà San Pawl
Banda Ruġġieru mis-
Sinjura Marianna Abela
li ġiebet magħha minn
Sydney, l-Australja.*

il-bandala għandha miktub b'ittri tad-deheb ‘International Eucharistic Congress, Sydney 1928’ fuq sfond il-bandiera Maltija bil-kuluri abjad u ahmar.

L-Ingress Solenni fl-Imdina ta’ l-Arċisqof Mikiel Gonzi

Nhar il-Hadd, 21 ta’ Mejju 1944 hekk kif wasal ir-Rabat għal habta tat-tmienja ta’ fil-ghaxija, propju fi Pjazza Saqqajja l-Arċisqof Mikiel Gonzi kif kienet it-tradizzjoni u kif kien għamel l-Arċisqof Mauro Caruana ppreżenta standard żgħir bil-kuluri tal-Papa ifsar u abjad u bl-arma tieghu stess lill-Banda Konti Ruġġieru. Dan l-istandard kien ġie ppreżentat lill-President tal-Banda l-Wisq Nobbli Konti Edward Sant Fournier. Wara din iċ-ċeremonja iż-żewġ baned Konti Ruġġieru u l’Isle Adam akkumpanjaw il-korteo bl-Arċisqof sal-Kunvent ta’ San Duminku fejn kelli jgħadde l-lejl. Dan l-istandard għandna nistgħu naraw fil-Kappella tal-Każin San Pawl li hija ddedikata lill-Madonna taht it-titlu tal-Bon Kunsill.¹⁸

Jekk qed insemmu l-Kappella tal-Każin u lill-Madonna tajjeb insemmu standard iehor li nsibu f’din il-Kappella. Qiegħed nirreferri għal dak **tal-Madonna tas-Sahha**. Dan l-istandard huwa abjad b’faxx ċelest u bin-Nome di Maria fin-nofs bil-kitba Madonna tas-Sahha. Ghalkemm ma nafux meta ġie rregalat, dan l-istandard niftakru johroġ mal-Banda Konti Ruġġieru meta din iddoqq ta’ kull sena fil-

L-Arċisqof Mikiel Gonzi jippreżenta l-istandard bil-kuluri tal-Papa bl-istemma tiegħi dakħar ta’ l-Ingress fil-Katidral ta’ l-Imdina f’Mejju ta’ l-1944 lill-President tal-Banda Konti Ruġġieru n-Nobbli Konti Edward Sant Fournier.

Festa tal-Madonna tas-Sahha li tiġi cċelebrata kull Ottubru. Għall-istorja rridu nghidu wkoll li l-Banda Konti Ruġġieru kienet hadet sehem shih fil-festi ta’ l-inkurunazzjoni tal-Madonna tas-Sahha li saru bejn il-31 ta’ Marzu u t-2 ta’ April ta’ l-1948.¹⁹

Il-Pjanċier tal-Banda Konti Ruġġieru

Meta nhar il-Hadd, 7 ta’ Mejju 1950 il-Banda Konti Ruġġieru esegwiet l-ewwel programm mužikali fuq il-pjanċier il-ġdid li kien għadu kif ġie inawgurat, mir-ritratt insibu li fost **l-istandardi preżenti kien hemm dak ta’ San Pawl blu bl-istilel bojod u bl-arma Pawlina fin-nofs**. L-istandard ta’ Malta kellu l-George Cross kulur tal-fidda fuq sfond blu skur. Naraw ukoll l-istandardi ta’ l-Union Jack, tal-Konti Ruġġieru tal-kaxxi bojod u horor, dak tal-Papa bl-arma ta’ Piju X, l-istandard ahmar bl-istemma tal-Konti Ruġġieru, dak tar-Religjon kif ukoll iehor kollu ahmar bl-istemma fin-nofs. Dan ta’ l-ahhar ghalkemm mhux daqshekk čar jista’ jkun dak **bl-istemma tan-Nobbli Cosmana Navarra**, liema standard għandna nistgħu naraw fil-Kažin San Pawl maġenb dak **ahmar bl-istemma tal-Granmastru Wignacourt**.

Il-Pjanċier tal-Banda Konti Ruġġieru bl-istandardi tagħha waqt il-programm mužikali f’Mejju ta’ l-1950.

Dawn l-ahhar zewġ standardi juru biċ-ċar ir-rabta storika tal-Banda Konti Ruġġieru mal-Knisja Kollegjata u Proto-Parroċċa ta’ San Pawl tar-Rabat. Cosmana Navarra kienet il-fondatriċi tal-bini tal-knisja ta’ San Pawl tar-Rabat filwaqt illi l-Granmastru Alof de Wignacourt kien il-fundatur tal-kullegg tal-Kappillani li kienu jiffunzjonaw fil-Grotta ta’ San Pawl.

*L-istandard ahmar
bl-istemma tan-Nobbli Cosmana
Navarra benefattiċi
tal-Knisja ta’ San
Pawl tar-Rabat.*

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

L-istandard aħmar bl-istemma tal-Granmastru Alof de Wignacourt fundatur tal-Kullegġ tal-Kappillani tal-Grotta ta' San Pawl.

L-istandard ta' l-Imġarr

Il-popolarità li minn dejjem kienet tgawdi l-Banda Konti Ruġġieru waslitha sabiex tkun mistiedna għal-ghexieren ta' snin ghall-festa ta' Santa Marija fl-Imġarr, Malta. Fil-fatt il-Banda Konti Ruġġieru kull l-ewwel Sibt u Hadd fuq il-15 ta' Awissu kienet tesegwixxi programmi mużikali f'Had-Dingli (is-Sibt) u fl-Imġarr (il-Hadd). Għaldaqstant fl-1953 proprju f'għeluq il-25 sena minn meta il-Banda kienet dahlet ġewwa l-Imġarr, il-Kappillan, aktar tard Monsinjur, Dun Edgar Salamone f'isem innies ta' l-istess rahal ppreżenta **standard bil-kuluri isfar, blu u aħmar bl-arma ta' l-Imġarr fin-nofs**. Kien il-Hadd, 23 ta' Awissu 1953 fejn il-Banda Konti Ruġġieru kienet esegwiet dan il-programm mużikali taht id-direzzjoni tas-Surmast Vincenzo Ciappara.²⁰

Inno	Pontificio	Gounod
Sinfonia	Nabucco	Verdi
Marcia Sinfonica	Empire Unity	Ciappara
Inno	Corpus Christi	Miruzzi
Inno	Conte Ruggiero	Vitaliti
Inno	Malti	
God Save the Queen		

Dan l-istandard miżimum ukoll fil-Kappella tal-Każin San Pawl, minħabba li sa ċertu punt huwa wkoll standard Marjan, kien reġa' ttieħed mill-Banda Konti Ruġġieru meta esegwiet programmi mużikali fl-Imġarr fl-1995 u fl-1996.

Monsinjur Edgar Salamone li kien Kappillan tal-Parroċċa ta' l-Imġarr fi żmien li l-Banda Konti Ruġġieru kienet tesegwixxi programmi mużikali għall-Festa ta' Santa Marija.

Il-Marcijiet 'alla Veneziana'

Wahda mill-karatteristici ta' l-istandardi u bandalori fil-marcijiet hija bla dubju ta' xejn l-element ta' briju u atmosfera ta' ferħ li joholqu. Propriju fl-1954 twaqqfet l-għaqda taż-Żgħażagh Rabtin Pawlin li fost l-ghanijiet tagħha nsibu l-briju li għandu jinholoq waqt il-marcijiet tal-Banda Konti Ruġġieru. Kieno jsiru l-marcijiet 'alla Veneziana' b'bosta fanali, bnadar u għamar iehor ta' briju. Kien proprju fl-1957 fejn iż-Żgħażagh Rabtin Pawlini għamlu **bandalora bil-figura ta' l-Appostlu Missierna San Pawl** sabiex tinhareg waqt il-marcijiet tal-festi.²¹ Tajjeb isemmu li kieno bosta dawk il-partitarji Pawlini li kkupjaw din l-idea u għamlu huma wkoll bandalori bhal din sabiex tingarr mit-tfal tagħhom u b'hekk ikompli jiżdied il-briju.

L-istandard ta' l-Irish

Fost l-għaqdiet tejatrali li kien hawn fir-Rabat, ghall-habta tas-snin hamsin tas-seklu l-iehor insibu dik magħrufa bhal ta' l-IRISH. Ghalkemm tidher li damet għal ftit taż-żmien xorta nstab li l-membri tagħha kieno rreglaw **standard aħdar bl-arma ta' l-Irlanda**.²²

L-Ambaxxatur ta' l-Istati Uniti ta' l-Amerika George J. Feldman jippreżenta l-istandard Amerikan lill-President Emeritus Publius Farrugia fl-1966.

L-istandard Amerikan

Nhar il-11 ta' Ġunju 1966 l-Ambaxxatur ta' l-Istati Uniti ta' l-Amerika għal Malta, l-Eċċellenza Tieghu George J. Feldman żar il-każin San Pawl. Dakinhar huwa ppreżenta l-istandard Amerikan lill-istess Każin, proprju lill-President is-Sur Publius Farrugia.

Il-festi Ċentinarji tal-Banda Konti Ruġġieru

Is-sena 1969 kienet sena importanti hafna għall-Banda Konti Ruġġieru ghaliex kienet is-sena fejn fiha ġie mfakkar l-ewwel centinarju mit-twaqqif

Programm Mużikali mill-Banda Konti Ruġgieru għall-okkażjoni tal-Festi Ċentinarji f'liema okkażjoni gie rregalat l-istandard tal-Konti Ruġgieru bil-gallun tad-deheb li juri s-snin 1869 - 1969.

tal-Banda. Għaldaqstant il-Kumitat ta' dak iż-żmien kien hejja programm ta' festi speċjali u fost it-tifkriet ta' dan l-avveniment kien gie magħmlu standard ġdid bil-kaxxi bojod u homor tal-Konti Ruġgieru b'numri bil-gallun tad-deheb li juru 1869 - 1969. Dan ix-xogħol tal-gallun kien sar mis-Sinjorina Marion Cefai fuq disinn tas-Sur Piju Galea.

Preżentazzjoni ta' Standardi u rigali għall-Marc ta' fil-ghodu

Kienet u għadha drawwa sabiha li matul il-ġranet tal-festi prinċipali u titulari tar-Rabat, Corpus Domini u San Pawl, jingħataw numru ta' rigali lill-Banda Konti Ruġgieru mill-partitarji u ammiraturi tagħha. Ezattament għal Festa ta' San Pawl ta' 1-1979 gew mogħtija żewġ **standardi wieħed tal-Braziż u l-ieħor tal-Kanada**. Dawn gew pprezentati mir-Reverendissimu Patri Agostinjan Kostantin Borg li huwa Missjunarju Rabti fil-Braziż, mis-sur Michael Gauci emigrant Rabti ġewwa l-Kanada.

II-President tal-Banda Konti Ruġgieru I-Kommendatur Henry Paul Fenech flimkien mat-tfal tiegħu Marie u Tonia u l-bandalora mogħtija mill-Familja Fenech għall-okkażjoni ta' l-125 Anniversarju mit-twaqqif tal-Banda Konti Ruġgieru fl-1994.

Is-Sur Carmelo Borg jippreżenta l-istandard ahmar bl-istemma tal-Banda Konti Ruġgieru għall-okkażjoni tal-festi ta' l-125 sena mit-twaqqif tal-Banda Konti Ruġgieru fl-1994.

Kien proprio waqt il-marċ tradizzjonali ta' fil-ghodu hekk kif il-Banda waslet fil-Pjazza tal-Proto-Parroċċa ta' San Pawl meta dawn l-istandardi flimkien ma' ghadd sabih ta' tazzi u rigali ohra gew pprezentati. Kien mogħtija wkoll lill-Banda, stand għall-qniepen u l-katuba, liema stands u rigali ġew imbiera mill-Kanoniku Dun Karm Cefai, li huwa d-Direttur Spiritwali tas-Socjetà San Pawl.²³

Standardi ta' Ontario u Missisouga

Fiż-żmien tal-Festa ta' San Pawl ta' 1-1983 is-Sur Pawlu Debattista emigrant iehor fil-Kanada u ammiratur kbir tal-Banda Konti Ruġgieru kien ppreżenta żewġ standardi ohra **wieħed ta' l-Istat ta' Ontario u l-ieħor tal-Belt ta' Missisouga**.²⁴

Matul dan iż-żmien gie pprezentat **standard ta' l-Irlanda** mill-Maġġur Vincent Zerafa b'tifikira tal-mara tieghu Tereza née Mullohen.

Ir-Rebħ tal-Kampjonat tal-futbol Malti mir-Rabat Ajax

Fl-istorja tal-Banda Konti Ruġgieru naqrax li kull meta t-tim tal-futbol Rabti kien jirbah xi unur jew il-promozzjoni għal diviżjoni għola, l-Banda Konti Ruġgieru kienet tkun mistiedna mill-kumitat ta' l-istess tim sabiex tesegwixxi programm ta' marċi. Hekk per eżempju nsibu li sar fil-bidu tas-snin hamsin meta r-Rabat kienet telgħu fl-ewwel diviżjoni.²⁵ Għaldaqstant ma setax jonqos li l-Banda tiċċelebra r-rebħ ta' l-ghola unur tal-futbol Malti, il-'Premier League', meta r-Rabat Ajax kienet rebhu fl-istagħuni 1984-85 u 1985-86. F'dak iż-żmien kien gie pprezentat **standard iswed u abjad, il-kuluri tar-Rabat Ajax Football Club** u kien jinhareg waqt il-marċ għal-iċ-ċelebrazzjonijiet.

Is-Sur Pawlu Borg, Membru Onorarju u Benefattur kbir tas-Socjetà San Pawl Banda Konti Ruġgieru, jippreżenta l-istandard bl-istemma ta' I-Istat ta' Michigan lill-Viċi President tal-Banda Konti Ruġgieru s-Sur Joseph Azzopardi waqt il-programm mužikali li l-Banda Konti Ruġgieru esegwiet ġewwa Dearborn, Detroit fl-2001.

Il-Mawra tal-Banda fil-Kanada u fl-Istati Uniti ta' l-Amerika

Bejn il-25 ta' Awissu u s-16 ta' Settmebru 2001 il-Banda Ruġgieru kienet mistiedna tippreżenta programmi mužikali fost l-emigrantji Maltin ta' l-istat ta' Ontario fil-Kanada, u ta' l-istat ta' Michigan fl-Istati Uniti ta' l-Amerika. Din l-mawra saret fuq inizjattiva tas-Sur Pawlu Borg, Membru Onorarju u Benefattur kbirtas-Socjetà. Il-Banda Konti Ruġgieru irregalat lill-komunità Maltija ta' Mississauga standard tal-Konti Ruġgieru filwaqt lill-komunità ta' Dearborn f'Detroit gie rregalat standard blu bl-istil u bl-arma ta' San Pawl. Dawn l-istandardi gew mahduma mis-Sinjura Vivienne Sammut. Mill-banda l-ohra l-komunità Maltija ta' Dearborn, Detroit pprezentat lill-Banda Konti Ruġgieru żewġ standardi, wieħed bl-istemma tal-President ta' l-Istati Uniti ta' l-Amerika u l-ieħor bl-istemma ta' l-Istat ta' Michigan.²⁶ Dawn l-istandardi kienew gew mogħtija waqt programm mužikali li l-Banda Konti Ruġgieru kienet qiegħda tesegwixxi fil-Maltese American Club ta' Dearborn sabiex tiġi célébrata l-festa ta' Santa Marija.

L-Ammiratur tal-Banda Konti Ruġgieru s-Sur John Cilia jippreżenta l-istandard Awstraljan lill-President tas-Socjetà l-Konti Pawlu Tonna f'Ġunju ta' l-2003.

Il-ġurnal il-Berqa jirraporta dwar festin li sar f'gieh il-kuratur tal-Każin San Pawl is-Sur Ġużeppi Busuttil (tal-Miżżewwieg) f'għeluq il-75 sena tiegħu. Fl-isfond tidher il-Bandalora bl-istemma tas-Sagament li kienet migħuba minn Rheims mill-bandista Pawlu Debbatista u l-ohra mogħtija mill-Gvernatur Sir Leslie Rundle.

L-Istandard Awstraljan

L-ahhar standard li gie ppreżentat lill-Banda Konti Ruġgieru huwa proprju dak ta' l-Australja. Dan gie rregalat nhar il-Hadd, 29 ta' Ĝunju 2003 waqt il-laqgha soċjali li tinżamm ta' kull sena fil-Każin San Pawl ghall-okkażjoni tal-Festi ta' Corpus Domini u San Pawl. Dan gie mogħti mis-Sur John Cilia, emigrant Malti fl-Australja u soċju u ammiratur tal-Banda Konti Ruġgieru.²⁷

Fortunatament xi whud minn dawn il-hafna standardi u bandalori li semmejna għadna nistgħu ngawduhom mhux biss fis-swali tal-Każin San Pawl iżda wkoll meta jinhargu waqt il-marċijiet tal-Banda Konti Ruġgieru. Grazzi għal hafna kuraturi ta' l-istess Kżin San Pawl għad għandna standardi li huma fi stat tajjeb hafna. Hawn ta' min isemmi lil-Ġużeppi Busuttil tal-Miżżewwieg, lis-Sur Frankie Farrugia u s-Sur Louis Borg.

¹ L-Ordine, 26 ta' Marzu, 1874

² F'għeluq il-Mitt Sena taċ-Ċirkolu San Pawl Banda Konti Ruġgieru, Publius Farrugia, Stamperija Vexillina, 1969

³ ‘Patriottika, Titolu mogħti lill-Banda Konti Ruġgieru,’ Aristarco Cefai, f’Il-Festi Tagħna 2003

⁴ Corriere Mercantile, Settembru, 1890

⁵ Malta Tagħna, 23 ta’ Settembru, 1891

⁶ F'għeluq il-Mitt Sena taċ-Ċirkolu San Pawl Banda Konti Ruġgieru, Publius Farrugia, Stamperija Vexillina, 1969

⁷ Malta Tagħna, 25 ta’ Ĝunju, 1892

⁸ Malta, 8 ta’ Jannar, 1908

⁹ ‘Il-Qniepen tal-Kolleġġata ta’ San Pawl’, ġorg Fenech, f’Il-Festi Tagħna, 1981

¹⁰ Tifkira tal-Kongress Ewkaristiku Internazzjonali Malta, Joseph Bonnici u Michael Cassar, 1988

¹¹ Ittra mibghuta mill-Palazz tal-Gvernatur bid-data tat-8 ta’ Jannar 1915, Segreterija Każin San Pawl

¹² Ktieb tal-Programmi Mužikali 1914-1981, Segreterija Każin San Pawl

¹³ Ktieb tal-Programmi Mužikali 1914-1981, Segreterija Każin San Pawl

¹⁴ Minuti tal-laqghat tal-Kumitat 1915-1926, Segreterija Każin San Pawl

¹⁵ Minuti tal-laqghat tal-Kumitat 1915-1926, Segreterija San Pawl

- ¹⁶ ‘Is-Socjetà Mutuo Soccorso, 70 sena ta’ Hidma fil-Każin San Pawl,’ Kav. Paul Tonna, f’Il-Festi Tagħna, 1987
- ¹⁷ F’għeluq il-Mitt Sena taċ-Ċirkolu San Pawl Banda Konti Ruġġieru, Publius Farrugia, Stamperija Vexillina, 1969
- ¹⁸ Souvenir programme, Ingress ta’ l-Arċisqof Mikiel Gonzi fl-Imdina, Mejju, 1944
- ¹⁹ Kwadri u Statwi Inkurunati f’Malta u Ghawdex, Alexander Bonnici OFM Conv, OEG Ltd., 2003
- ²⁰ Ktieb tal-Programmi Mužikali 1914-1981, Segreterja Każin San Pawl
- ²¹ Il-125 sena mit-Twaqqif tas-Socjetà San Pawl u l-Banda Konti Ruġġieru, Mark Fenech Vella, Print ’n Style, 1994
- ²² ‘Tagħrif dwar il-Kumpaniji Tejatrali Rabtin’, Kanoniku Dun Karm Cefai, f’Għaqda Drammatika Rabat, 2006
- ²³ ‘Il-Festi Rabtin Pawlini – il-Banda Konti Ruġġieru (1979) Għaqda Wahda’, Henry P. Fenech, f’Il-Festi Tagħna, 1980
- ²⁴ Informazzjoni mgħoddija lill-awtur mill-President tal-Banda Konti Ruġġieru, il-Konti Pawlu Tonna
- ²⁵ Minuti tal-laqgħat tal-Kumitat 1946-1952, Segreterja Każin San Pawl
- ²⁶ ‘Il-Banda Konti Ruġġieru fl-Istati Uniti ta’ l-Amerika u l-Kanada’, Aristarco Cefai, f’Il-Festi Tagħna, 2002
- ²⁷ ‘Soċjetà San Pawl Konti Ruġġieru f’Il-Festi Tagħna, 2004

Leħen il-Festi Titulari tar-Rabat

Magħkom kuljum bi programmi dwar ir-Rabat u l-Festi tiegħu minn nhar il-Ħadd 3 ta’ Ĝunju sa nhar il-Ħadd 1 ta’ Lulju, Jum il-Festi ta’ San Pawl

Radju Pawlin li issa wasal fis-seba’ sena tiegħu, din is-sena se jxandar bejn nhar il-Ħadd ta’ Ĝunju u nhar il-Ħadd 1 ta’ Lulju, Jum il-Festa ta’ l-Appostlu Missierna San Pawl.

Fost il-programmi ġodda li ġew imhejjija għal din is-sena nsibu numru ta’ programmi ta’ diskussjoni li se janalizzaw fost l-ohrajn il-Hidma ta’ San Ġorg Preca, il-Kitbiet ta’ Missierna San Pawl kif ukoll l-importanza ta’ thejjija spiritwali serja ghall-festi li se niċċelebraw.

Żgur li s-suċċess ta’ *Radju Pawlin* jitkejjel minn kemm jirnexxielu jwassal il-messaġġ tiegħu u għalhekk inheġġukom sabiex fil-jiem tal-festi żżommu r-Radju tagħkom fuq il-frekwenza ta’ 97.2FM.

SKEDA

Mit-Tnejn sal-Ġimġha

08.00	Ftuh ta’ l-istazzjon
08.30	Breakfast Magazine
10.30	Programm ta’ Diskussjoni
12.30	Intervisti
13.30	Mužika Klassika
14.30	Il-Hidma ta’ l-Għaqdiet
15.30	Mužika Kontemporanja
17.00	Marċi Brijuži
18.00	Rużarju u Quddiesa mill-Parroċċa
20.00	Programm ta’ Diskussjoni
22.00	Golden Oldies
24.00	Programmi irrekordjati

Is-Sibt u l-Ħadd

08.00	Ftuh ta’ l-istazzjon
08.30	Mužika Religiża
09.00	Quddiesa mill-Parroċċa
12.00	Marċi Brijuži
14.00	Mužika Country
15.30	Mužika Kontemporanja
17.00	Marċi Brijuži
18.00	Quddiesa mill-Parroċċa
20.00	Programmi dwar il-Festa Tagħna
22.00	Golden Oldies
24.00	Programmi irrekordjati

Radju Pawlin se jxandar b’mod dirett mill-Knisja Kolleġġjata ta’ San Pawl ic-ċelebrazzjonijiet kollha tal-festi ta’ Corpus Domini u San Pawl.

Barra minn hekk Radju Pawlin se jkun jista’ jinstema’ wkoll minn fuq l-internet permezz tas-sit:
www.sanpawl.rabatmalta.com.

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

ECKS Casual Wear

*Suits, Jeans, Shirts, Tops,
Jackets, Pullovers, Trousers,
Cardigans & More*

St. Rita Street, Rabat
Tel: 2145 2723

Slais Company Ltd.

FRESH & FROZEN FOODS
IMPORTERS OF FROZEN MEATS

St Catherine Street, Rabat - Malta
Tel: 2145 4583

Cold Stores:
Albert Town Marsa
Tel: 2123 4764 / 2123 3530

JOSUÈ GIFT SHOP

Frame Makers & Furniture
Made to Measure Mirrors
Oil Paintings
EPNS Ware & Silverware
Gifts for all Occasions

66, St Augustine Street, Rabat
1, Hospital Street, Rabat
16, St Augustine Street, Rabat

Tel: 2145 4417

Beer Belly

Barman Noel

**for genuine drinks
and free appetizers**

The place to meet new friends

Tel: 2145 1340 • Mob: 9949 9547

Il-Hidma Pastorali fil-knisja Parrokkjali ta' San Pawl tar-Rabat fis-seklu XIX (19) - *Arciprieti - Vici Parroki u Sacerdoti* L-ewwel Parti

minn Winston L. Zammit B.A. (Hons), P.G.C.E., M.A.

Matul is-seklu XIX (19) ir-Rabat u l-Imdina kienu għadhom jiffurmaw parroċċa wahda, taht it-tmexxija ta' l-Arcipriet tal-Katidral li kien ukoll il-kappillan tal-knisja parrokkjali ta' San Pawl fir-Rabat, li kienet il-knisja parrokkjali kemm tar-Rabat u ta' l-Imdina.

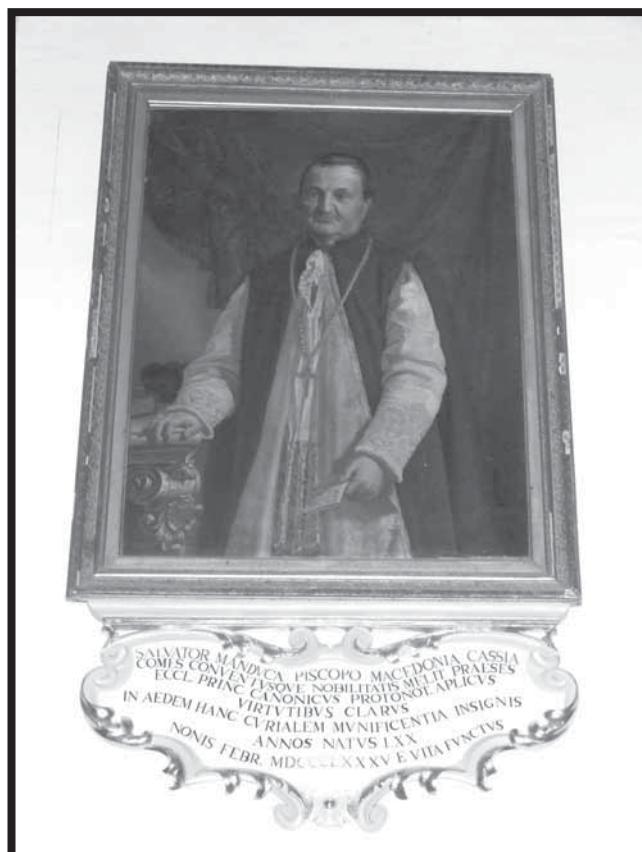
Fil-bidu tas-seklu XIX (19), il-kariga ta' Arciprietary tal-Katidral kienet vojta bil-mewt tal-Kanonku Arciprietary Dun Giovanni Battista Correto li kien miet fi żmien l-imblokk tal-Franciżi fid-9 ta' Marzu 1799.¹ Wara mewtu l-parroċċa kellha bhala Vigarju Kurat lill-Kanonku Dun Ĝużepp Montana.² Il-Kanonku Montana kelliu bhala Viċi Parroku lil Dun Ĝużepp Vassallo li ha hsieb jagħmel is-'Status Animarum' (jiġifieri l-lista tan-nies li kienu jgħixu fil-limiti tal-parroċċa) fl-1800.³

1. Il-Kanonku Arciprietary Dun Franġisk Decaro (1801–1802) kappillan ta' Hal Balzan sa mill-1797, wara l-imblokk ġie mahtur Arciprietary tal-Katidral u Kappillan tal-Parroċċa ta' San Pawl u ha l-pussess fit-23 ta' Mejju 1801. Mexxa l-parroċċa Pawlina għal ftit aktar minn sena, ghax f'Ġunju 1802 halla l-Arcipretura u ha kanonikat iehor. Miet fit-22 ta' Ottubru 1847 fl-eta ta' 90 sena.⁴ Bhala viċi-Parroku kelliu bhal qabel lil Dun Ĝużepp Vassallo.⁵

2. Il-Kanonku Arciprietary Dun Giovanni Battista Delia (1802–1834) kappillan tal-Birgu sa mill-1795, ġie mahtur Arciprietary tal-Katidral u kappillan tal-Knisja Parrokkjali ta' San Pawl u ha l-pussess fis-16 ta' Ĝunju 1802. Miet fil-kariga fil-15 ta' Ĝunju 1834 fl-eta ta' 78 sena.⁶

Fost il-Vici-Parroċċi tal-parrokkat twil tiegħu nsibu lil dawn is-sacerdoti.

Dun Ĝużepp Pisani mill-Birgu, li kelli l-kariga ta' Viċi Parroku fl-1803⁷ u fl-1804⁸. Fl-1805 ġie mahtur kappillan ta' Hal Lija.

"Il-Hobż li aħħna naqsmu m'huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?"

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Dun Frangisk Saver Vassallo mis-Siggiewi, li kien viċi parroku fl-1809 u kien għadu f'din il-kariga fl-1815. Kellu wkoll il-kariga ta' Direttur tad-Duttrina Nisranija fil-Knisja Parrokkjali ta' San Pawl u minn dikjarazzjoni li ghamel fl-1815 nafu li fil-limiti tal-parroċċa keienu jgħixu 4,000 persuna.¹⁰

Sacerdot iehor li hadem fil-parroċċa matul il-parrokat twil ta' l-Arcipriet Delia, kien Dun Salv Buġeja miż-Żejtun li kien jgħalleml id-duttrina fil-Knisja Parrokkjali ta' San Pawl.¹¹

Matul il-parrokkat twil ta' l-Arcipriet Delia l-parroċċa kellha xejn inqas minn għoxrin sacerdot ġdid li kien:

Isem	Data ta' l-Ordinazzjoni	Post fejn kien joqghod
Dun Feliċ Dimech	20.12.1806	Mdina ¹²
Dun Anton Ciantar	22.12.1810	Rabat ¹³
Dun Ĝużepp Camilleri	21.12.1811	Rabat ¹⁴
Dun Alwiġ Vassallo	23.12.1815	Rabat ¹⁵
Dun Alwiġ Bezzina	19.12.1818	Mdina ¹⁶
Dun Lawrenz Callejja	19.12.1818	Mdina ¹⁷
Dun Karlu Bonniċi	05.06.1819	Rabat ¹⁸
Dun Vincenzo P. Galea	05.06.1819	Mdina ¹⁹
Dun Frangisk Vella	13.03.1824	Mdina ²⁰
Dun Vincenzo Ciantar	12.06.1824	Mdina ²¹
Dun Vincenzo Balzan	17.12.1825	Mdina ²²
Dun Salvatore Zerafa	17.12.1825	Rabat ²³
Dun Saver Xuereb	23.12.1826	Rabat ²⁴
Dun Ignazio Vassallo	26.12.1828	Mdina ²⁵
Dun Nikol Ciantar	26.06.1832	Mdina ²⁶
Dun Giov. M. Galea	15.07.1832	Rabat ²⁷
Dun Frangisk Tonna	22.09.1832	Rabat ²⁸
Dun Salv. Chircop	22.12.1832	Rabat ²⁹
Dun Pawl Galea	01.06.1833	Rabat ³⁰
Dun Benedikt Dimech	21.12.1833	Rabat ³¹

3. Il-Kanonku Arciprietary Dun Ĝużepp Galea (1839-1854)

Kappillan ta' Haż-Żabbar sa mill-1826, fl-1835 gie mahtur arciprietary tal-Katidral, u Kappillan tal-Knisja Parrokkjali ta' San Pawl ir-Rabat. Mexxa l-parroċċa Pawlina, sa l-1854, meta gie mahtur Kanonku Teżorier tal-Katidral. Kien ukoll Vigarju Generali tad-Djoċesi (1857-1859). Miet fit-2 ta' Marzu 1859.³²

L-Arciprietary Galea, kellu diversi sacerdoti bhala Viċi Parroki fosthom dawn li ġejjin:

Dun Alwiġ Vassallo mir-Rabat, li kien il-Viċi Parroku fl-1837. Miet fil-21 ta' Mejju 1837, fl-età ta' 46 sena.³³

Dun Manuel Muscat, mill-Mdina. F'Ġunju 1843, kellu l-kariga ta' Viċi Parroku.³⁴ Kien għadu f'din il-kariga meta fil-15 ta' Mejju 1845, gie mahtur bhala wieħed mill-Kolleġġjali tal-Grotta ta' San Pawl tar-Rabat.³⁵

Dun Vincenzo Magri minn H'Attard. Kien il-Viċi Parroku mill-1845 sa l-1849 meta nhatar kappillan ta' Hal Luqa.³⁶

Dun Anton Mallia minn B'Kara. Minn stqarrija li ghamel fl-1853 nafu li kien ilu viċi parroku għal erba' snin u nofs, u ta' s-servizzi tiegħu waqt il-kolera.³⁷ Kompli wara viċi parroku fis-snin ta' wara.³⁸

Matul il-parrokkat twil ta' l-Arciprietary Galea, il-parroċċa Pawlina kellha xejn inqas minn sbatax-il sacerdot ġdid li kien:

Isem	Data ta' l-Ordinazzjoni	Post fejn kien joqghod
Dun Manwel Muscat	20.09.1834	Mdina ³⁹
Dun Pawl Portelli	20.09.1834	Mdina ⁴⁰
Dun Salv dei Conti Manduca	05.05.1835	Rabat ⁴¹
Dun M.A. Galea	28.01.1838	Mdina ⁴²

Dun Naz. Scicluna	09.06.1838	Rabat ⁴³
Dun Sidor Vassallo	22.06.1838	Rabat ⁴⁴
Dun Giovanni Caruana	21.05.1842	Rabat ⁴⁵
Dun Salv Vassallo	26.12.1845	Mdina ⁴⁶
Dun Pawl Zammit	26.12.1845	Mdina ⁴⁷
Dun Gwann Camilleri	18.12.1848	Mdina ⁴⁸
Dun Vincenz Gauči	18.12.1848	Mdina ⁴⁹
Dun Karm Manduca	22.12.1849	Mdina ⁵⁰
Dun Ĝużepp Borg	20.12.1851	Mdina ⁵¹
Dun Karm Micallef	26.12.1851	Mdina ⁵²
Dun Franġisk Galea	18.12.1857	Mdina ⁵³
Dun Nerik Mallia	26.12.1853	Mdina ⁵⁴
Dun F. S. Vassallo	26.12.1853	Mdina ⁵⁵

Fost l-avvenimenti li sehhew matul il-parrokat ta' l-Arċipriet Galea, insibu li fid-19 ta' Ottubru 1840, saret purċiżjoni b'talb ghax-xita mill-Knisja **Parrokkjali** ta' San Pawl għall-Knisja tal-Madonna tal-Virtù. F'din il-purċiżjoni ngarret il-vara titulari ta' San Pawl, filwaqt li l-Arċipriet Galea ġarr ir-Relikwa ta' San Pawl.⁵⁶

¹ A. Ferres Descrizione delle Chiesas di Malta e Gozo (Malta , 1866) p. 22

² W. L. Zammit «Fir-Rabat ta' Malta 1798–1800» (Malta, 1998) p. 42

³ Ibid

⁴ A. Ferres op. cit. p. 92

⁵ L(ibreria) N(azzjonali) M(alta) TREAS. A 157(6) p. 48, fejn taht id-data 31 ta' Lulju 1801 insibu din in-nota “Al Revdo. Sac. Sig. Vice Parroco della Chiesa Parrocchiale di San Paolo Fuori Le Mura Don Giuseppe Vassollo”

⁶ A. Ferres, op. cit. p.22

⁷ A(kivju) K(atidral) M(alta) C.E.M. CONCORSI Vol, 15, Luqa, 1803

⁸ L.N.M. TREAS M 157(8) p. 34 taht id-data 27 ta' Lulju 1804 insibu din in-nota “Al Sig Don Gius. Pisani Vice Parroco e Procuratore dell’altare di Sant’Anna nella Chiesa di San Paolo.

⁹ A. Ferres, op. cit p. 447

¹⁰ A.K.M. C.E.M. Concorsi Axiaq 1815 f. 3IV

¹¹ Ibid Concorsi Luqa 1803 f. 140R

¹² J. Calleja “Ordinazzjonijiet saċċerdotali 1800–2000” (Malta, 2001) p. 5

¹³ Ibid p. 6 Fl-1816 l-imsemmi Dun Anton Ciantar kellu l-kariga ta' ghalliem, fl-iskola ta' l-Università ta' L-Imdina (Ara L.N.M. TREAS A. 157(16) p.13, tah id-data 8 ta' Janmar, 1817.

¹⁴ J. Calleja, op. cit. p. 7

¹⁵ Ibid p. 8 Fl-1837 kellu l-kariga ta' Viċċi Parroku, u miet fil-21 ta' Mejju 1837 fl-età ta' 46 sena. (Ara Malta Govt. Gazzette 24 ta' Mejju, 1837 p. 180)

¹⁶ J. Calleja, op. cit. p. 9

¹⁷ Ibid p. 10

¹⁸ Ibid p. 10

¹⁹ Ibid

²⁰ Ibid p. 12

²¹ Ibid

²² Ibid p. 13

²³ Ibid p. 13 Ġie mahtur Kappillan ta' L-Imqabba fejn ha l-pussess fit-30 ta' Settembru 1849, iżda fl-1850 ġie nominat bhala wieħed mill-kolleġġjali tal-Grotta ta' San Pawl ir-Rabat. Miet fil-15 ta' April, 1895. (Ara A. Ferres op. cit. p. 457)

²⁴ J. Calleja op. cit. p. 14 kien Kappillan ta' l-Għargħur mill-18443 sakemm miet fid-29 ta' Ottubru 1859 (Ara A. Ferres op. cit. p. 477)

²⁵ J. Calleja, op. cit. p. 15 F'Jannar 1855, ġie mahtur bhala wieħed mill-kolleġġgħali tal-Grotta ta' San Pawl ir-Rabat (Ara A(rkivju) G(rota) S(an) P(awl) R(abat) Vol C. Deliberazioni 1829–1868 p. 230). Miet fit-2 ta' Settembru 1862, fl-età ta' 57 sena.

²⁶ J. Calleja op. cit. p. 16

²⁷ Ibid

²⁸ Ibid

²⁹ Ibid

³⁰ Ibid P. 17

³¹ Ibid

³² A. Ferres, op. cit. p.p. 92,93

³³ M(alta) G(ovt) G(azzette) 24 ta' Mejju 1837 p. 180, fejn inkiteb hekk dwaru “He was a zealous ecclesiastic and besides other charitable acts rendered important services to his fellow creatures during the plague”.

³⁴ A.G.S.P.R. Vol. C Deliberazioni op. cit. p. 66

³⁵ Ibid p. 83 Miet fit-30 ta' Diċembru 1866, fl-età ta' 55 sena (Ara l-istess manuskritt p. 405)

- ³⁶ A.K.M. CEM Concorsi Vol. 15, Luqa (1849) f. 252R u A. Ferres op. cit p. 507
- ³⁷ A.K.M. CEM Concorsi B'Kara, 1853
- ³⁸ Kien ghadu viċi parroku f'Ottubru, 1858, ara A(kivju) N(azzjonali) M(alta) csg/01, Le Merchant Vol. 3 (1858) No. 395, fejn insibu dokument bil-firma tiegħu bhala viċi parroku tar-Rabat.
- ³⁹ J. Calleja op. cit. p. 18 Kien viċi parroku fi żmien l-Arcipriet Galea fl-1843.
- ⁴⁰ J. Calleja op. cit. p. 18
- ⁴¹ Ibid Benefattur kbir tal-Knisja Parrokkjali ta' San Pawl irregala lill-istess knisja altar maġġur ta' l-alabastru u paviment ta' l-irham ghall-presbiterju li iż-żanjan fl-1884. Ara G. Azzopardi "Il-Parroċċa ta' San Pawl tar-Rabat. Kronaka ta' l-ahhar 300 sena", fil-ktieb 'Tifkira tat-300 sena tal-bini tal-Parroċċa ta' San Pawl tar-Rabat' ta' Biagio Galea (Malta 1983). Imwiedel fl-1812, fl-1846 gie mahtur Kanonku tal-Katidral u fil-1867 gie mahtur Protonotarju Apostoliku (Ara Malta Corriere Mercantile Maltese 13.11.1885). Fl-1849 kellu ukoll il-kariga ta' Prokuratur tal-Katidral (ara A.K.M. csg/04/22 p. 15). Kien jagħmel hafna karita u kien benefattur u ta' diversi istituti u knejjes fosthom il-knisja Parrokkjali ta' San Pawl. Mons. Manduca miet fil-5 ta' Frar 1885 (Ara Malta Corriere Mercantile Maltese 13.11.1885)
- ⁴² J Calleja, op. cit. p. 19. Aktar tard gie mahtur Arċiđjaknu tal-Katidral u miet fis-27 ta' Frar 1892. (Tagħrif fil-pusseß ta' l-awtur).
- ⁴³ J Calleja, op. cit. p. 19
- ⁴⁴ Ibid p. 20 Fil-11 ta' April 1844 Dun Sidor Vassallo gie mahtur kappillan tal-kor fil-Katidral. Mill-1837 Dun Sidor beda jagħti s-servizz tiegħu fil-knisja parrokkjali ta' San Pawl. Ghall-hames snin kien ikollu jgħalleml id-duttrina fl-iskejjel primarji tal-gvern. (A.N.M. Petitions Le Merchant Vol. 22 (1861) No. 5368)
- ⁴⁵ J Calleja, op. cit. p. 21
- ⁴⁶ Ibid p. 22 Fl-1850, Dun Salv Vassallo gie mahtur bhala wieħed mill-Kolleġġjali tal-Grotta ta' San Pawl (ara A.G.S.P.R. Vol. C Deliberazioni 1829-1868 p. 130)
- ⁴⁷ J. Calleja, op. cit. p. 22 Minn petizzjoni li saret lill-Gvernatur Reid fil-bidu ta' l-1854 nafu li Dun Pawl Zammit kellu l-kariga ta' Vicendarju tal-Knisja tas-Salib (Ara A.N.M. Petition Reid (1854) No. 3775). Filwaqt li f'petizzjoni ohra lill-Gvernatur le Merchant ta' l-1861 stqarr li kien ilu fil-kariga ta' Vicendarju għal bosta snin (A.N.M. Petitions Le Merchant Vol. 24 No. 5651). Jidher li Dun Pawl Zammit miet fl-ahhar ta' l-1832, jew fil-bidu ta' 1883, ghax fil-15 ta' Jannar 1883 insibu l-hatra ta' Daun Pawl Żerafa bhala Vinċedjarju tal-Kappella tas-Salib (Ara A.N.M csg/04/59, letters No. 8866 (15 ta' Jannar 1883), 8867 (15 ta' Jannar 1883))
- ⁴⁸ J. Calleja, op. cit. p. 22
- ⁴⁹ Ibid p. 23
- ⁵⁰ Ibid. Kien hu Mons. Dun Salv Manduca benefattur kbir tal-Knisja Parrokkjali ta' San Pawl. Dun Karm Manduca miet fir-Rabat ta' Malta fil-5 ta' Mejju 1902 fil-età ta' 77 sena.
- ⁵¹ J. Calleja, op. cit. p. 223 Kellu l-kariga ta' sagristan fil- Grotta ta' San Pawl, iżda fil-8 ta' Jannar 1867 gie mahtur bhala wieħed mill-Kolleġġjali tal-Grotta ta' San Pawl. (Ara A.G.S.P.R. Vol C Deliberazioni 1829-1868 p. 406) Miet fit-18 ta' Lulju 1891. (ara A.G.S.P.R. Vol E Deliberazioni (1883-1961) p. 67)
- ⁵² J. Calleja, op. cit. p. 23 Fl-1852 gie mahtur bhala sagristan tal-Grotta ta' San Pawl, u fl-24 ta' April 1854 gie mahtur bhala wieħed mill-kolleġġjali tal-Grotta ta' San Pawl. (A.G.S.P.R. Vol C Deliberazioni (1829-1868) p.p. 263, 209)
- ⁵³ J. Calleja, op. cit. p. 24 Għal xi żmien ha hsieb il-bżonnijiet spiritwali tal-Maltin f'Ateni u fl-ahhar ta' l-1866 kellu l-kariga ta' Viċi Parroku fir-Rabat. (A.N.M. Petitions 1867, No. 3258) Fit-18 ta' Settembru 1867 ha l-pusseß ta' Kappillan tan-Naxxar (L'ordine 20 ta' Settembru 1867)
- ⁵⁴ J. Calleja, op. cit. p. 24 Fl-1870 gie mahtur bhala wieħed mill-Kolleġġjali tal-Grotta ta' San Pawl.
- ⁵⁵ J. Calleja, op. cit. p. 24 Aktar tard fl-1895 ha l-pusseß Arċiđjaknu tal-Katidral (Tagħrif fil-pusseß ta' l-awtur)
- ⁵⁶ A.G.S.P.R. Vol C Deliberazioni 1829-1868, p. 57

Xhieda

kitba ta' Dr. Mario Tabone Vassallo

Fi żmien il-Feniċi u l-Puniċi (bejn wiehed u iehor xi 2,900 u 2,250 sena ilu) u fi żmien ir-Rumani (bejn xi 2,250 sena ilu) u fi żmien ir-Rumani (bejn 2,250 u 1600 sena ilu) il-belt ewlenija fil-gżejjer tagħna u aktarx il-wahdenija f'Malta, kien ir-Rabat. Fi żminijiet Rumani, ir-Rabat kien jismu Melitae jew bil-Grieg, Melitajjon; isem li għandu xi xebħ mal-kliem li jfissru naħla u għasel bil-Latin. Hemm min jistħajjal ukoll xebħ ma' kelma Semitika għal port, Malet. B'ġenerozita kbira, ir-Rabtin taw isimhom lil pajjiżna, Malta, u hadu l-isem ta' Rabat/Rabtin għalihom. Tghid ghax qalbhom kienet, kif għadha, marbuta mal-kewn ta' ġensna? Fi żmien il-Feniċi/ Puniċi u r-Rumani, ir-Rabat kien mogħni bi swar setgħana u biex ikun imħares aktar, il-barra mis-swar, kelli foss kbir, hannieqa wennissija. Dal-foss kien xott, bla ilma, kif soltu f'Malta.

Dal-foss kien iserbet minn biswit id-dar jew Domus Rumana, dik li bi żball kienu jsejhulha Villa, jinżel sa' Triq Santa Rita, jitħalli tul-dit-triq, jibqa' għaddej minn fejn il-lum hemm il-parroċċa tagħna ta' San Pawl, ikompli jserbet dritt warajha, jilwi qrib il-kunvent ta' San Frangisk lejn is-Saqqajja u jkompli lejn l-irdum taht l-Mdina. Fi żminijiet Biżantini, aktarx lejn xi 1,400 sena ilu, inhass li l-belt kienet kbira wisq biex tithares sewwa. Għalhekk, is-swar iċċekknu għad-daqqs ta' l-Imdina tal-lum, swar li ssahħew mill-Arab lejn xi 1,000 sena ilu u mill-Maltin u mill-Kavallieri iktar tard.

Ir-Rabtin komplew juru l-ġenerożita tagħhom meta laqgħu lil San Pawl, għax żgur huma kienu dawk li tant fahhar San Luqa fl-Atti ghall-ġenerożita tagħhom. Il-kbir patrijott Malti Ġużeppi Callus, ukoll kelli artijiet fir-Rabat, fosthom fis-Simblija u kien jistkenn fl-Imdina, qabel ma qatlu l-helu La Vallette meta Callus iddefenda d-drittijiet tal-Maltin. In-Nobbli Cosmana Navarra, dik li minn butha bniet u għaniet il-knisja ta' San Pawl biex din ma tkunx inqas minn dik li bnew il-kavallieri wara li hatfu l-Grotta ta' San Pawl mingħand il-Knisja tagħna, kellha djar u kienet toqogħod fir-Rabat. Għalhekk, mhux xi haġa li wieħed jistgħażeb biha li, tul is-sekli, kota ta' Rabtin ohra urew il-ġenerożita tagħhom lejn ghajrhom, lejn pajjiżhom u lejn il-Knisja. F'liema belt ohra issib dan-numru kollha ta' festi ta' qaddisin, festi imtellgħin kollha bi spejjeż u hidma tal-voluntarjat?

Ix-xhieda ta' dil-ġenerożita taraha fil-ghana tal-

hafna knejjes u tal-kunventi li, bhal djamanti, ilell Xu jgħammru fir-Rabat. F'liema belt ohra ssib żewġ statwi ta' Melchiorre Gafa? Taraha wkoll fl-armar tal-festi, patrimonju mhux inqas ta' min jindokrah mill-istatwi, il-pitturi u l-fidid li għandna. Ir-Rabat għandna patrimonju hekk kotran, li tħajja taħseb li trid tieħu hsiebu, ahseb u ara kemm tassew tħajja tindukrah kif jixraqlu. Imma kull tarāġ magħmul minn hafna torgien. Jinhtieg li titlagħhom wahda waħda. Dax-xogħol dejjem għaddej, ma waqaf u jieqaf qatt. Imma dan l-ahħar, qed nghixu bhal rizorgiment, bhal qawmien ġdid. Bhala parti minn dal-qawmien, qegħdin nindukraw iktar dal-wirt.

Sbuhija Nisranija, kif xierqa u kif mitluba minn Sidna Gesù, bejn Kleru u Lajci, wasslet ghall-mahiżen ġdid għall-armar, restawr ta' hafna fidda u sahansitra tal-binja tal-Knisja. Ma setax jonqos li nibdew induru dawra sewwa mal-wirt storiku, li m'hawnx bhalu, ta' l-armar. Dan ix-xogħol kollu qed isir minn voluntiera li jagħtu l-hin u s-sengħa tagħhom b'xejn. Ma jienx nessagera. Dan wirt ewljeni mhux tar-Rabtin biss, iżda tal-ġenju Malti kollu. Wirt ewljeni ghax ta' ġmiel li jisboq, ta' arti fina u ta' qedem li, f'dan il-kuntest, irid jitqies bhala kbir. Meta bdejna nirrestawraw l-armar il-ġdid tal-pjazza, għarrafna iktar il-ġmiel u l-arti tieghu; staghġibna iktar bis-sena u l-irqim fin; sibna wkoll xhieda tal-qedem tieghu f'kitba li turi li pilandra tal-pjazza, minn dak l-armar li nafuh bi ġdid għax għandna eqdem minnu, fil-fatt inhadmet fl-1929. Fiz-zokkatura tagħha, minn ġewwa, sibna l-kitba: "DAN IXXOL COLLU TA' G DEBONO TA' SPIRU". Mur ara kemm huma eqdem l-ohrajn mela, jekk il-ġdid għandu qrib it-tmienja u sebghin sena!

Dar-restawr qed isir din is-sena, kif jixraq lil dawn it-teżori ta' l-arti, xhieda tal-leħema artistika li għandhom ir-Rabtin. Qed isir b'imħabba, kif jixraq lix-xogħol li hu xhieda ta' l-imħabba ta' missirijietna lejn ir-Rabat, lejn San Pawl u lejn il-Knisja. Dan ix-xogħol li biex sawru, żgur batew biex taw il-hafna mill-ftit li kellhom, xhieda tal-ġenerożita tagħhom, qed isir b'ġenerożita kbira. Bhax-xogħol tan-nar, l-armar tat-toroq u l-hafna xogħol iehor li jitwettaq fir-Rabat biex il-hafna festi jkunu ta' success u jgħaqqduna, dax-xogħol qed isir minn voluntarji, bla piki, jghinu lil xulxin, jgħallmu u jitgħallmu minn xulxin, xhieda ta' l-altruwiżmu

"Il-Hobż li aħħna naqsmu m'huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?"

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

tar-Rabtin, tal-ġenerożita tar-Rabtin.

Mela meta issa thares lejn xi pilandra, jew xi armar iehor, ammira kif jixraq l-iskultura fl-injam, it-tiswir fil-ġibs, l-indurar u l-irħamar, l-iffurmar fil-hadid. Dan kollu xieraq, ghax dan patrimonju nazzjonali ewljeni. Indukrah, tkasbrux, harsu, hu

hsiebu. Iżda iktar minn hekk, ftakar f'dan is-sabar li għamel dan kollu possibbi. Thajjar inti wkoll tagħder u thenn iktar, tghin iktar, tahfer iktar. Dan li ghana lir-Rabat, dan li ghana lil pajjiżna, mhux ir-rgħiba u l-piki.

Xogħlijiet ta' Restawr u Opri ġoddha

Kumitat Festi Esterni

- Inżebghu u ġew imsewwija ż-żubruni ta' l-antarjoli kollha;
- Sar armarju biex jintrefghu ż-żubruni ta' l-antarjoli;
- Saru 4 żubruni ġodda ghall-antarjoli tal-pjazza;
- Tlestew żewġ żubruni minn sett ta' 20 ghall-antarjoli ta' Triq Santa Rita;
- Ĝew irrestawrati u miżbugħa ż-żewġ antarjoli tat-trofjet il-kbar li jinramaw fil-pjazza tal-parroċċa;
 - Sar xogħol ta' restawr u żebgħa fuq 23 antarjola taz-zuntier;
- Tlestxa x-xogħol fuq il-pedestalli ta' l-appostli li jinramaw fil-pjazza tal-parroċċa;
 - Saru l-ismijiet bil-Malti ta' l-appostli fuq il-bradelli tagħhom;
 - Tlestiet il-bradella tal-pedestall ta' l-arkatura ta' Kristu;
- Tkomplax x-xogħol fuq l-arkatura ta' Kristu li tinħħama fil-pjazza tal-parroċċa;
 - Ĝiet irrestawrata r-raġġiera ta' l-arkatura li tinħħama Triq il-Vitorja;
- Inbeda r-restawr ta' 6 pilandri minn sett ta' 14 li jinramaw fil-pjazza tal-parroċċa;
- Qed isiru *bollards* biex jitpoġġew quddiem l-armar biex innaqsu l-periklu li dawn jintlaqtu mill-vetturi;
 - Inxraw 75 globu ghall-pilandri l-kbar li jinramaw quddiem il-knisja;
- Inbeda x-xogħol fuq ir-restawr tal-hadid tal-weraq tal-pilandri l-kbar li jinramaw quddiem il-knisja;
 - Tlestxa x-xogħol ta' żebgħa u induratura fuq l-injam ta' dawn il-pilandri;
 - Inbeda x-xogħol fuq bandalora minn sett ta' 4 għal go Triq San Pawl.

CAREMALTA
www.caremalta.com

12 Years of Quality Care for the Elderly

Well-being & Community Spirit
are our priority

With homes purposely built and specifically designed for older persons, together with over 400 highly dedicated and trained personnel, we continue to strive to improve your quality of life.

Casa Arkati-Mosta Villa Messina-Rabat
Tel: (+356) 21434342 Tel: (+356) 21454889
CareMalta are also operators of the Zejtun & Cospicua Government Homes
Head Office: Villa Messina
St. Dominic's Square, Rabat RBT 06, Malta
E-Mail: info@caremalta.com

cruises - city breaks - boating holidays - business travel - group tours - tunisia
Australia & Canada - farmhouses & cottages - river cruises and much more....

Take Off Travel

Your best holiday....every time!

St Rita Street RABAT RBT 05 MALTA
TEL 21 453102 / 4 FAX 21 453116
www.takeofftravel.com e-mail: info@takeofftravel.com

"Il-Hobż li aħna naqsmu m'huwiex għaqda mal-ġisem ta' Kristu?"

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Shab San Pawl fil-Vjaġġi

minn Emmanuel Borg

Dari, meta l-facilitajiet biex tivvjaggia kienu limitati ferm, il-vjaġġ seta' jdum hafna sabiex wieħed jasal fid-destinazzjoni tiegħu. Għalhekk, il-kumpanija kienet tingħata importanza akbar. Dan kien jghodd ukoll għal San Pawl. Matul il-vjaġġi missjunarji tiegħu, l-Appostlu thabbeb ma' xi individwi li nġibdu wara l-messaġġ u l-karżma tal-predikatur.

San Luqa jixhed l-għemejjel ta' San Pawl u shabu fl-Attu ta' l-Appostli, u dawn jagħtuna ħiel ma' x'hiex habbtu wiċċhom fit-twettiq tal-missjoni tagħhom biex tinxter il-Knisja fil-Lvant tal-Mediterran sa ma waslet Ruma. Fil-każ ta' San Titu, huwa San Pawl stess illi jinkludih fl-ittri tiegħu minkejja li ma jissemmix fl-Attu ta' l-Appostli.

L-aspett komuni fost shab San Pawl hija t-tbatija li kellhom iġarrbu biex iwasslu l-Bxara. Kellhom iħabbtu wiċċhom mal-korla ta' għus li ma laqghux tagħlimhom fejn sahansitra spicċaw imhaġġra, intbagħtu l-habs jew tkċċew mill-ibliet.

BARNABA għin lil Pawlu jithabbeb ma' l-Insara f'Ġerusalem. Hafna kienet għadhom jibżgħu minnu wara l-persekuzzjoni li mexxa kontrihom. Fl-Attu nsibu dak kollu li nafu fuq Barnaba. Bhal hafna nsara tal-bidu, Barnaba twieled Lħudi fuq il-gżira ta' Ċipru bl-isem ta' Ġużeppi. Flimkien ma' Barnaba u kugħinu **GWANN MARK** l-Evangelista, San Pawl salpa lejn Ċipru, f'Pergi fil-Pamfilja u f'Antijokja tal-Pisidja.

Ġwann Mark telaqhom fi triqithom lejn il-Pamfilja. Din id-deċiżjoni kellha twassal ghall-fida bejn Pawlu u Barnaba żmien wara. Minkejja t-tluq tiegħu, Barnaba u Pawlu komplew hidmiethom fil-bliet ta' Ikonju, Listra, Derbi, Antijokja tas-Sirja u Atalija. Telqu lejn Ġerusalem ghall-konċilju meta qamet il-kwistjoni taċ-ċirkonċiżjoni. Fl-ittra lill-Galatin Pawlu jinkludi lil **TITU**, li ma kienx Lħudi, fir-ritorn tagħhom lejn Ġerusalem filwaqt li dan il-habib ta' San Pawl ma jissemmix fl-Attu. "Wara erbatax-il sena rgħajt tlajt Ġerusalem flimkien ma' Barnaba u hadt mieghi lil Titu wkoll." (Gal. 3:1) u "B'danakollu anqas Titu li kien mieghi, hu li hu Grieg, ma kien imġieghel li jkun ċirkonċiż." (Gal 3:3)

Nerġghu niltaqgħu ma' Titu lejn l-ahħar ġranet ta' San Pawl fil-habs f'Ruma. Pawlu jibgħatu lejn id-Dalmażja. (2 Tim 4:10) u wara jinkarigah ukoll jorganizza l-komunità Nisranija fi Kreta kif hemm

miktub fl-Ittra lil Titu. Skond it-tradizzjoni, Pawlu ordnah isqof ta' Kreta fejn miet fis-sena 107 WK fl-eksta ta' 95 sena.

Fl-ahħar, skond l-Attu, l-appostli bagħtu lil Pawlu u Barnaba jxerrdu d-deċiżjoni tal-konċilju f'Antijokja. F'dan il-vjaġġ, Pawlu Itaqqa' ma' **SILA** (jew **SILVANUS**) fejn minn hemm 'il quddiem nibbet hħiberija kbira bejniethom. Sila jissemmä personalment minn San Pawl fl-ewwel żewġ ittri lit-Tessalonkin miktubin bejn is-snin 51-53 W.K.

Bhall-bnedmin ohra tad-dinja, Pawlu u Barnaba ma qablux fuq is-sehem ta' Ĝwann Mark meta ġew biex jerġgħu jduru l-bliet kollha fejn xandru qabel. Pawlu ħassru urtat bl-imġieba tal-kuġin ta' Barnaba meta telaqhom fi triqithom lejn il-Pamfilja. Ma riedux miegħu u "kellhom xi jgħidu sewwa, hekk li nfirdu minn xulxin. Barnaba ha mieghu lil Marku u telaq bil-bahar lejn Ċipru." (Atti 15:39). It-traddizzjoni tħid illi Barnaba waqqaf il-knisja Ċiptijota.

L-Attu ma jsemmu xejn iktar fuq Barnaba u Ĝwann Mark ghalkemm ma jfissirx li baqgħu miksurin ma' Pawlu. Fl-Ittra lill-Kolossin, miktuba snin wara meta San Pawl kien ġol-habs f'Ruma, insibu: "u Marku, il-kuġin ta' Barnaba – ga għandkom l-ordnijiet dwaru; jekk jiġi għandkom il-qgħidu tajjeb" (Kol IV, 10). Tradizzjoni ohra tirrakkonta kif Barnaba ppriedka f'Lixandra u f'Ruma, u li thaġġar ghall-mewt f'Salanis fis-sena 61 W.K.

Wara l-fida minn Barnaba, Pawlu għażel lil Sila ghax-xandir tal-Kelma fis-Sirja u fiċ-Ċiliċja. Magħhom ingħaqad ukoll **TIMOTJU**, bin missier Grieg u omm Lħudja. Minhabba n-nisel Grieg tiegħu, Timotju ma kienx mahtun. Għalhekk, San Pawl għamillu c-ċirkonċiżjoni halli jsikket il-Lhud u jieħdu miegħu fil-vjaġġi. "Imma int imxejt warajja fit-tagħlim tiegħi, fl-imġieba tiegħi, fil-pjan u t-twenmin tiegħi; fil-persekuzzjonijiet u t-tbatijiet li ġew fuqi f'Antijokja, f'Ikonju u f>Listra." (II Timotju 3: 10-11).

Din il-kollaborazzjoni tant kienet b'sahħitha bejniethom illi San Pawl kitiblu żewġ ittri biex jaġtih struzzjonijiet kif għandu jmexxi l-komunità Nisranija f'Efesu. San Pawl sahansitra jsemmih fil-fuħ taż-żewġ ittri lit-Tessalonkin, fit-tieni ittra lill-Korintin, fl-ittra lill-Kolossin, fl-ittra lill-Filippin u fl-ittra lill-Filemon.

Fl-ittra lill-Filippin, San Pawl jistqarr: "il-hadd ma għandi bhali li minn qalbu jieħu ħsiebkom

sewwa.” (Fil 2 : 20). “Intom tafu bit-tiġrib tieghu; kif bhal iben ta’ missieru hadem mieghi fit-tixrid ta’ l-Evenġelju.” (Fil 2 : 22)

Skond it-tradizzjoni, Timotju kien għażeb u gie ornat isqof ta' Efesu fis-sena 65 W.K. Hemm incertezza rigward id-data ta' mewtu. Il-kwistjoni tinsab jekk mietx fis-sena 80 W.K. jew fis-97 W.K. meta kellu tmenin sena. Miet imhaġgar mill-pagani għax ma riedx jadura lil Dijonisju. Tradizzjoni oħra tirrakkonta kif San Ģwann l-Evangelista sab kenn għandu matul il-persekuzzjoni ta' Neruni sakemm tkeċċa lejn il-gżira ta' Patmos. Nafu żgur li fis-seba' seklu, ir-relikwi tiegħu ngarru fil-Knisja ta' l-Appostli f'Kostantinopoli.

L-Atti jsemmu indirettament l-inkluzjoni ta' LUQA fil-belt ta' Troas ghax l-Evangelista jaqleb kitbietlu mit-tielet persuna singular għall-ewwel persuna fil-plural. Pawlu, Luqa, Sila, u Timotju rhewla lejn il-belt ta' Filippi mnejn Pawlu u Sila qalghu xebgħa bsaten u ntefghu l-habs wara li San Pawl keċċa spirtu minn tfajla. Kien jingħad f'Filippu illi din it-tfajla thabbar il-ġejjijeni permezz ta' l-ispirtu, u li għalhekk in-neguzjanti kienu jgħawdu ġmielu minn fuqha.

Wara li nhelsu, Pawlu, Sila u Timotju żaru labliet ta' Tessalonika u Berija fejn sabu jilqgħuhom l-ghadab aħrax ta' xi Lhud.

B'riskju li tinqatghalu ghall-mewt, Pawlu salpa lejn Ateni bil-mohbi bl-ghajnuna ta' xi nsara. Timotju u Sila qadghu jistennnew f'Berija l-waqt tal-harba tagħhom. Fl-ahhar irnexxielhom jinghaqdu ma' San Pawl ġewwa Korintu. Qabel reġa' Itaq'a magħhom, l-Atti jirrakkuntaw kif San Pawl intefa' jahdem it-tined sakemm mal-wasla tagħhom "ta ruhu kollu kemm hu ghax-xandir tal-kelma." (Atti 18 : 5) Din 1-imġieba tagħtina x'nifhmu kemm kienet qawwija l-ghajnuna morali mogħtija minn shabu.

San Pawl qatta' sena u sitt xhur jghallem f' Korintu sakemm telaq lejn is-Sirja. Warajh halla lil Timotju u lil Sila. Minn hawnhekk 'il quddiem, l-Atti ma jsemmux iktar lil Sila. L-unika referenza ghalih tinsab fl-ewwel ittra ta' San Pietru fejn x'aktarx Sila serva ta' skriba ghalih: "Ktibtilkom dan il-ftit kliem permezz ta' Silvanu, li għali ja ħu hija fidil."

(1 Pietru 5:12). Apparti dan teżisti tradizzjoni antika li twahhad lil Sila mal-belt ta' Korintu fejn jingħad li kien l-ewwel isqof ta' din il-belt. It-tradizzjoni tkompli tghid li miet fl-art tal-Macedonja.

Ġewwa Efesu fis-sena 58 W.K., San Pawl bagħat lil Timotju fil-Maċedonja ma' Erastu, u lil Titu f'Korintu halli jiġbor il-karitātua l-insara Korintin ghall-insara l-batuti ta' Gerusalemm. San Pawl kellu jerġa' jiltaqa' ma' Timotju fi triqtu lura lejn Ġerusalemm meta ghadda mit-triq tal-Maċedonja. Fir-rigward ta' Titu, San Pawl kellu biss kliem ta' tifhir għal bżulitu fil-hidma mwettqa qalb il-Korintin kif tixhed it-tieni ittra lill-Korintin. Wara l-inkwiet ma' l-argentiera Efesin minhabba l-kult ta' Artemis, San Pawl telaq minn Efesu lejn Troas flimkien ma' **ARISTARKU** u **SEKUNDU** minn tessalonika, **SOPATRU** bin Pirru, **GAJU** minn Derbi, **TIKIKU** u **TROFIMU** (it-tnejn mill-Asja).

Ftit li xejn nafu fuq xi whud minn dawn bħal Sekundo u Gaju. Sopatru jista' jkun qarib ta' San Pawl – "Sosipater, qrabati." (Rum 16:21). Trofimu kien Efesin u marad fi triqtu fil-belt ta' Miletu iżda rnexxielu jilhaq lil Pawlu f-Ġerusalem. Il-Lhud inqdew bi Trofimu halli jxewxu kontra San Pawl talli dāħħal nies Lhud fit-tempju. Tikiku rnexxielu jwassal ahbar San Pawl habsi lill-Kolossin (Kol 4:7) u lill-Efesin (Efes 6:21). It-tradizzjoni tghid illi Tikku lahaq isqof tal-belt ta' Kalċedon.

Sant'Aristarku huwa l-ahħar habib tal-vjaġġi Pawlini msemmi fl-Attī. Ftit nafu fuq il-passat tieghu ħlief li mwieled f'Tessalonika. Imbagħad skond it-tradizzjoni, huwa lahaq l-isqof ta' belt twelidu. Aristarku tkaxkar mill-folla f'Efesu flimkien ma' Gaju għal go l-anfiteatru fejn in-nies xliethom b'tagħlim falz. Aristarku nheles mill-ghadab tannies iżda dan ma qataghlux qalbu milli jkompli ma' Pawlu fil-vjaġġi ta' wara lejn Korintu u Ġerusalem. Imbarka miegħu għal Mira fil-Kiċċa iżda ma nafux minn hemm jekk akkumpannja lil Pawlu sa Ruma. Għalhekk jista' jkun illi ma nnawfragax Malta ma' San Pawl u San Luqa. Madankollu l-Attī ma jtenu lanqas it-tluq tiegħu minn magħhom. Anzi fl-ittra lill-Kolossin insibu: "Isellmukom Aristarku, fil-habs miegħi." (Kol IV:10).

Korrezzjoni

Nixtiequ niskużaw ruħna għal xi ineżatteżżezi li dehru fil-ħarġa tal-ktieb *Il-Festi Tagħna* tas-sena 2006, fl-artiklu *It-Tkabbir ta' Piazza tal-Parroċċa*.

Fil-paragraph li jibda minn pagna 43, min-naha tax-xellug thares lejn San Katahd irridu jinqrav **Patotti** flok *Patielli* (skarpan), Mena ta' Ganga u **Grezz** ta' **Nuzzi** flok *Nene ta' Ganga u Giezz ta' Nuzzi*, il-Geless flok il-Gless, **Kawkija** flok *Kawsija* (grocer), il-Papu flok il-Pajsu (skarpan), **Ta' Mariros** ta' **Čikka** flok *Maurios* (hwejjieg), **Ganni l-Antik u ċ-Chawl** bil-karettuni tal-helu u sigaretti.

Il-Bord Editoriali

“Il-ħobż li aħna naqsmu m’huwiex qħaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Xogħlijiet ta' Restawr u Opri ġoddha *fil-Proto-Parroċċa Tagħna*

1. Inhadmet statwa ġidha original tal-bronż għal fuq l-antiporta tal-bieb maġġur, xogħol ta' l-iskultur Rabti Anton Aguis.
2. Tkompli l-bronż ta' l-altar il-maġġur madwar it-tabernaklu u mall-mensoli tas-sekonda, xogħol ta' l-Iskultur Anton Aguis.
3. Saret iż-żebgha u l-induratura tas-saqaf tal-Knisja ta' San Publju, xogħol tas-sur Frankie Farrugia u Charlie Fabri. L-induratura saret mir-Rabti s-Sur Arthur Vassallo.
4. Tindif tad-deheb tal-prospettiva ta' San Publju, xogħol ta' Arthur Vassallo.
5. Bdil tal-hgieg tat-twiegħi kollha tal-knisja ta' San Publju u tiswijiet u żebgha ta' l-aperturi. Xogħol li sar mis-sinjuri Frankie Farrugia u Jesmond Borg.
6. Tindif u restawr tal-prospettiva ta' l-altar tal-Qalb ta' Gesù. Tiswija ta' l-iskultura saret minn Samuel Mercieca. L-irhamar sar minn Brian Caruana u l-induratura, minn Arthur Vassallo.
7. Tindif u restawr tat-tapit antik Persjan li ser jintuża ghall-Altar Maġġur. Xogħol tad-ditta 'Flying Carpets' ta' H'Attard. Ikun lest ghall-festa ta' 1-2008.
8. Tiswija ta' l-istatwa ta' San Ģwann l-Għammieħ ta' fuq il-fonti tal-maghmudija u żebgha tan-niċċa.
9. Tiswija tal-bieba tan-niċċa ta' Gesù Nazzarenu u żebgha tal-gwarrniċ tan-niċċa.
10. Restawr tal-bizzilla antika ta' l-altar maġġur. Xogħol ta' Ms. Ursula Borg.
11. Tiswija u restawr intensiv ta' parti mill-

- girandola tal-fidda li tintuża fuq l-altar il-maġġur, fil-festa ta' Corpus Domini.
12. Tlestew żewġ għandieri tal-fidda minn sett ta' sitta ghall-prima ta' l-altar maġġur ghall-Festa ta' San Pawl, xogħol tad-ditta Laga. Mogħtija mir-Rabti, is-Sur Paul Borg li jghix l-Amerika.
 13. Saret replika ta' l-istatwa ta' l-irham li kienet fil-faċċata tal-Grotta. L-antika tnaddfet b'mod professjonal. Dik originali ser tinżamm fil-Mużew Wignacourt.
 14. Saret l-induratura ta' żewġ fjokki għal-lampieri ta' quddiem in-niċċa ta' San Pawl u l-altar tas-Salvatur.
 15. Sar restawr ta' tliet figur impittra fuq l-injam ta' Sidna Marija Addolorata, San ġwann u Santa Marija Maddalena, li ser jitpoġġew fis-sagristija mal-Kurċifiss li ġie restawrat is-sena l-oħra.
 16. Tkompli ir-restawr u legar mill-ġdid tar-registratura l-arkivju Parrokkjali kif ukoll tkomplew l-indiċijiet il-ġoddha.
 17. Saru sett kotba tal-liturgija ġodda għall-użu matul it-tridijiet u l-festi tagħna. Miġburin u s-settjati mis-sur Arister Aquilina.
 18. Sar tindif tal-kappella ta' San Mikiel fil-kannierja tal-Parroċċa.
 19. Sar tindif ġenerali u thammil ta' erba' oqbra tal-kannierja li bdiet tilqa' fiha l-fdalijiet ta' l-għeżeż mejtin. Dan ser jghin biex il-kannierja terġa ssir post ta' devvozzjoni.
 20. Inbidlu l-balavostri li kellhom il-hsara, ġiet restawrata wahda mill-fjammi ta' Triq il-Kbira u nhadmu gradi tal-hadid ġodda gewwa z-Zuntier.
 21. Bdiet tinhad dem antiporta ġdida għall-bieb sekondarju tal-Kappellun ta' San Anton. Din ser tkun pariġġ dawk li saru fil-bibien tal-knisja. Xogħol tas-Sur Joe Borg.
 22. Ĝew restawrati u miżbugha l-istatwi tal-ġebel ta' San Pietru u San Pawl ta' quddiem il-Parroċċa, kif ukoll dik ta' San Pawl ta' fuq iż-żurzieha.
 23. Ĝiet infurrata mill-ġdid bid-damask u rakkmu, il-kapsola ta' Hamsa ix-Xirk u sar tindif ta' l-induratura.
 24. Tkompli x-xogħol taż-żebgha u nduratura tal-plakki skulturati li qeqħdin taht il-kwadri tal-kappillani fis-sagristija. Xogħol tas-sur John Scerri.
 25. Beda x-xogħol fuq il-hajt diviżorju, bejn l-Uffiċċju u s-Sala Parrokkjali. Dan huwa l-ewwel pass biex tiġi infurzata s-siguritā fil-bini tal-Parroċċa.
 26. Ĝew modifikati sett ta' tnax-il pjaneta li kienu jintużaw ghall-festi sekondarji. Il-kumplament tas-sett jitkompla s-sena d-diehla.
 27. Inhadmu 3 triehi ġodda ghall-altari ta' San ġwann, Sant'Anna u tal-Grazza bil-bizzilla antika li nghataw minn benefatturi.
 28. Ĝie rrestawrat lampier iehor tar-ram li se jintuża għal matul is-sena.

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Is-Sehem tat-Tfal fil-Festi Tagħna

minn Sean Abela

Is-sehem tat-tfal fil-festi tagħna huma importanti daqskemm huma importanti tal-kbar. Dawn jagħmlu xogħol li hu addattat għalihom u li mhux ta' periklu għalihom. It-tfal fil-festi tagħna jaġħtu sehemhom kemm fl-armar tal-knisja minn ġewwa u anke armar li għandu x'jaqsam mat-toroq, mal-knisja minn barra u ġol-mahżen. Nibdew mill-armar ta' barra, it-tfal jew ahjar żgħażagh iċċorru xi biċċiet ta' damask jew pavaljuni sat-toroq li se jkunu se jinramaw fihom bil-karru. Ġieli wkoll jahslu l-armar bhall-pilandri biex ikunu lesti biex jinramaw. Dawn ukoll jaġħtu s-sehem tagħhom fil-faċċata tal-knisja eżempju jarmaw il-bozoz tal-festun li jkun ghadej mal-fondipizju ta' mad-dawra tal-knisja. Dawn ukoll imorru fl-infieħ tal-bzież-qaq ġewwa l-mahżen lejlet il-festa. Is-sehem tat-tfal fil-festi tagħna m'humiex biss l-armar imma anke l-briju. Tara hafna tħal jaqbżu, ikantaw innijiet u jagħmlu briju fil-festi ta' San Pawl. Xogħol importanti iehor fil-festi min-naha tat-tfal hu li jgħinu fiż-żarmar ta' l-armar biex

jerġa' jiġi kollox ippustjat f'postu.

Ix-xogħol għat-tfal ġewwa l-knisja huwa vast hafna wkoll. Per eżempju johorġu xi għandli li jkunu jifilhu fuq l-altari jew iċċorru d-damask sal-post fejn ikun se jinħatra. Jinħatra wkoll it-tużell fejn it-tfal jaġħtu s-sehem tagħhom ukoll dawn jgħinu fl-armar tad-drapp tiegħi biex imbagħad l-adulti jkunu jistgħu jtellgħuh fil-post tiegħi.

It-tfal ukoll lejlet il-festa jgħinu fil-hruġ tal-fided fuq l-altari u fuq il-gradenzini. Johorġu wkoll il-karti tal-glorja u żewġ għandli żgħar f'kull altar. Dan ix-xogħol isir kollu bl-ghajjnuna ta' l-adulti.

It-tfal ukoll jaġħtu s-sehem tagħhom billi janimaw xi quddiesa fil-knisja qrib il-festa. Dawn jieħdu sehem ukoll billi dawk li jkunu għamlu l-preċett jieħdu sehem fil-purċiżjoni tal-festa ta' Corpus Domini ta' filghodu.

Huwa sehem sabħ tat-tfal ġewwa l-festi tagħna u b'hekk ix-xogħol dejjem jinqasam

Viva San Pawl.

Il-Mużew Wignacourt f'Dawn l-Aħħar Snin

minn Mons. Ĝwann Azzopardi —

Wirjet

1. Wirja ta' ikoni minn Vincent Mangani, miftuha u mbierka minn Mons. Ġorġ Mifsud Arkimadrita tar-rit Grieg.
2. *St. Paul's Grotto and the Pauline Cult: 1600-1624*, organizzata b'kollaborazzjoni ma' Heritage Malta (23 ta' Ġunju - 16 ta' Lulju 2006). Miftuha mill-Eċċċ. Tiegħu Mons. Gużeppi Mercieca. Tinkludi pitturi, skulturi, paramenti sagri, relikwi u dokumenti.
3. *Vincenzo Bonello (1891-1961), Designer of ecclesiastical objects d'art and architectural works* (13 ta' Novembru sal-31 ta' Diċembru 2006). Miftuha mill-Imħallef Giovanni Bonello, iben l-artist.
4. *L'Amour, Desire and Knighthood Memories*, pitturi fuq il-ħgieg, bażati fuq il-lapidarju ta' San Ĝwann (21 ta' Settembru sad-29 ta' Ottubru 2006) mill-artist Franciż Laurent Muller.
5. *Libro libero d'artista libero* (April 2007), dwar il-ktieb tal-futur, b'kollaborazzjoni mal-Comune ta' Spoleto u ma' l-Università. Miftuha mill-E.T. l-Ambaxxatur ta' l-Italja għal Malta.
6. Wirja ta' Presepju kbir Naplitan (Novembru - Diċembru 2006), miftuha minn Nunzju Appostoliku Mons. Priero del Blanco. Fost il-persuni li żaru l-wirja kien hemm il-President, il-Prim Ministro, Mons. Arċisqof Pawl Cremona, Mons. Arċisqof Gużeppi Mercieca u Mons. Isqof Annetto Depasquale.
6. *Il-ħajja u l-hidma ta' San Pawl Missierna*. Wirja ta' inciżjonijiet misluha minn Mro. Prof. Joseph Vella u Manwel Sapiano u miftuha mill-E.T. l-Arċisqof Pawl Cremona.

Pubblikazzjonijiet

1. L-Att tal-Kungress internazzjonali fuq il-Kult Pawlin fil-Knisja u f'Malta, li sar fl-okkażjoni tat-tifkira tal-25 sena mill-ftuh tal-Mużew.
2. Katalgu tal-wirja *St. Paul's Grotto and the*

Pauline Cult: 1600-1624 b'introduzzjoni mill-Gran Mastru ta' l-Ordni ta' San Ĝwann, Fra Andrew Bertie.

3. Katalgu tal-wirja tad-disinji ta' Vincenzo Bonello.
4. Katalgu tal-wirja dwar il-ktieb tal-futur, *Libro d'artista d'artista Libero*. Mahruġ minn Spoleto f'isem il-Mużew Wignacourt.
5. Dehru wkoll diversi studji fuq xi opri artisti jew strutturi fil-Mużew f'diversi kotba u rivisti stampati f'Malta u barra.

Il-Katakombi li Jinsabu taħt il-Mużew

1. Thejjiet survey dettaljata tal-komplex kollu mid-Dipartiment tax-Xogħlijiet, li ġiet ipprezentata lil Mons. Arċisqof Mercieca mill-Onor. Ministru Ninu Zammit.
2. Qed tithejja pubblikazzjoni li tiddeskrivi u tivvalorizza dawn il-komplessi katakombali minn grupp ta' 11-il studjuż Taljan, immexxi mill-Prof. Pietro Militello ta' l-Università ta' Catania.
3. Il-Prof. Helga Mach tal-Ġermanja ilha snin tistudja dan l-istess komplex.

Donazzjonijiet

1. Żewġ buzzetti tal-pittur Lazaro Pisani (li juru l-Konverżjoni u l-Martirju ta' San Pawl) li kienu dahlu f'konkors ghall-pittura tal-kor tal-knisja ta' San Pawl. Imħollija lill-Mużew fit-testment ta' bint l-artist, is-Sinjorina Maria Pisani.
2. Kwadru tal-Kurċifiss.
3. Kwadru ta' Ĝesù Bambin iħaddan is-salib.
4. Kurċifiss tax-xemgħa fi gwarniċ ovat.
5. Tliet ingotti tal-fidda li jikkommoraw okkażjonijiet riċenti f'Malta mahruġa minn Lombard Bank.
6. Inciżjoni inkorniċjata tal-Vjaġġi ta' l-Appostoli mogħtija mill-werrieta tal-familja Vassallo.
7. Manoskritt mužikali ta' Mro. Carlo Diacono.

“Il-Hobż li aħħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Prezentazzjoni ta' qanpiena tal-bronż

Żjara mill-President ta' Malta Dr. Edward Fenech Adami

8. Manuskritti mužikali ta' Patri Danjel Sammut O.C.
9. Kompożizzjonijiet stampati ta' Mro. Josie Mallia Pulverenti.
10. CD ta' l-opri sagri kollha ta' Nicolò Isouard li jinsabu fil-Biblijoteka Nazzjonali Mužikali ta' Parigi, irregalata minn Prof. Alain Blondy ta' l-Università tas-Sorbona. Dawn qed jiġu editjati minn Prof. Richard Divall ta' Melbourne fl-Awstralja.
11. Qanpiena tal-bronż mahduma minn Aloysio Bouchut, li kienet fil-kampnar il-qadim tal-knisja ta' l-Imtahleb. Din ġiet ipprezentata mill-Baruni Prof. Carmel Apap Bologna b'inizjattiva tal-Kan. Dekan Carmelo Cefai.

ta' opuskoli varji, fosthom kitbiet ta' Agius De Soldanis u Mikkel Anton Vassalli.

Restawri

Ģew irrestawrati numru ta' statwetti Naplitani tas-seklu 17, kif ukoll kwadru tal-Madonna, kif ukoll diversi oggetti ohra.

Kunċerti Mužikali

1. Id-Dipartiment tal-Mužikoloġija ta' l-Università bit-thabrik ta' Dr. Simon Mercieca tella' żewġ kunċerti fil-Kolleġġjata ta' Bormla b'mužika mill-arkivjji tal-Mużeu. Wieħed kien fil-25 ta' Marzu, immexxi minn Mro. John Galea, u li kien jinkludi *Salve Regina* ta' Burlò u mutett tas-seklu 17 ta' Carlo Montese. L-ieħor immexxi minn Dr. Hans Jurgen Nigel kien il-kant tal-Passju minn librungi li kienu jintużaw fil-Grotta b'melodija Gregorjana eqdem minn dik li tintuża llum.
2. Diversi studenti fosthom il-peruvjar Fernando Benito (li tella' wkoll fil-Mużeu kunċert biċċetera) qed ihejj t-teżi tiegħu fuq manuskritti mužikali fil-Mużeu tal-kompożituri Mengozzi, Sarti, Fioravanti, u Proto.

Katalogar ta' l-Arkivju

Beda jsir inventarju fuq kompjuter.

1. L-iskedjaru ta' l-arkivju mužikali hu maħsub li jiġi mitmum dan is-sajf u jitpoġġa *on line* ghall-kumdità ta' l-istudju.
2. Sar l-inventarju tal-*Libri Bianchi*, jiġifieri dawk illegati b'parċmina bajda. Dan sar mill-Prof. A. Blondy.
3. Sar ukoll repertorju bil-kompjuter ta' 36 pakkett

Żjara mill-Arċisqof P. Pawl Cremona O.P.

Seminar fuq il-kult Pawlin

Lecture minn Dr. Albert Ganado LL.D.

Żjara mill-Ministru tal-Kultura Dr. Francis Zammit Dimech LL.D.

Telfa ta' Hbieb

Tlifna tul din is-sena wiehed mill-helpers voluntiera tal-Mużew, John Tanti, li kien jghaddi sīgħat kuljum fil-Mużew. Mietu wkoll hbieb u ammiraturi tal-Mużew fosthom l-ex-Àġent President ta' Malta Dr. Jimmy Farrugia u Patri Alessandru Bonnici li kien qed jiġi jippli għall-bidu ta' din is-sena wirja retrospective tal-kitbiet kollha tas-serje *Religjon u Hajja*.

Hajr

Inroddu hajr lil bosta benefatturi li akkwistawlna xi fondi minn istituzzjonijiet, fosthom Dr. Ugo Mifsud Bonnici u s-Sinjura tiegħu, kif ukoll il-Prof. Salvinu Busuttil. Inroddu hajr ukoll lill-helpers bhal Anthony Fsadni li nsibuh f'kull bżonn, Salvinu Farrugia li jieħu gost idawwar u jispjega lill-viżitaturi, u oħrajn.

John Tanti, wieħed mill-helpers tal-Mużew li għadu kif miet.
Disinn ta' John Scerri.

Donazzjoni ppreżentata mill-Prof. Salvinu Busuttil

Żjara mill-Gran Mastru Fra Andrew Bertie

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

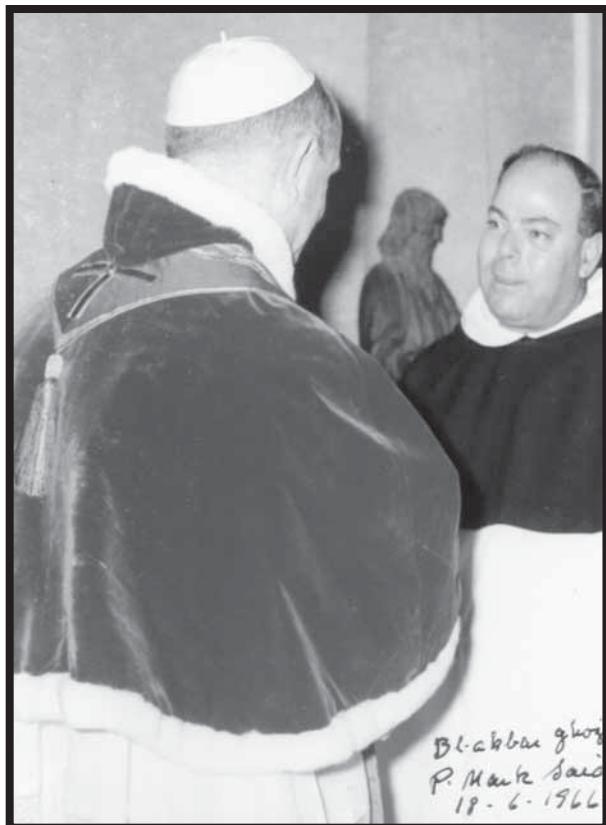
San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Patri Mark Said

5 ta' April 1918 - 2 ta' Ottubru 2006

Patri Mark qaddej fidil tal-knisja. Hekk dejjem fehem lilu nnifsu. Dejjem disponibbli, dejjem ġeneruż, dejjem lest li jghin... din kienet il-personalità li ppreżenta lil kulhadd, magħquda dejjem però ma' semplicità, professjonalità u onestà.

Pawlu Said twieled ir-Rabat fil-5 ta' April 1918. Dahal fl-Ordni fl-1934, ipprofessa fit-3 ta' Novembru 1935 u ordna saċerdot fil-21 ta' Dicembru 1940.

Patri Mark Said mal-Papa Pawlu VI.

Bejn l-1943 u l-1946, Patri Mark għalleml it-teoloġija u l-filosofija r-Rabat. Imbagħad biex jissokta l-istudji tiegħu fl-Angelicum, minfejn kiseb id-dottorat fid-Dritt Kanoniku. Wara sena jghalleml id-Dritt ir-Rabat, fl-1951 mar jghalleml is-suġġett l-Angelicum, fejn baqa' sa l-1989. Bejn l-1967 u l-1971 u bejn l-1983 u l-1988 kien Dekan tal-Fakultà tad-Dritt Kanoniku fl-Angelicum.

F'Ruma, Patri Mark kien mahtur biex iservi f'diversi dikasteri tas-Santa Sede, fosthom dak tal-Kleru, tas-Sagamenti, ta' l-Istituti Religiūzi u Sekulari u ta' l-Isqfijiet.

Kien ukoll Imħallef Pro-Sinodali u ta' l-Appell fid-Djōcesi ta' Ruma. Hadem ukoll fis-Sacra Rota, fil-kummissjoni għar-Riforma tal-Kodici tad-Dritt Kanoniku u f'dik preparatorja tal-Koncilio Vatikan II. Għal hafna snin kien involut fir-riforma tal-Kodiċi tad-Dritt Kanoniku, specjalment dik dwar l-Istituti Religiūzi u Sekulari u wkoll is-Socjetajiet ta' Hajja Appostolika. Ta' dan, il-Papa Ģwanni Pawli II wera ufficjalment l-apprezzament tiegħu.

Wara l-Koncilio Vatikan II, Patri Mark ta hafna konferenzi f'diversi pajjiżi dwar ir-riformi tal-Kodiċi. Għen ukoll diversi kongregazzjonijiet religiūzi jgħeddu l-kostituzzjonijiet tagħhom. Kien ukoll Kunsillier Ekkleżjastiku Onorarju ta' l-Ambaxxata Maltija f'Ruma, kif ukoll ta' dik ghall-Ordni ta' San Ĝwann. Għal xi zmien kien ukoll Ambaxxatur ta' Malta f'Ruma u anki Postulatur fil-Kawża ta' Beatifazzjoniu Kanonizzazzjonista' Dun Ġorg Preca.

Patri Mark irritorna Malta definittivament fl-1989. Wara 6 snin ir-Rabat, ġie rikoverat fid-Dar ta' Santa Katerina ta' Siena, Attard, fejn miet fit-2 ta' Ottubru 2006.

Bħal-Lum

175 sena – 1732	Kuntratt ghall-istatwa ta' San Mikiel
150 sena – 1857	Kuntratti fl-atti tan-Nutar Caruana għas-sala tal-fratellanza tas-Sagamenti. Donazzjoni mill-kompożiżur Dr. Paolo Nani LL.D. tal-mużika tar-responsorji ta' Corpus.
125 sena – 1882	Il-Banda Konti Ruggieru laqghet lill-Kardinal Lavigerie fi Pjazza Saqqajja u dahl lu sal-Palazz ta' l-Isqof fl-Imdina b'dimostrazzjoni. Minn dakħinhar il-Banda bdiet tiehu sehem fil-festa tal-Madonna tal-Karmnu fl-Imdina.
100 sena – 1907	Gilandra tal-fidda fuq disinn ta' G. Galdes. Inhadmet Ruma.
25 sena – 1982	L-ewwel wirja kollettiva ta' l-artisti Rabtin fil-Mużew Wignacourt għall-okkażjoni tal-festi.

Nifirħulhom

Dun Tarcisio Delicata maħtur Monsinjur

Nhar il-Hadd 11 ta' Frar 2007, Dun Tarcis Delicata, ex Arċipriet tal-Kolleġġjata tagħna flimkien ma' erba' saċerdoti oħra ha l-pusseß ta' Monsinjur fil-Katidral tal-Imdina. Dun Tarcis li serva bhala Arċipriet mill-1991 sal-1999, ġie nominat Monsinjur mill-Arċisqof Emeritus Ġużeppi Mercieca f'Jannar ta' din is-sena.

Il-Kanonku Pawl Cortis – Kappillan tal-QT il-Papa

F'Jannar ta' din is-sena thabbar li l- Dun Pawl Cortis Kanonku Rabti tal-Kolleġġjata tagħna ġie maħtur Kappillan tal-Papa bit-titlu ta' Monsinjur. Dan il-ġieh ġie mogħi lili minhabba x-xogħol fejjiedi li għamel fl-istamperija tal-knisja speċjalment biex din inbniet mill-ġdid.

Mons. Philip Calleja maħtur Arċidjaknu tal-Katidral

Mons. Philip Calleja, Kanonku Onorarju tal-Kolleġġjata tagħna ġie maħtur Arċidjaknu tal-Katidral. Mons. Calleja li għandu hafna għal qalbu it-tixrid tal-kult Pawlin fi għżejha kien strumentali biex fl-1964 twettqet il-missjoni bir-Relikwa tad-Driegħ ta' San Pawl fost l-emigrant Maltin fl-Australja, l-Amerka u l-Kanada. Għal hafna żmien serva wkoll bhala Direttur tal-Kummissjoni Emigrant.

Minn qalbna nirringazzjawhom tal-ħidma tagħhom fostna u nifirħulhom!

Nifirħu lil...

Kanonku Louis Farrugia li nhatar Viċi-Parroku tar-Rabat u Rettur taż-żona San Luqa tan-Nigret u Kanonku ġdid tal-Kolleġġjata.

Kanonku Ivan Scicluna li serva bhala Viċi-Parroku tar-Rabat u Rettur taż-Żona San Luqa tan-Nigret li ha l-Pusseß bhala Kappillan tal-Parrocċa San Piju X Santa Luċija.

Patri Luigi Sapiano, Dumnikan mir-Rabat li ha l-Pusseß bhala Kappillan tal-Parrocċa ta' Gesù Nazzarenu Tas-Sliema.

Joseph Scerri, Soċju tas-Soċjetà San Pawl Banda Konti Ruġġieru u Membru attiv fi hdan il-Kumitat Festi Esterni li ġie mogħi Unur ir-Rabat.

Paul Cilia, Soċju tas-Soċjetà San Pawl Banda Konti Ruġġieru u kontributur tal-ktieb *Il-Festi Tagħna* li ġie mogħi Ĝieħ ir-Rabat.

Il-bandist u membru tal-festa Corpus Domini u San Pawl **Victor Vella** f'Novembru li ghadda rebaħ il-kategorija tal-Print Journalism – News. Din il-kategorija kienet wahda minn diversi kategoriji fil-Malta Journalism Awards organizzat mill-Istitut tal-Ġurnalisti Maltin.

Victor Vella ilu għal dawn l-ahħar għoxrin sena jdoqq mal-Banda Konti Ruġġieru. Kien ukoll membru fil-Kumitat tal-Festa. Illum huwa membru fil-Kummissjoni Banda.

*Michelle Gauci,
bandista ġidha mal-Banda Konti Ruġġieru,
mghallma mis-Sur Philip Schembri.*

“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar I-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

www.gasanmamo.com

GasanMamo Insurance
LIMITED

the name in Insurance

GasanMamo Insurance Ltd, Msida Road, Gzira GZR 03, Malta

J: 21 345 123 F: 21 345 377
E: insurance@gasanmamo.com

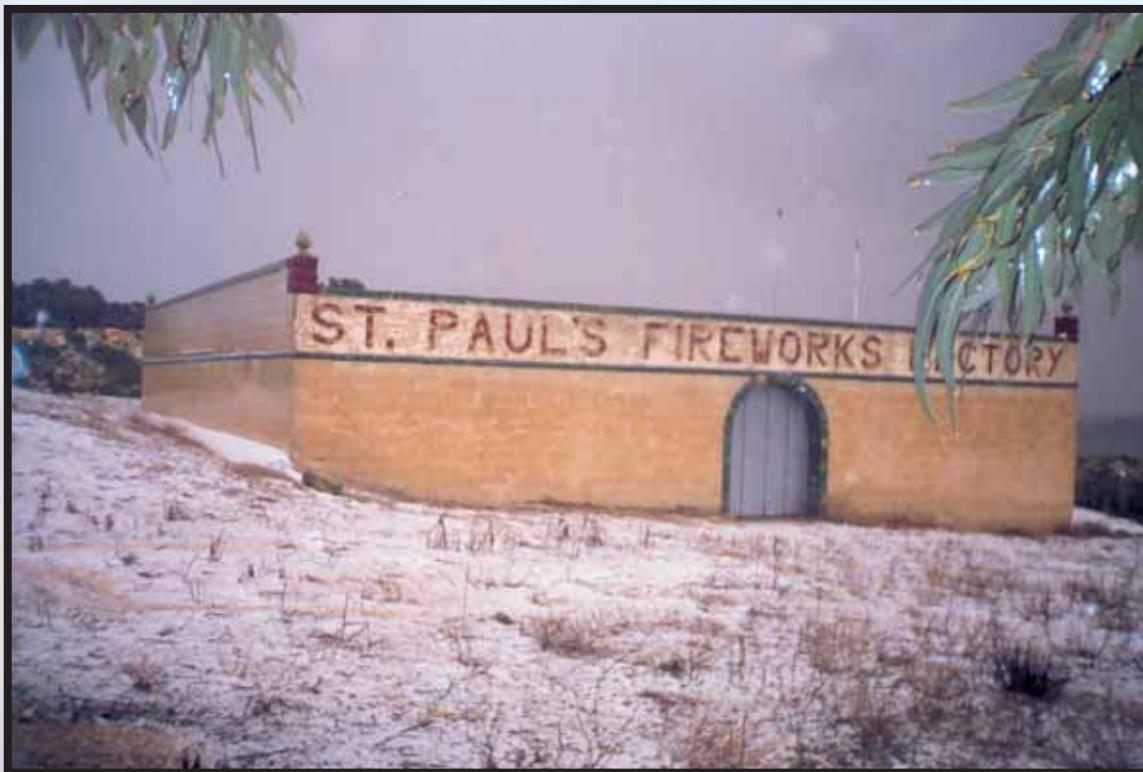
new branch office

Rabat: 120, St. Rita Street
Tel: 21 455 523

GasanMamo Insurance is authorised to carry on business of Insurance regulated by the MFSA.

Il-kumpless tan-nar Jannar 2006 f'dehra mhux tas-soltu, miksi bis-silġ.

Sena Ohra ta' Hidma fil-Kumpless tan-Nar San Pawl

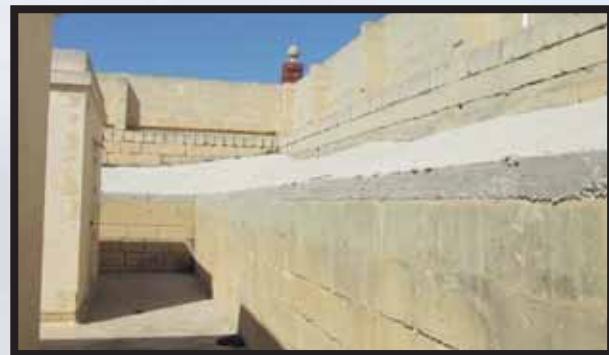
Il-festi qatt ma jistgħu jkunu kompluti mingħajr l-ispettaklu tan-nar li jgħin biex ir-rahal kollu jidhol f'atmosfera ta' ċelebrazzjoni. Il-murtali jiġibdu l-attenzjoni bil-hsejjes tagħhom u jixegħlu s-smewwiet b'ħafna kuluri sbieħ. Iżda n-nies li jaħdmu n-nar ma jagħmlux hsejjes imma jaħdmu fil-kwiet tul is-sena kollha ġol-kumpless tan-nar San Pawl, 'il bogħod mill-attenzjoni tan-nies. Bhal kull sena d-dilettanti Rabtin Pawlin hadmu n-nar kollu ta' l-ajru u ta' l-art għall-festi ta' Corpus Domini u San Pawl.

Nieħdu din l-okkażjoni biex nirringrażżjaw lill-familjari ta' dawn id-dilettanti tan-nar Pawlini għas-sagħrifċċi li jagħmlu u tas-support li jagħtuhom matul is-sena kollha, biex ikun jiasta' jinhadem in-nar. Mingħajr din l-ghajnejn, dan ix-xogħol tan-nar li jinvvolvi hafna riskji u dedikazzjoni, ma jkunx jiasta' jsir.

Nawgura lir-Rabtin Pawlini l-festi t-tajba u nistednuhom igawdu l-ispettaklu tan-nar li għal darb'ohra hejjejna ghall-festi tant għeżeż għalina, Corpus Domini u San Pawl.

Paviment tal-konkos ħdejn il-kamra tan-nar li ġie mħallas mill-Konti Pawlu Tonna, President tas-Socjetà Każin San Pawl, Banda Konti Ruġġieru.

Konkos għall-'blast wall' imħallas minn Dr. Mario Tabone Vassallo.

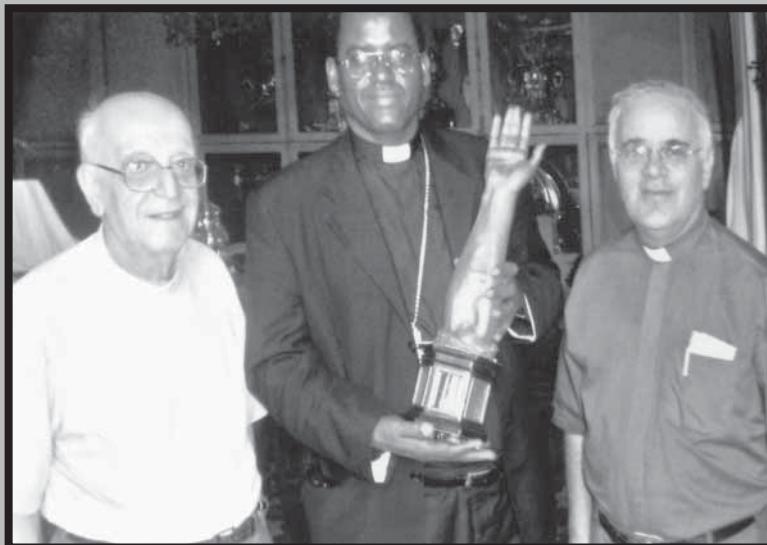
“Il-Hobż li aħna naqsmu m’huwiex għaqda mal-ġisem ta’ Kristu?”

San Pawl dwar l-Ewkaristija (1 Kor. 10, 16)

Żjara mill-Isqof tad-Djoċesi ta' Meki

Fil-25 ta' Settembru 2006, l-Isqof Abraham Desta tad-Djoċesi ta' Meki mill-Ethiopja għamel żjara lill-Kolleġġjata tagħna flimkien ma' Dun ġorg Grima tal-Moviment Missjunarju "Gesù fil-Proxxmu".

L-Isqof Desta kċċu x-xewqa li jiġi Malta - Il-Gżira ta' San Pawl u baqa' impressjonat bil-fidji tal-Maltin huma nies ta' qalbhom kbira.

L-Isqof Abraham Desta iżomm id-Drieħ ta' San Pawl flimkien mad-Dekan Kan. Carmelo Cefai u Dun ġorġ Grima

APPREZZAMENT:

Patri Alessandru Bonnici OFM Conv.

Nhar l-Erbgħa 26 ta' Lujlu 2006 waslitilna l-ahbar li Patri Alessandro Bonnici OFM Conv. ġie msejjah biex jinghaqad mal-Hallieq fl-eternità. Patri Alessandru kemm-il darba kkontribwixxa għal dan il-ktejjeb permezz ta' artikli ta' bixra storika. Kellna x-xorti li qatta' hafna zmien minn hajtu (sakemm miet) fostna r-Rabtin fil-kunvent tal-Frangiskani Konventwali, fejn okkupa diversi karigi. Fil-parroċċa tagħna kemm-il darba smajnieh jippriedka. Fil-fatt hu għamel il-paniġierku ta' San Pawl fil-festa ta' l-1997.

Patri Alessandru twieled il-Furjana fit-28 ta' Jannar 1936 minn Salvu u Rita xebba Galea. Ĝie mghammed bl-isem ta' Pawlu. Studja t-teologija f'Ruma bejn l-1959 u l-1967. Ĝie ordnat sacerdot fis-17 ta' Frar 1963. Minbarra karigi ohra fosthom ta' lecturer fl-Universitāt ta' San Bonaventura u fl-Universitāt ta' Malta, kċċu wkoll diversi karigi ohra.

Kien il-fundatur u d-direttur tad-dar tal-kotba Religjon u Hajja kif ukoll editur tal-Melita Historica.

Ippubblika madwar 150 ktieb fosthom fuq l-istorja ta' l-Inkwiżizzjoni, fuq hajjet San Pawl, tal-Beati Maltin u personalitajiet ohra magħrufa ghall-qdusija, kif ukoll fuq l-Ordni li hu kien ihaddan.

Patri Alessandru miet nhar it-Tlieta 25 ta' Lujlu 2006, waqt btala fit-Tunizija. Il-funeral tiegħu sar nhar it-Tlieta 1 ta' Awwissu mill-knisja tal-Fraġiskani ghall-Kolleġġjata u Proto-Parroċċa ta' San Pawl tar-Rabat, fejn saret quddiesa li fiha kkonċelebraw aktar minn 70 sacerdot u wara ġie midfun fil-qabar ta' l-Ordni fl-Addolorata. Ghall-funeral attendew diversi membri tal-Kumitat Festi Esterni. Attenda wkoll l-E.T. il-President Fenech Adami.

Minn hawn inheġġu lill-qarrejja tagħna biex jiftakru fih fit-talb tagħhom.

